

Влада на Република Северна Македонија

Бр. 41-12511/3

Скопје, 10 декември 2024 година

До
Претседателот на Собранието на
Република Северна Македонија
Скопје

Врз основа на членот 91 алинеја 2 од Уставот на Република Северна Македонија и членовите 208 и 209 од Деловникот на Собранието на Република Северна Македонија, Владата на Република Северна Македонија Ви поднесува Предлог на закон за ратификација на Спогодбата за Инструмент помеѓу Европската Унија претставувана од Комисијата и Република Северна Македонија претставувана од Владата на Северна Македонија, за посебни аранжмани за спроведување на поддршка од Унијата за Република Северна Македонија, во согласност со Инструментот за реформи и раст, што го утврди на седницата, одржана на 10 декември 2024 година.

За претставници на Владата на Република Северна Македонија во Собранието се определени д-р Тимчо Муцунски, министер за надворешни работи и надворешна трговија, м-р Орхан Муртезани, министер за европски прашања и главен преговарач со Европската Унија, Зоран Димитровски, заменик на министерот за надворешни работи и надворешна трговија и доц. д-р Викторија Трајков, заменик на министерот за европски прашања, а за повереници Андреј Лепавцов, директор во Министерството за надворешни работи и надворешна трговија, Наташа Дескоска, помошник директор во Министерството за надворешни работи и надворешна трговија и Христина Конеска Бероска, државен советник во Министерство за европски прашања.

Претседател на Владата
на Република Северна Македонија

проф. д-р Христијан Мицкоски

Подготвил: Христијан Николов, помлад соработник
Проверил: Катерина Јаневска/Никола Пасков, рак. на одделение
Контролирал: м-р Стојанчо Радичевски/Jetmira Maliqi, пом. рак. на сектор
Согласен: Снежана М. Пендовски, државен советник
Зоран Брњарчевски, раководител на сектор
Одобрил: Игор Јанушев Генерален секретар на Владата

ПРЕДЛАГАЧ:	Владата на Република Северна Македонија
ПРЕТСТАВНИЦИ:	<p>д-р Тимчо Муцунски, министер за надворешни работи и надворешна трговија</p> <p>м-р Орхан Муртезани, министер за европски прашања и главен преговарач со Европската Унија</p> <p>Зоран Димитровски, заменик на министерот за надворешни работи и надворешна трговија и</p> <p>доц. д-р Викторија Трајков, заменик на министерот за европски прашања</p>
ПОВЕРЕНИЦИ:	<p>Андреј Лепавцов, директор во Министерството за надворешни работи и надворешна трговија</p> <p>Наташа Дескоска, помошник директор во Министерството за надворешни работи и надворешна трговија и</p> <p>Христина Конеска Бероска, државен советник во Министерство за европски прашања</p>

Предлог на закон за ратификација на Спогодбата за Инструмент помеѓу Европската Унија претставувана од Комисијата и Република Северна Македонија претставувана од Владата на Северна Македонија, за посебни аранжмани за спроведување на поддршка од Унијата за Република Северна Македонија, во согласност со Инструментот за реформи и раст

Скопје, декември 2024

Предлог на закон
за ратификација на Спогодбата за Инструментот помеѓу Европската Унија
претставувана од Комисијата и Република Северна Македонија претставувана од
Владата на Северна Македонија за посебни аранжмани за спроведување на поддршка
од Унијата за Република Северна Македонија во согласност со Инструментот за
реформи и раст

Член 1

Се ратификува Спогодбата за Инструментот помеѓу Европската Унија претставувана од Комисијата и Република Северна Македонија претставувана од Владата на Северна Македонија за посебни аранжмани за спроведување на поддршка од Унијата за Република Северна Македонија во согласност со Инструментот за реформи и раст, потпишана во Брисел на 22 ноември 2024 година и во Скопје на 2 декември 2024 година.

Член 2

Спогодбата од членот 1 од овој закон, во оригинал на англиски јазик и во превод на македонски јазик, гласи:

FACILITY AGREEMENT

BETWEEN

THE EUROPEAN UNION

Represented by the Commission

AND

THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA

Represented by the Government of North Macedonia

ON

**SPECIFIC ARRANGEMENTS FOR IMPLEMENTATION
OF UNION SUPPORT TO THE REPUBLIC OF NORTH
MACEDONIA UNDER THE REFORM AND GROWTH
FACILITY**

27-13

TABLE OF CONTENTS

TITLE I: GENERAL PROVISIONS	5
Article 1 Interpretation and definitions	5
Article 2 Subject and scope of the Agreement.....	6
Article 3 General principles for Union support under the Facility	8
Article 4 EU restrictive measures	9
Article 5 National Reform and Growth Facility Coordinator	10
TITLE II: RULES FOR IMPLEMENTATION	12
Article 6 Pre-conditions, general conditions and payment conditions for Union support under the Facility.....	12
TITLE III: TAXES AND ELIGIBILITY	13
Article 7 Taxes, duties and charges	13
Article 8 Rules on eligibility	13
TITLE IV: PROTECTION OF THE FINANCIAL INTERESTS OF THE UNION	14
Article 9 Internal control systems, and obligations to fight mismanagement of funds	14
Article 10 Anti-fraud Coordination Service	17
Article 11 EU's anti-fraud structure and the Beneficiary's cooperation with it.....	18
Article 12 Rights of the Union institutions, bodies, offices and agencies to monitor the implementation of the Facility, investigate and obtain access.....	19
TITLE V: RELEASE OF FUNDING, RECOVERY AND ENFORCEMENT	21
Article 13 Pre-financing	21
Article 14 Rules on the release of funds	22
Article 15 Payment allocation	25
Article 16 Payment of loan support.....	25
Article 17 Rules on the withholding, reduction and redistribution of funds prior to the release of funds.....	25
Article 18 Rules on reduction, recovery and enforcement following the release of funds	26
Article 19 Non-repayable support channelled through the Western Balkans Investment Framework.....	27
Article 20 Loan support channelled through the Western Balkans Investment Framework.	28
TITLE VI: TRANSPARENCY, DATA PROTECTION AND VISIBILITY	29
Article 21 Data collection and transparency	29
Article 22 Data protection.....	30
Article 23 Visibility	30
Article 24 Retention of documents	31
TITLE VII MONITORING, REPORTING AND EVALUATION	31
Article 25 General reporting requirements for the Beneficiaries.....	31

Article 26	Language.....	33
Article 27	Information in the context of ex-post evaluations of the Reform and Growth Facility by the Commission	33
TITLE VIII: FINAL PROVISIONS.....		33
Article 28	Entry into force	33
Article 29	Amendments	33
Article 30	Suspension of the Agreement	34
Article 31	Termination of the Agreement.....	35
Article 32	Communication and exchange of information	35
Article 33	Governing law and jurisdiction	36
Article 34	Arrangements for providing supplementary information.....	36
Article 35	European Parliament and Council	37
Article 36	Annexes	37
ANNEX A: MODEL FOR THE REQUEST FOR THE RELEASE OF FUNDS		39
ANNEX B: MODEL FOR THE DECLARATION OF ASSURANCE		44
ANNEX C: REPORTING ON IRREGULARITIES		46
ANNEX D: FURTHER DEFINITIONS FOR THE PURPOSE OF PROTECTING THE EU'S FINANCIAL INTERESTS.....		49

The European Union represented by the European Commission, hereinafter referred to as the
'Commission',

of the one part,

and the Republic of North Macedonia, represented by the Government of North Macedonia,
hereinafter referred to as the **'Beneficiary'**

of the other part,

and together, jointly referred to as the **'Parties'**,

WHEREAS

- (1) Regulation (EU) 2024/1449 of the European Parliament and of the Council established the 'Reform and Growth Facility for the Western Balkans' (the **'Facility'**)¹ to support the enlargement process by accelerating the alignment with the Union acquis, accelerate regional economic integration as well as socio-economic convergence with the EU.
- (2) In accordance with Article 11 of Regulation (EU) 2024/1449, the Beneficiary on 11 October 2024 has submitted to the Commission a Reform Agenda for the duration of the Facility, which provides an overarching framework to achieve the objectives of the Facility and which is based on the structural reforms part of the latest economic reform programme and the related joint policy guidance agreed at the economic and financial dialogue in May 2023, its growth strategy where applicable, the enlargement policy framework and the Economic and investment plan for the Western Balkans. The Reform Agenda also sets out investment areas.
- (3) Pursuant to Article 13 of Regulation (EU) 2024/1449, the final implementation date of 31 December 2027 set out in the Reform Agenda for the fulfilment of the payment conditions related to the final set of measures should include the time necessary for the Commission to evaluate the successful fulfilment of the payment conditions concerned and to adopt the subsequent release decisions. Accordingly, and as prescribed by Article 13(1), point (i) of Regulation (EU) 2024/1449, the Beneficiary is to implement the agreed qualitative and quantitative steps by 31 August 2027 at the latest, and submit a duly justified request for the release of funds in respect of fulfilled payment conditions related to these quantitative and qualitative steps without delay and at the latest by 30 September 2027.

¹ Regulation (EU) 2024/1449 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 on establishing the Reform and Growth Facility for the Western Balkans, OJ L, 2024/1449, 24.5.2024, p. 1.

VS

- (4) In accordance with Articles 14 of Regulation (EU) 2024/1449, the Commission assessed the relevance, comprehensiveness and appropriateness of the Reform Agenda.
- (5) The Reform Agenda has to be approved by Commission Implementing Decision.
- (6) In accordance with Article 19 of Regulation (EU) 2024/1449, in order to maximise the leverage of Union financial support to attract additional investment, and to ensure Union control over the expenditure, infrastructure investments supporting the Reform Agenda are to be implemented through the Western Balkans Investment Framework ('WBIF') and the European Western Balkans Joint Fund set up under the WBIF for receiving donors' contributions ('EWBJF') in accordance with the rules of the fund (the '**Joint Fund General Conditions**'). The Commission submits relevant investment projects or programme proposals to the WBIF Operational Board for its opinion only upon completion of the relevant conditions and adoption of the Commission decision referred to in Article 21(3) of Regulation (EU) 2024/1449. In accordance with Article 9 of Regulation (EU) 2024/1449, the Commission is to conclude a facility agreement (the '**Facility Agreement**') with the Beneficiary laying down the principles of the financial cooperation between the Commission and the Beneficiary and the obligations and conditions that the Beneficiary needs to fulfil for the release of Facility funding.
- (7) Considering that under the Facility the support channelled through the WBIF, intends to fund investment projects with a long implementation period, it is justified to provide for an implementation period of 204 months, which is proportionate to the lifespan of the investment projects.
- (8) In accordance with Article 9 of Regulation (EU) 2024/1449, the Facility Agreement should constitute a framework agreement setting out specific arrangements for the implementation of Union support under the Facility, translating the relevant provisions of Regulation (EU) 2024/1449 into bilateral rights and obligations for the Commission and the Beneficiary. It should also constitute a financing agreement within the meaning of Article 114(2) of Regulation (EU, Euratom) 2024/2509² (the '**Financial Regulation**') as regards the amount of non-repayable support under the Facility.
- (9) It is necessary to ensure that the rules on cooperation for the protection of the financial interests of the Union set by Article 223(5)(c) and Article 129 of the Financial Regulation are enforced.
- (10) The Facility Agreement is without prejudice to the duty to report to the European Public Prosecutor's Office (EPPO) any criminal conduct in respect of which it could exercise its competence pursuant to Article 24 of Council Regulation (EU)

² Regulation (EU, Euratom) 2024/2509 of the European Parliament and of the Council of 23 September 2024 on the financial rules applicable to the general budget of the Union, OJ L 239, 26.9.2024.

VS

2017/1939³, as well as the notification flows between the Commission and OLAF and between the former and the EPPO defined in the Administrative Arrangements between the European Commission and OLAF (C(2018)7705 of 21 November 2018) and the working arrangement between OLAF and the EPPO of 5 July 2021, and the Agreement of 18 June 2021 between the European Commission and the EPPO.

- (11) In the framework of the Union's restrictive measures, adopted on the basis of Article 29 TEU and Article 215 TFEU, no funds or economic resources may be made available, directly or indirectly, to or for the benefit of designated legal persons, entities or bodies. In addition, sectoral restrictive measures prohibit, among others, certain transactions with third countries subject to sanctions, prohibiting financing and financial assistance in relation to prohibited goods and services, prohibiting public or concession contracts with, and support under Union programmes for the benefit of persons in certain third countries subject to sanctions. The Facility Agreement should therefore set out an obligation for the Beneficiary to ensure that funding under the Facility is not provided in breach of any of the Union's restrictive measures.

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

TITLE I: GENERAL PROVISIONS

Article 1 Interpretation and definitions

1. The terms used in this Agreement shall bear the same meaning as defined and attributed to them in Regulation (EU) 2024/1449.
2. References to this Agreement are intended as references to such Agreement as amended, supplemented or replaced.
3. '**Union restrictive measures**' means restrictive measures adopted by the Union pursuant to Article 29 of the Treaty on European Union (TEU) or Article 215 of the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU).
4. '**WBIF**' means the Western Balkans Investment Framework (WBIF), a joint initiative of the EU, partner financial organisations, bilateral donors and beneficiaries, aimed at enhancing harmonisation and cooperation in investments for the socio-economic development of the region and contributing to the European perspective of the Western Balkans, as referred to in Article 12 of Regulation (EU) 2021/1529⁴.
5. '**European Western Balkans Joint Fund (EWBJF)**' is the joint fund established under the Western Balkans Investment Framework (WBIF) for receiving donors'

³ Council Regulation (EU) 2017/1939 of 12 October 2017 implementing enhanced cooperation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office ('the EPPO'), OJ L 283, 31.10.2017, p. 1.

⁴ Regulation (EU) 2021/1529 of the European Parliament and of the Council of 15 September 2021 establishing the Instrument for Pre-Accession assistance (IPA III), OJ L 330, 20.9.2021, p. 1.

contributions, in accordance with the General Conditions lastly approved by Commission Decision C(2023)4806 of 19 July 2023⁵.

6. **'Contribution arrangement'** means the written agreement concluded between a Contributor and the EWBJF which sets out the amount committed by a Contributor to the EWBJF, the currency of such contribution, the manner in which payments thereof will be made to the Fund Account and may contain such other administrative matters as may be required and are permitted by the General Conditions, and will be substantiated in the form attached at Annex A to the General Conditions, as applicable. The Contribution Arrangement also serves as adherence to the General Conditions.
7. **'Fund managers'** means the European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) and the European Investment Bank (EIB), managers of the EWBJF.
8. The **'National Reform and Growth Facility Coordinator'** (the **'Coordinator'**) is the Beneficiary's interlocutor with the Commission for the overall implementation of the Facility.
9. **'Partner Financial Organisations'** means international financial institutions and national development banks that implement socio-economic investments in the Western Balkans within the framework of the WBIF.
10. **'Request for the release of funds'** means the Beneficiary's request, in the form of Annex A, for release of the instalments.
11. **'Restricted person'** means any entities, individuals or groups of individuals designated by the Union as subject to the Union restrictive measures⁶.
12. In addition, for the purpose of the protection of the financial interests of the Union, the definitions in Annex D apply.

Article 2 Subject and scope of the Agreement

1. In accordance with Article 9 of Regulation (EU) 2024/1449, this Agreement lays down the principles of the financial cooperation between the Commission and the Beneficiary under Regulation (EU) 2024/1449. It sets out, among other elements, detailed provisions concerning:
 - the management, control, supervision, monitoring, evaluation, reporting and audit of the funds under the Facility; as well as
 - the measures to effectively prevent, detect, correct, and report of irregularities, fraud, corruption and other illegal activities affecting the Union's financial interests, including conflicts of interests as well as to enable their effective integration and prosecution, by the competent Union and/or national bodies.

⁵ Commission Decision C(2023)4806 amending Commission Decision C(2016)3610 final as regards the approval of the General Conditions of the European Western Balkans Joint Fund, 19.7.2023.

⁶ www.sanctionsmap.eu. The sanctions map is an IT tool for identifying the sanctions regimes. The sanctions stem from legal acts published in the Official Journal of the European Union (OJ). In case of discrepancy between the published legal acts and the updates on the website, the OJ version prevails.

V/S

2. This Agreement also constitutes a financing agreement within the meaning of Article 114(2) of the Financial Regulation as regards the amount of non-repayable support referred to in paragraph 3 of this Article.
3. In accordance with Commission Implementing Decision C(2024)7375 of 23 October 2024, approving the Reform Agenda for the Beneficiary, the Union makes available a total financial contribution of up to EUR 215,342,394 as non-repayable support and a total financial contribution of up to EUR 535,012,159 as loan support, to be released upon the positive assessment of the satisfactory fulfilment by the Beneficiary of the payment conditions set out in the Reform Agenda.
4. This amount may be amended in accordance with the conditions set out in Article 17 of this Agreement.
5. As set out in part 2 of the Reform Agenda, the final implementation date of 31 December 2027 for the fulfilment of the payment conditions related to the final set of measures includes the time necessary for the Commission to evaluate the successful fulfilment of the payment conditions concerned and to adopt the subsequent release decisions. Accordingly, the Beneficiary shall implement the agreed qualitative and quantitative steps by 31 August 2027 at the latest, and submit a duly justified request for the release of funds in respect of fulfilled payment conditions related to these quantitative and qualitative steps without delay and at the latest by 30 September 2027.
6. The amounts set out in paragraph 3 of this Article may be increased as a result of a redistribution of funds among Beneficiaries of the Facility in accordance with Article 17 of this Agreement and subject to the Commission amending the implementing decision, an amendment to this Agreement, and the conclusion of a new loan agreement for any additional loan amount.
7. In accordance with Article 21(6) of Regulation (EU) 2024/1449, any amount in the form of non-repayable support corresponding to payment conditions that have not been fulfilled by 31 December 2028 shall not be due to the Beneficiary and shall be decommitted.
8. The duration of the implementation period of this Agreement is 204 months from its entry into force.
9. Pursuant to Article 9(2) of Regulation (EU) 2024/1449, this Agreement shall be complemented by a loan agreement.
10. Funding shall be granted to the Beneficiary in the form of non-repayable support and loan support only after this Agreement and the applicable loan agreement have entered into force.
11. The funding for non-repayable support shall be implemented under indirect management with entrusted entities and shall be gradually provided through contributions paid into the EWBIF in accordance with the terms of the contribution arrangements concluded between the Commission and the fund managers (as specified under Article 20 of this Agreement).

Article 3 General principles for Union support under the Facility

1. Union support under the Facility shall be provided in accordance with the enlargement policy framework and shall take due account of the Commission Communication on EU Enlargement Policy and reports included in the Commission's annual enlargement package, as well as of the relevant resolutions of the European Parliament, relevant communications from the Commission and their accompanying documents, including, where applicable, on the rule of law, human rights, Commission staff working documents and joint communications from the Commission and the High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy.
2. Pursuant to Article 4 of Regulation (EU) 2024/1449, the following principles shall apply to Union support under the Reform and Growth Facility:
 - a. Cooperation under the Facility shall be needs-based and shall promote the development effectiveness principles, namely ownership of development priorities by the Beneficiary, a focus on clear conditionality and tangible results, inclusive partnerships, transparency and mutual accountability. That cooperation shall be based on an effective and efficient allocation and use of resources.
 - b. The provision of macro-financial assistance shall not fall within the scope of the Reform and Growth Facility.
 - c. Support from the Facility shall be additional and complementary to the support provided under other Union programmes and instruments. Activities eligible for funding under Regulation (EU) 2024/1449 may receive support from other Union programmes and instruments provided that such support does not cover the same cost and that adequate oversight and budgetary control is ensured. The Commission shall ensure complementarity and synergy between the Facility and other Union programmes and instruments, and that duplication of assistance and double funding is avoided. There shall be no overlap between support provided under Regulation (EU) 2024/1449 and Regulation (EU) 2021/1529⁷.
 - d. Activities under the Facility shall mainstream and promote democracy, human rights and gender equality, progressively aligning the Beneficiary's policies with the social, climate and environmental standards of the Union. They shall mainstream climate change mitigation and adaptation, where relevant, disaster risk reduction, environmental protection and biodiversity conservation, including through environmental impact assessments, where appropriate. Activities shall also support progress towards the Sustainable Development Goals, promoting integrated actions that can create co-benefits and meet

⁷ Regulation (EU) 2021/1529 of the European Parliament and of the Council of 15 September 2021 establishing the Instrument for Pre-Accession assistance (IPA III) (OJ L 330, 20.9.2021, p. 1.

VS

multiple objectives in a coherent way. Those activities shall avoid stranded assets and shall be guided by the 'do no significant harm' and 'leave no one behind' principles, as well as by the sustainability mainstreaming approach underpinning the European Green Deal.

- e. The Beneficiary and the Commission shall ensure that gender equality, gender mainstreaming and the integration of a gender perspective are taken into account and promoted throughout the implementation of the Reform Agenda and the implementation of the Facility. The Beneficiary and the Commission shall take the appropriate steps to prevent any discrimination based upon gender, racial or ethnic origin, religion or belief, disability, age or sexual orientation.
- f. The Facility shall not support activities or measures that are incompatible with the Beneficiary's Energy and Climate Plans, their Nationally Determined Contribution under the Paris Agreement, and the ambition to reach climate-neutrality by 2050 at the latest. Nor shall it support activities that promote investment in fossil fuels, or that cause significant adverse effects on the environment, the climate or biodiversity.
- g. In line with the principle of inclusive partnership, the Commission shall strive to ensure, as appropriate, democratic scrutiny in the form of consultation by a Beneficiary's government of its respective parliament as well as of relevant stakeholders, including local and regional authorities, social partners and civil society, including vulnerable groups, all minorities and communities, as relevant, so as to allow them to participate in shaping the design and the implementation of activities eligible for funding under the Facility and in the related monitoring, scrutiny and evaluation processes, as relevant. That consultation shall seek to represent the pluralism of the beneficiary's society.
- h. The Beneficiary shall publish up-to-date data on final recipients receiving Union funds for the implementation of reforms and investments under this Facility, as described in Article 21 of this Agreement.

Article 4 EU restrictive measures

1. The Parties shall ensure that no funds or economic resources are made available directly or indirectly to, or for the benefit of, a restricted person.
2. The Beneficiary shall ensure that no transaction subject to a verified 'hit' against the EU sanctions list shall benefit directly or indirectly from EU funding. The Beneficiary commits to ensure this obligation:
 - by screening for hits against the Union sanctions list, before entering into, and before making payments under, the relevant agreements, each contractor, grant beneficiary and final recipient with whom the Beneficiary or partner financial organisations of the WBIF on behalf of the Beneficiary, has or is expected to have a direct contractual relationship, so as to assess whether that recipient is a restricted person;

- by screening or through other appropriate means (that may include an *ex post* verification) taking a risk-based approach, that no natural or legal person, entity or body that would indirectly receive Union funding is a restricted person.
- 3. In addition, the Parties shall ensure that funding under the Facility shall not be provided in breach of any other restrictive measure adopted by the Union.
- 4. In the event that the Beneficiary assesses that any of the recipients (direct or indirect) of the EU funding is or has become a restricted person mentioned in paragraph 1, or that the funding is in breach of a restrictive measures mentioned in paragraph 3, the Beneficiary shall promptly inform the Commission.
- 5. Without prejudice to the obligation in paragraph 3, should the Commission assess that the use of Union financial assistance under the Facility results or has resulted in a breach of Union restrictive measures, it shall inform the Beneficiary, and the corresponding amounts shall become ineligible under the Facility. An adversarial procedure may be carried out to that end if the breach has not been remedied by the Beneficiary. This is without prejudice to any rights that the Commission may have to suspend or terminate on other grounds the action affected by such a breach, to recover any EU funding contributed by the Commission, or to suspend or terminate this Agreement.
- 6. This clause is without prejudice to the exemptions or derogations laid down in the Union restrictive measures.
- 7. The Beneficiary shall impose obligations set out in paragraphs 1 and 3 of this Article on all recipients of funds paid for the measures implementing the reforms and investment projects included in the Reform Agenda, or to all other natural persons or entities involved in their implementation. Those obligations shall expressly authorise - within the limits of their respective competences - the Commission, OLAF, the ECA and the EPPO to exercise their rights as provided for in Article 12 of this Agreement.

Article 5 National Reform and Growth Facility Coordinator

1. The Beneficiary shall appoint a coordinator to act as the interlocutor with the Commission for the overall implementation of the Facility.
2. The Coordinator shall be a high-ranking representative of the government or the central administration of the Beneficiary with appropriate authority to act on behalf of the government and to coordinate the work of all relevant ministries and institutions involved in the implementation of the Facility.
3. The Coordinator shall
 - Ensure the overall coordination, timely implementation, reporting and monitoring of the assistance to the Beneficiary, including the coordination within the administration and with other donors, as relevant, in line with the objectives set out in Regulation (EU) 2024/1449.
 - Coordinate a regular high-level policy dialogue with the Commission.

VS

- Ensure a close link between the use of the Facility funds and the general accession process.
- Ensure that the assistance received under the Facility is complementary to the assistance received under Regulation (EU) 2021/1529 and to any other external assistance received by the Beneficiary.
- Be responsible for the preparation, and submission of the requests for the release of funds under the Facility, for ensuring their veracity, and for the signature of the declaration of assurance.
- Sign or co-sign the requests for payment under the Loan Agreement.
- Have the (i) administrative capacity in terms of human resources (staff numbers and profiles), institutional experience and expertise, and (ii) the mandate and authority to exercise all relevant tasks, including reporting and monitoring responsibilities.
- Be responsible for coordinating with the relevant authority on providing assurance about the satisfactory fulfilment of the relevant qualitative and quantitative steps identified for the implementation of the Reform Agenda, and that the funds were managed in accordance with all applicable rules, in particular rules on the avoidance of conflicts of interests, fraud prevention, corruption and double funding.
- Steer and guide the work the Beneficiary's contribution to the Monitoring Committee referred to in Article 25 of this Agreement.
- Ensure that the Commission receives copies of the contribution arrangements signed by the Beneficiary with the fund managers and the proof of disbursement to the EWBJF without delay (as specified under Article 20 of this Agreement).
- Be responsible for coordinating the interlocutors with the Commission, the European Anti-Fraud Office (OLAF), the European Public Prosecutor's Office (EPPO), each acting within their respective competences, and the Beneficiary's authorities for the overall implementation of the Facility. The Coordinator shall ensure that the Commission, OLAF, the European Court of Auditors and the EPPO are able to freely exert their rights and have full access to exert their competences. In the case of OLAF, such rights shall include among others the right to carry out investigations, including on-the-spot checks and inspections, within the limits of its mandate, and, in the case of the EPPO, the rights set out in the applicable agreements on mutual legal assistance in criminal matters.
- Be responsible for coordinating the efforts to ensure that the funds under the Facility are used in accordance with the principles of sound financial management, transparency, equal treatment, non-discrimination and proportionality for their intended purpose;
- Be responsible for coordinating the Beneficiary's entities that must ensure that the funds under the Facility are managed properly, in particular in accordance with the Beneficiary's rules complemented by Union and OECD audit standards and rules on the prevention, detection and correction of fraud, corruption and any other

illegal activities as well as conflicts of interests and irregularities affecting the Union's financial interests.

- Ensure the collection of, access to, and transfer into an electronic format, of data on natural persons and legal entities receiving funding for the implementation of measures under the Facility, in accordance with Article 22 and 23(2)(d) of Regulation (EU) 2024/1449.
- Be responsible for ensuring the monitoring of the setting up and operationalisation of the internal control systems referred to in Article 9 of this Agreement.
- Be responsible for maintaining appropriate procedures for drawing up the declaration of assurance and the summary of the audits and controls carried out at national level. This includes:
 - an effective procedure for drawing up the declaration of assurance in accordance with the model in Annex B, documenting the summary of audits and controls and keeping the underlying information for the audit trail; and
 - effective procedures to ensure that all cases of irregularities, fraud, corruption and conflicts of interests affecting the Union's financial interests are properly reported and corrected through recoveries.
- Maintain an effective system to store all information and documents necessary for the audit trail purposes of the implementation of the qualitative and quantitative steps are held.
- Ensure that appropriate measures, including procedures to check that the relevant qualitative and quantitative steps identified for the implementation of the Reform Agenda have been fulfilled and that the principles of sound financial management have been complied with. This includes:
 - the appropriate means for the authorities entrusted with the Reform Agenda's implementation to check that the relevant qualitative and quantitative steps have been fulfilled (e.g. desk reviews, on-the-spot checks); and
 - the appropriate means for those authorities to check that there are no irregularities, fraud, corruption, or other illegal activities, including conflicts of interests affecting the Union's financial interests, and double funding (e.g. desk reviews, on-the-spot checks).

TITLE II: RULES FOR IMPLEMENTATION

Article 6 Pre-conditions, general conditions and payment conditions for Union support under the Facility

1. In line with Article 5(1) of Regulation (EU) 2024/1449, financing under this Facility is subject to the fulfilment by the Beneficiary of pre-conditions, general conditions and

VS

payment conditions, which shall be fulfilled for any release of funds, except for the pre-financing where only the pre-conditions and the general conditions shall apply.

2. Pre-conditions for the support under the Facility shall be those set out in Article 5(1) of Regulation (EU) 2024/1449.
3. Pursuant to Article 12(3) of Regulation (EU) 2024/1449, general conditions for support under the Facility are macro financial stability, sound public financial management, transparency and oversight of the budget.
4. Payment conditions for support under the Facility are laid down in the Reform Agenda. Where the Reform Agenda, including relevant payment conditions, is no longer achievable by the Beneficiary, either partially or totally, because of objective circumstances, the Beneficiary may propose an amended Reform Agenda. In that case, the Beneficiary may make a reasoned request to the Commission to amend its Commission implementing decision approving the Reform Agenda referred to in Article 15(1) of Regulation (EU) 2024/1449.

TITLE III: TAXES AND ELIGIBILITY

Article 7 Taxes, duties and charges

1. The Union funding shall not generate or activate the collection of specific taxes, duties or charges. Article 28 of the Financial Framework Partnership Agreement for the implementation of Union financial assistance under IPA III shall apply to this Facility.
2. The present article is without prejudice to the privileges and immunities of the entities implementing Facility funds under indirect management, and of any agreement that these entities have concluded or may conclude with the Beneficiary in respect to taxes, duties and charges.

Article 8 Rules on eligibility

1. Participation in procurement and in grant award procedures for activities financed under the Facility shall be open to international and regional organisations, and to all natural persons who are nationals of, or legal persons effectively established in:
 - a. Member States of the European Union, beneficiaries, candidate countries and contracting parties to the Agreement on the European Economic Area;
 - b. countries which provide a level of support to the Beneficiaries of this Facility comparable to that provided by the Union, taking into account the size of their economy, and for which reciprocal access to external assistance in the Beneficiaries of this Facility is established by the Commission.
2. The reciprocal access referred to in paragraph 1(b) may be granted for a limited period of at least one year where a beneficiary grants eligibility on equal terms to entities from the Union and from countries eligible under the Facility. The Commission shall decide on the reciprocal access after consulting the Beneficiary.

3. All supplies and materials financed and procured by the Beneficiary under this Facility shall originate from any country referred to in paragraph 1(a) and (b), unless those supplies and materials cannot be sourced under reasonable conditions in any of those countries. In addition, the rules on restrictions laid down in paragraph 6 shall apply.
4. The eligibility rules under this Article shall not apply to, and shall not create nationality restrictions for, natural persons employed or otherwise legally contracted by an eligible contractor or, where applicable, subcontractor except where the nationality restrictions are based on the rules provided for in paragraph 6.
5. For activities jointly co-financed by an entity or implemented under direct management or indirect management with entities referred to in Article 62(1), point (c) of the Financial Regulation, the rules applicable to those entities shall also apply. This is without prejudice to the restrictions under paragraph 6 of this Article, which shall be duly reflected in the agreements concluded with those entities.
6. The eligibility rules and rules on the origin of supplies and materials in paragraphs 1 and 3 and the rules on the nationality of the natural persons as set out in paragraph 4 may be restricted with regard to the nationality, geographical location or nature of the legal entities participating in award procedures, as well as with regard to the geographical origin of supplies and materials, where:
 - a. such restrictions are required on account of the specific nature or objectives of the activity or specific award procedure or where those restrictions are necessary for the effective implementation of the activity;
 - b. the activity or specific award procedures affect security or public order, in particular concerning strategic assets and interests of the Union, of Member States, or the Beneficiary, including the security, resilience and protection of integrity of digital infrastructure, including 5G network infrastructure, communication and information systems, and related supply chains.
7. Tender applicants and candidates from non-eligible countries may be accepted as eligible in cases of urgency or where services are unavailable in the markets of the countries or territories concerned, or in other duly substantiated cases where the application of the eligibility rules would make the realisation of an activity impossible or exceedingly difficult.

TITLE IV: PROTECTION OF THE FINANCIAL INTERESTS OF THE UNION

Article 9 Internal control systems, and obligations to fight mismanagement of funds

1. In accordance with Article 23 of Regulation (EU) 2024/1449, the Beneficiary shall ensure that an effective and efficient internal control system is in place, applying

VS

internationally recognised internal control principles⁸ and ensuring the prompt recovery of amounts wrongly paid or incorrectly used. The Beneficiary may rely on its regular national budget management systems to implement the Facility.

2. As a matter of priority, during the first years of the implementation of the Facility the Beneficiary's authorities shall take all the appropriate measures to protect the financial interest of the Union and improve further the efficiency and effectiveness of the internal control systems to align with the Union *acquis* (under criteria for public administration reform, public finance management and accession negotiation chapters 8 competition policy, 23 judiciary and fundamental rights, 24 justice, freedom and security, and 32 financial control). This includes adequate mechanisms to protect whistleblowers as well as appropriate mechanisms and measures to effectively prevent, detect and correct irregularities, fraud, corruption and other illegal activities affecting the Union's financial interests including conflicts of interests as well as to strengthen the fight against money laundering, organised crime, misuse of public funds, terrorism financing, tax avoidance, tax fraud or tax evasion, and other illegal activities affecting the funds provided under the Facility, to ensure that there is no double funding from the Facility and other Union programmes and that amounts wrongly paid or incorrectly used can be recovered.
3. The Beneficiary shall ensure access for the Commission or its representatives to all institutions and documents needed to carry out any audit, verification and on-the-spot checks.
4. As part of this responsibility, the Beneficiary shall
 - a. Make decisive progress towards putting in place a robust legal framework to fight fraud and corruption, including high-level cases of corruption.
 - b. Improve further the efficiency and effectiveness of the control systems while applying internationally recognised internal control principles.
 - c. Put in place adequate mechanisms to protect whistleblowers in line with the protection regime of Directive (EU) 2019/1937⁹, where applicable, or with an equivalent protection regime under the Beneficiary's law.
 - d. Maintain appropriate mechanisms and taking appropriate measures to effectively prevent, detect and correct irregularities, fraud, corruption or any other illegal activities affecting the financial interests of the Union, including conflicts of interests as well as to strengthen the fight against money laundering, organised crime, misuse of public funds, terrorism financing, tax avoidance, tax fraud or tax evasion, and other illegal activities affecting the funds provided under the Facility.

⁸ Reference is made to the COSO Internal Control Principle – Integrated Framework as applied by the Commission: [C\(2017\) 2373 final](#).

⁹ Directive (EU) 2019/1937 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2019 on the protection of persons who report breaches of Union law, OJ L 305, 26.11.2019, p. 17.

VS

- e. Take appropriate measures to allow the competent authorities of the Beneficiary to investigate and prosecute criminal offences affecting the financial interests of the Union.
- f. Detect and avoid double funding.
- g. Regularly check that the financing provided has been used properly and in accordance with all applicable rules, in particular on the satisfactory fulfilment of the relevant qualitative and quantitative steps identified for the implementation of the Reform Agenda and on the prevention, detection and correction of fraud, corruption or any other illegal activity, as well as conflicts of interests and irregularities affecting the Union's financial interests.
- h. Ensure the prompt recovery of amounts wrongly paid or incorrectly used.
- i. Ensure that the Commission, OLAF, the ECA and the EPPO represented by their respective own agents or mandated experts, are granted access to the data referred to in Article 21, in compliance with Union data protection principles and with applicable data protection rules.
- j. Provide adequate supporting documents proving, in particular, that the Reform Agenda's implementation complies with the obligations under this Agreement and that the qualitative and quantitative steps of the Reform Agenda as approved by the Commission Implementing Decision have been implemented, if requested to do so in the context of the controls or audits described in Article 12 of this Agreement. These documents should be kept until the end of 2033 for audit purposes.

In line with Article 133 of the Financial Regulation, the Beneficiary shall keep records and documents pertaining to audits, appeals, litigation and the pursuit of claims relating to their legal commitments or pertaining to OLAF investigations and shall retain such records and documents until such audits, appeals, litigation and pursuits of claims or investigations have been closed. For records and documents pertaining to OLAF investigations, the obligation to retain shall apply once those investigations have been notified to the recipient.

In line with Article 133 of the Financial Regulation, the Beneficiary shall keep records and documents either in the form of the originals, or certified true copies of the originals, or on commonly accepted data carriers including electronic versions of original documents or documents existing in electronic version only. Where electronic versions exist, no originals shall be required where such documents meet the applicable legal requirements in order to be considered as equivalent to originals and to be relied on for audit purposes.

- 5. Any changes to the Beneficiary's internal control systems as described in the Reform Agenda shall be communicated to the Commission without delay.
- 6. The Commission shall be sufficiently assured that the payment conditions set out in the Reform Agenda have been satisfactorily fulfilled as indicated in the corresponding request for the release of funds. The Commission may request supplementary

V5

information and perform audits (verifications) or on-the-spot checks, which may be carried out on a risk basis.

7. The Beneficiary shall strengthen the fight against fraud, corruption and other illegal activities affecting the financial interests of the Union throughout the implementation of the Facility. The timely implementation of the relevant reforms under the Reform Agenda is crucial for achieving this goal. In addition, the Beneficiary shall ensure that its authorities commit to improve further internal procedures to prevent and/or investigate cases of fraud, corruption, money laundering, terrorism financing, tax avoidance, tax fraud or tax evasion, and other illegal activities affecting the financial interests of the Union.
8. Upon request, the Beneficiary will make available to the Commission all requested information, to monitor compliance with the Beneficiary's obligations under this Article.

Article 10 Anti-fraud Coordination Service

1. The Beneficiary shall use the independent anti-fraud coordination service set up under IPA III, or in its absence, rely on equivalent structures to facilitate effective cooperation and exchange of information, including information of an operational nature, with OLAF. This service shall notably:
 - a. support cooperation between the Beneficiary's administration and prosecution authorities and OLAF;
 - b. lead the creation/implementation of a national strategy to protect the financial interests of the Union, preceded by a risk assessment;
 - c. contribute to identifying possible weaknesses in the Beneficiary's systems for managing Union funds, including the financial assistance under this Facility;
 - d. provide advice on anti-fraud matters as well as staff training, including on fraud prevention and detection;
 - e. share information on irregularities, fraud, corruption and any other illegal activities affecting the Union's financial interests, including conflicts of interest, with OLAF.
 - f. ensure the fulfilment of all the obligations under Regulation (EC, Euratom) No 883/2013 of (the European Parliament and of the Council, Council Regulation e.g. (Euratom, EC) No 2988/1995 and Council Regulation (EC, Euratom) No 2185/1996.
2. The anti-fraud coordination service of the Beneficiary responsible for the effective prevention and detection of irregularities, fraud, corruption and other illegal activities affecting the financial interests of the Union, including conflicts of interest, shall prepare and approve a methodology, in accordance with Article 9 of this Agreement, on how suspected cases will be treated internally, how the Beneficiary will report them to the Commission, in accordance with the model provided in Annex B and how it will follow up to remedy them.

3. The Coordinator must ensure coordination with the anti-fraud coordination service while respecting its independence.

Article 11 EU's anti-fraud structure and the Beneficiary's cooperation with it

1. The Beneficiary's competent authorities shall cooperate closely with the Commission, OLAF, the European Court of Auditors and the EPPO - within the limits of each body's respective competences - on the prevention, detection and correction of irregularities, fraud, corruption and any other illegal activities affecting the financial interests of the Union, including conflicts of interests, as well as the investigation and prosecution of offences affecting the funds provided under the Facility. Where appropriate, the Beneficiary shall make use of the support mechanisms provided by Eurojust.
2. Any person or entity, including national authorities, implementing Union funds under the Facility shall have the obligation to notify, without delay, the Commission and OLAF of any information relating to possible cases of irregularity, fraud, corruption and other illegal activities affecting the financial interests of the Union, including conflicts of interest, and the EPPO of any criminal conduct affecting the funds under the Facility that may fall within its competence. For that purpose, they shall preferably use a single-entry point provided by the Commission. Any person who notifies the Commission, OLAF or the EPPO of such information is to be protected against any form of retaliation, in line with the protection regime of Directive (EU) 2019/1937, where applicable, or with an equivalent protection regime under the Beneficiary's law. The national anti-fraud coordination service will report to the Commission and OLAF on the implementation of this obligation in the cases where it notified itself information that is relevant under this paragraph, or where it has coordinated, supported or assisted other persons or entities in such notification.
3. The Beneficiary's national authorities shall, in line with the requirements set out in Annex C, report to the Commission without delay on irregularities, fraud, corruption and other illegal activity, which have been the subject of a primary administrative or judicial finding, regardless of whether OLAF or the EPPO were notified under paragraph 2 of this Article. They shall also keep the Commission informed on the progress of administrative and legal proceedings. For that purpose, the Beneficiary's authorities shall use the Irregularity Management System (IMS) set up by the Commission.
4. The Beneficiary shall ensure the effective investigation and treatment of suspected cases of irregularities, fraud, corruption and any other illegal activities affecting the financial interests of the Union, including conflicts of interest, and make use, where appropriate, of the support by Eurojust.
5. The Beneficiary, including the decision-makers and staff responsible for the implementation of actions under the Facility, shall put in place procedures and take all precautions necessary to prevent and eliminate any conflicts of interest, notably by

VS

ensuring that the decision-makers and staff concerned refrain from dealing with the subject matter concerned.

6. In addition to controls under Article 12 of this Agreement, the Commission may exert its rights as provided for in Article 129(1) of the Financial Regulation and may carry out verifications, reviews, checks and audits for the implementation of the Reform Agenda regarding:
 - a) the measures in place and their effective implementation to prevent, detect, investigate, and correct and report fraud, corruption, and any other illegal activity affecting the Union's financial interests, conflicts of interests and irregularities, including the effective investigation and prosecution of offences affecting the funds provided under the Facility.
 - b) the information and justification regarding the satisfactory fulfilment of the qualitative and quantitative steps in a request for the release of funds.

Such verifications, reviews, checks and audits may be carried out during the implementation of the Reform Agenda and, with the exception of OLAF investigations and EPPO investigations and prosecutions, until five years starting from the date of the final release of funds and may cover the information system used by the Beneficiary to collect and provide data that is used to justify the completion of qualitative and quantitative steps identified in relation to the implementation of the Reform Agenda. These procedures shall be formally notified to the Beneficiary. If needed, the Commission may be assisted by independent experts or external audit firms.

7. Failure to comply with the obligations set forth in this Article and in Article 12, including non-reporting of irregularities or non-cooperation on anti-fraud matters with the Commission, OLAF, ECA and the EPPO, shall constitute a case of serious breach of obligations under this Agreement and may therefore lead to a reduction of the financial contribution or the recovery of all or part of the disbursements made by it as provided for in Article 18(1) of this Agreement.

Article 12 Rights of the Union institutions, bodies, offices and agencies to monitor the implementation of the Facility, investigate and obtain access

1. The agents of the Commission, OLAF, the European Court of Auditors, and the EPPO shall, within the limits of their respective mandates, have the right to carry out any investigative or audit acts, including technical, financial and system verifications or audits, that they may consider necessary to follow the implementation of the Reform Agenda. This includes visits of sites and premises where the Facility-funded activities are, will or have been implemented or managed.
2. Under the same conditions referred to in paragraph 1 this Article and Article 9(4) of this Agreement, the Beneficiary shall ensure that the agents or representatives of the Commission, OLAF, the ECA and the EPPO can, each acting within their respective competences, inspect and collect all relevant documentation, digital data, assets and

- accounts pertaining to items financed under this Agreement, and assist them to carry out their tasks relating to the Facility.
3. Where privately-owned devices, which are not owned by the inspected authority, are used for work purposes, those devices may be subject to inspection by OLAF. OLAF shall subject such devices to inspection only under the same conditions and to the same extent that national control authorities are allowed to investigate privately-owned devices and where OLAF has reasonable grounds for suspecting that their content may be relevant for the investigation.
 4. To ensure the effective protection of the financial interests of the Union, the Commission, OLAF and the EPPO, shall be able to conduct all relevant investigative acts within their respective competences, and in particular, in the case of OLAF, on-the-spot checks and inspections. These checks and inspections shall be prepared and conducted in close collaboration with the Beneficiary, which shall be notified in good time of the object, purpose and legal basis of the checks and inspections, so that it can provide all the required assistance. The Beneficiary shall identify a service with law-enforcement powers, which will assist OLAF in conducting investigations in accordance with Regulation (EU, Euratom) No 883/2013 and Regulation (EC, Euratom) No 2185/1996 upon OLAF's request and cooperate with the EPPO in the exercise of its competences.
 5. Where the inspected person or entity resists an on-the-spot check, investigation or inspection, the Beneficiary acting in accordance with its own national laws and rules, shall provide to the Commission, OLAF and the EPPO the necessary assistance to allow them to carry out their duty in conducting an on-the-spot check or inspection.
 6. The following bodies may exert their rights provided for in Article 129(1) of the Financial Regulation to carry out reviews, checks, audits and investigations, within the limits of their respective mandates:
 - OLAF under Regulations No 883/2013 and No 2185/1996;
 - the EPPO under Regulation 2017/1939; and
 - the European Court of Auditors (ECA) under Article 287 of the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU) and Article 263 of the Financial Regulation.
 7. The Commission may take the measures it considers necessary, including, in cases of fraud, corruption, conflicts of interests or a serious breach of obligations in this Agreement, to reduce the financial contribution, and to recover all or part of the disbursements made by it, as provided for in Article 17 and 18 of this Agreement.
 8. In addition, the Commission or its representatives shall have the right to perform at any time verifications, audits or on-the-spot-checks of the Beneficiary's internal control systems at any time in accordance with internally recognised standards. The Commission or its representatives shall perform a systems review of the Beneficiary's internal control systems no later than 2025. The resulting audit report shall contain recommendations to the Beneficiary to improve its Internal Control Systems. When the verification, audits or on-the-spot-checks result in findings, the Commission or its appointed representatives shall draw up a draft report containing the provisional

V5

findings. The Commission or its appointed representatives shall formally notify the draft report and invite the Beneficiary to provide observations. Considering these observations, the Commission or its representatives will issue a final report setting out final recommendations. The Beneficiary shall draw up an action plan to implement each recommendation or provide justification on why it has not done so. The Beneficiary shall submit the action plan and, if relevant, any justification, to the Commission for approval within 2 months of the receipt of the final report.

9. The Beneficiary shall grant agents or representatives of the Commission, OLAF, the ECA and the EPPO, and their authorised representatives, within their respective competences and in accordance with their applicable legal framework, access to sites and premises at which investments and reforms financed under this Agreement are carried out, and to data as set out in Article 9(4) of this Agreement.

The Beneficiary shall also grant the Commission, OLAF, the ECA and the EPPO full and direct access to the database set up under Article 21(5) of this Agreement and to any other national databases, where relevant, for the exercise of their mandate. Upon reasoned request, the Beneficiary shall also provide OLAF and the EPPO with information on bank accounts relevant for their investigations and, where strictly necessary for an investigation, information on bank transactions. Access, within the limits of their respective competence, by authorised representatives of the Commission, OLAF, the ECA and the EPPO shall be granted on conditions of strict confidentiality with regard to third parties, without prejudice to public law obligations to which they are subject.

10. The Beneficiary's competent authorities shall treat, without delay, mutual legal assistance requests and extradition requests issued by the EPPO and Member States' competent authorities regarding criminal offences affecting the funds issued under Regulation (EU) 2024/1449. They shall do so in accordance with the relevant instruments on international cooperation in criminal matters, in particular the European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters and its additional Protocols.
11. The controls and audits described above apply to all recipients and sub-contractors who have received assistance under the Facility, whether or not they are named in the contract or grant agreement. Such controls and audits also apply to documents and data on the national contribution, if any, by the Beneficiary.

TITLE V: RELEASE OF FUNDING, RECOVERY AND ENFORCEMENT

Article 13 Pre-financing

1. Following the submission of the Reform Agenda to the Commission, the Beneficiary has requested the release of a pre-financing of up to 7% of the total amount foreseen under this Facility as set out in Article 2(3) of this Agreement.

2. The Commission may release the requested pre-financing after the entry into force of this Agreement and of the loan agreement referred to in Article 2(9) of this Agreement. The funds shall be released subject to the fulfilment of the pre-conditions and the general conditions set out in Article 6 of this Agreement.
3. For non-repayable support, pre-financing released according to paragraph 1 will be cleared by deducting a percentage from each instalment. This percentage is calculated as the ratio of the remaining uncleared pre-financing to the remaining amount allocated for non-repayable support. The deduction will continue until the pre-financing has been fully cleared. Amounts of pre-financing that have not been cleared by 31 December 2027 shall be immediately due and payable. The Commission shall be entitled to offset such amounts against any claim that the Beneficiary has vis-à-vis the Union.
4. Upon request of the Beneficiary in its request for release of funds, additional amounts may be deducted from each instalment in order to clear the pre-financing earlier.
5. Any uncleared pre-financing shall be recovered or offset in full following the termination of this Agreement.
6. The loan agreement referred to in Article 2(9) of this Agreement shall set out the specific rules related to the payment and the clearing of the pre-financing of the loan support.

Article 14 Rules on the release of funds

1. Payments of the non-repayable financial support and of the loan to the Beneficiary under this Article shall be made in accordance with the budget appropriations and subject to the available funding. Payments shall be made in instalments. An instalment may be disbursed in one or more tranches.
2. With the exception of the pre-financing the Beneficiary shall submit twice per year a duly justified request for the release of funds using the template provided in Annex A to this Agreement.
3. Each request for the release of funds shall report on the payment conditions related to the quantitative and qualitative steps set out in the Reform Agenda that were planned to be implemented by the end of the preceding six-months period as per the indicative timetable included in the Reform Agenda. These six-months periods will end on 30 June and 31 December of each year, starting on 31 December 2024, with the exception of the last set of payment conditions that are planned to be implemented by 31 August 2027 and for which the Beneficiary shall submit a request for the release of funds by no later than 30 September 2027.
4. With each request for the release of funds submitted to the Commission, the Beneficiary shall submit the required evidence showing the satisfactory fulfilment of

VJ

the qualitative and quantitative steps set out in the relevant Annex to the Commission implementing decision.

5. Failure to report within 15 days following the end of the six-months periods referred to in paragraph 3 of this Article on the implementation of the quantitative and qualitative steps as per indicative timetable included in the Reform Agenda will result in the automatic commencement of the applicable grace period. The Commission will release the corresponding support, if warranted, when it releases the support corresponding to the following six-month periods.
6. The Commission will carry out within 90 calendar days following the receipt from the Beneficiary of a request for the release of funds the assessment under Article 21(2) of Regulation (EU) 2024/1449 on the basis of the information provided by the Beneficiary in accordance with paragraph 4 of this Article. The satisfactory fulfilment of qualitative and quantitative steps shall presuppose that measures related to the steps for which the Beneficiary had achieved satisfactory fulfilment have not been reversed by the Beneficiary. The Commission may be assisted by experts.
7. As part of the assessment, the Commission will monitor the timely implementation by the Beneficiary of any recommendation issued following the audit referred to in Article 12(8) of this Agreement. In addition, the Commission may ask for supplementary information and/or carry out checks and on-the-spot controls to verify the completion of qualitative and quantitative steps, including on the non-reversal of qualitative and quantitative steps that were previously fulfilled. The period of 90 calendar days referred to in paragraph 6 for assessing the request for the release of funds shall be interrupted when the Commission asks for supplementary information or carries out checks and on-the-spot controls.
8. Subject to a positive assessment that the Beneficiary fulfils the payment conditions, the pre-conditions and general conditions, as set out in Article 6 of this Agreement, the Commission shall adopt a decision authorising the release of funds for an amount corresponding to those conditions. Release decisions for the release of loan support shall be adopted by 31 December 2027 at the latest.
9. The Commission decision authorising this release of funds shall constitute the condition for the amount of funds to be made available as Union support.
 - a) The non-repayable support will be disbursed to the EWBJF, in line with Article 19 of this Agreement.
 - b) The loan support will be disbursed to the treasury of the Beneficiary, including the loan amount to be made available through the WBIF, in line with Article 20 of this Agreement.
10. For each request for a release of funds under this Agreement, except for the request of pre-financing, the Beneficiary shall submit the following documents:
 - A signed request for the release of funds using the template provided in Annex A to this Agreement, including a statement that the measures implemented to fulfil

the steps related to the same reform previously successfully assessed by the Commission and fulfilled in prior release decisions have not been reversed.

- A sheet for each step fulfilled in the respective request for the release of funds showing that the step has been fulfilled, supported by official evidence in that regard.
- A signed Declaration of Assurance using the template provided in Annex B to this Agreement confirming that: (i) the information submitted with the request for the release of funds is complete, accurate and reliable; (ii) the management and control systems give the necessary assurance that the financing provided has been used in accordance with the applicable rules, in particular on the prevention, detection and correction of fraud, corruption, conflicts of interests and irregularities; and (iii) appropriate arrangements have been made to avoid double funding from the Facility and other Union programmes and instruments, as well as other donors.
- A summary of audits provided by the relevant authorities, including weaknesses identified and any corrective actions taken.
- For the steps related to the request for the release of funds, a summary of the results of the checks ensuring that any measure to implement reforms and investment projects under the Facility has been properly implemented.

11. The Beneficiary shall provide adequate documentation to justify the request for the release of funds for each single step and according to the sources of verification stipulated in Annex I to the Reform Agenda. This should include as a minimum:

- a summary document duly justifying how the quantitative or qualitative steps (including all the constitutive elements) were satisfactorily fulfilled;
- *for steps requiring the entry into force of a legislative act*: a copy of the publication in the Beneficiary's official journal of the respective legislative act;
- *for steps requiring the adoption of a strategy/ action plan/ roadmap/ any other public act that is not considered a legal act*: a copy of the adopted act and a link to the website where the strategy can be accessed;
- *for steps requiring the issuance of a report that is not published*: a copy of the internal or external report;
- *for steps that require a certain system to become operational*: certificates of completion signed by the contractor and the competent authority in accordance with national legislation demonstrating the system has been set up and is operational;
- *any other relevant document deemed to be relevant to justify the satisfactory fulfilment of the quantitative or qualitative step as set out in the Reform Agenda.*

The Commission may request additional evidence where it deems necessary.

12. If relevant, the Beneficiary shall indicate in the request for the release of funds if any qualitative and quantitative steps have received support and funding, including corresponding amount, from other Union programmes and instruments or other donor programmes, and explain the arrangements that have been put in place to avoid double funding.

Article 15 Payment allocation

1. Subject to the rules laid down in Article 14, the Beneficiary, when sending the Commission the requests for release of funds under this Agreement and the requests for payment under the loan agreement, shall respect the following allocation with reference to the maximum financial contributions set out in Article 2(3) of this Agreement:
 - a. 28.7% from the non-repayable support and 24.8% from the loan support, in sum 53.5%, to be made available through the Western Balkans Investments Framework (WBIF), and
 - b. 46.5% from the loan support to be made available directly to the treasury of the Beneficiary.
2. The Commission shall not be bound by the payment allocation indicated in paragraph 1 of this Article and may at any time, subject to written notification of the Beneficiary ahead of the next scheduled request for the release of funds, apply a different payment allocation.

Article 16 Payment of loan support

1. Without prejudice to Articles 13, 14 and 15 of this Agreement, disbursement of the loan support shall follow the rules set out in the loan agreement.

Article 17 Rules on the withholding, reduction and redistribution of funds prior to the release of funds

1. Where, following a request for the release of funds and subject to the rules in Article 14 of this Agreement, the Commission makes a negative assessment of the entire or partial fulfilment of any conditions as per the indicative timetable, the release of funds corresponding to such conditions shall be entirely or partially withheld. The withheld amounts shall only be released when the Beneficiary has duly justified, as part of the subsequent request for the release of funds, that it has taken the necessary measures to ensure satisfactory fulfilment of the corresponding conditions.
2. Provided that the payment conditions have been fulfilled, the disbursement of the corresponding withheld funds could take place during the next window for the release

of funds and up to 24 months for payment conditions due in the first year and 12 months for payment conditions due in subsequent years as specified in the timeline set out in the Reform Agenda.

3. Where the Commission concludes that the Beneficiary has not taken the necessary measures within a period of 12 months from the initial negative assessment referred to in paragraph 2 of this Article, the Commission shall reduce the amount of the non-repayable financial support and of the loan proportionately to the part corresponding to the relevant payment conditions. During the first year of implementation, a deadline of 24 months shall apply, calculated from the initial negative assessment referred to in paragraph 2 of this Article.
4. Where a qualitative and quantitative step that was assessed as satisfactory fulfilled in a previous payment instalment has been reversed or later found not to have been implemented, the Commission can reduce the amount of a subsequent payment by a corresponding amount, in line with Article 21 (2) and (5) of Regulation (EU) 2024/1449. Paragraph 5 of this Article shall apply accordingly.
5. The Commission may invite the Beneficiary to present its observations within 2 months in cases where the Commission has decided to reduce the amount of disbursements of funds in accordance with paragraphs 3 or 4 of this Article.
6. Without prejudice to paragraph 2 and 3 of this Article, and the provisions of the loan agreement, any amounts corresponding to payment conditions that have not been fulfilled by 31 December 2028 shall not be due to the Beneficiary.

The Commission may decide to redistribute any amount reduced according to paragraph 3 of this Article among other Beneficiaries of the Facility.

Article 18 Rules on reduction, recovery and enforcement following the release of funds

1. The Commission may reduce the amount of financial support available under the Facility, and recover from the Beneficiary, including by offsetting, any amount spent to achieve the objectives of the Facility, by requesting early repayment of the loan in line with the loan agreement, and by requiring the Beneficiary to repay to the Commission an amount equivalent to the amount of non-repayable financial support already committed by the Commission to the EWBJF:
 - a. if funds unduly paid;
 - b. in identified cases of, or serious concerns about irregularities, fraud, corruption and conflicts of interests affecting the financial interests of the Union that have not been corrected by the Beneficiary, pursuant to Article 23(3) of Regulation (EU) 2024/1449;
 - c. in case of a serious breach of any obligation resulting from this agreement, or the loan agreement, including on the basis of the reports of the Beneficiary's

VS

audit authorities or information provided by OLAF or of the Court of Auditors' reports;

- d. reversal of qualitative and/or quantitative steps under the Reform Agenda or in cases it is found, after the payment has taken place, that steps were not satisfactorily fulfilled.
2. The reversal of qualitative and/or quantitative steps under reforms designed to address deficiencies in the Beneficiary's system to effectively prevent, detect and correct irregularities, fraud, corruption, including high-level corruption, and conflicts of interest pursuant to Article 13(1) of Regulation (EU) 2024/1449, including those assessed by the Commission as complementary for that system under negotiation chapters referred to in the second subparagraph of Article 24(1) of that Regulation may result in a serious breach of an obligation in the sense of point (c) of paragraph 2.
3. When deciding on the amount subject to reduction, or the amount to be repaid early, the Commission shall respect the principle of proportionality and shall take into account the seriousness of the irregularity, fraud, corruption or conflict of interest affecting the financial interests of the Union, or of a breach of an obligation. Before the reduction is made or early repayment is requested, the Beneficiary will be invited to present its observations within 2 months.
4. The Court of Justice of the European Union shall have exclusive jurisdiction to review the legality of the decision of the Commission referred to in paragraph 1 and to suspend its enforcement. However, the Courts of the Beneficiary shall have jurisdiction over complaints that enforcement is being carried out in an irregular manner. In this context, the Courts of the Beneficiary shall refer questions on the interpretation of this agreement and EU law for decision by the Court of Justice.
5. The European Union institutions and bodies involved in the implementation of the Facility, or in controls over that programme, shall be entitled to communicate directly, including through electronic exchange systems, with any natural person residing in or any legal entity established in the Beneficiary and receiving funding linked to the Facility, as well as any third party involved in the implementation of the Facility residing or established in the Beneficiary. Such persons, entities and parties may submit directly to the European Union institutions and bodies all relevant information and documentation which they are required to submit on the basis of the contracts or agreements concluded to implement the Facility.

Article 19 Non-repayable support channelled through the Western Balkans Investment Framework

1. Without prejudice to other provisions set out in this Agreement, the Facility funds in the form of non-repayable support, which are channelled through the WBIF, are subject to the provisions set out in this Article.

2. Subject to a positive assessment of a request for release of funds according to Article 14, and after the positive opinion of the WBIF Operational Board referred to in Article 35(8) of Regulation (EU) 2021/947 on relevant investment project proposals, the Commission shall allocate the released funds to selected investment projects by entering into contribution arrangements with the fund managers. Such contribution arrangement will be signed by the Commission after it receives the proof of signature of the equivalent contribution arrangement between the EWBJF and the concerned Beneficiary. The Commission shall transfer these funds in tranches to the EWBJF upon submission of payment requests by the fund managers.
3. Amounts that remain in the EWBJF at the end of the implementation of the last investment project supported under the Facility shall be transferred to the Commission in line with the rules of the EWBJF.

Article 20 Loan support channelled through the Western Balkans Investment Framework

1. Without prejudice to other provisions set out in this Agreement, the Facility funds in the form of loan support, which are to be channelled through the WBIF, are subject to the provisions set out in this Article.
2. Prior to each disbursement of the loan support to the treasury of the Beneficiary to be subsequently channelled through the WBIF, the Beneficiary will enter into contribution arrangements with the fund managers for the respective amounts released in accordance with Article 14(9)(b) of this Agreement, to be allocated as co-financing of investments positively assessed by the WBIF Operational Board, as referred to under Article 19(2).
3. The Beneficiary shall provide the Commission with copies of the respective contribution arrangements, as well as any changes thereto, without delay. Upon receipt of these notifications, the Commission shall disburse the respective loan amounts directly to the treasuries of the Beneficiaries. The Beneficiaries shall transfer these funds in tranches to the EWBJF upon submission of payment requests by the fund managers and, shall without delay provide the Commission with the proof of each payment under each agreement with the fund managers.
4. Any amount recovered to the EWBJF shall remain available to the Beneficiary in line with the rules of the EWBJF.
5. Amounts that remain unused at the end of the implementation of the last investment project supported under the Facility shall be transferred to the Beneficiary in line with the rules of the EWBJF.
6. In the event that a selected investment project is cancelled, or the Beneficiary fails to provide the proof of payment to the EWBJF referred to in paragraph 3 of this Article,

VS

the Commission reserves the right to request early repayment of the corresponding loan amount in accordance with the loan agreement.

TITLE VI: TRANSPARENCY, DATA PROTECTION AND VISIBILITY

Article 21 Data collection and transparency

1. The Beneficiary commits to transparency and accountability in the implementation of the Facility.
2. The Beneficiary shall ensure the collection of, and access to the Commission represented by its own agents or mandated experts, adequate data on persons and entities receiving funding in line with paragraph 3 of this Article, including beneficial ownership information in the meaning of Article 3(6) of Directive (EU) 2015/849.
3. The Beneficiary shall publish up-to-date data on final recipients receiving amounts of funding exceeding the equivalent of EUR 50 000 cumulatively over the period of 4 years, for the implementation of reforms and investments specified in the Facility.
4. The Beneficiary shall update the data referred to in paragraph 3 at least once a year.
5. For final recipients referred to in paragraph 3 of this Article, the following information shall be published in a machine-readable format on a webpage, in order of total funds received:
 - In the case of a legal person, the recipient's full legal name and VAT identification number or tax identification number, where available, or another unique identifier established by the legislation applicable to the legal person.
 - In the case of a natural person, the first and last name(s) of the recipient.
 - The amount received by the recipient and the reforms and investments under the Reform Agenda that this amount contributes to implementing.
6. The information referred to in paragraph 3 of this Article shall not be published where disclosure risks threatening the rights and freedoms of the final recipients concerned or seriously harming their commercial interests. However, such information shall be made available to the Commission and to the relevant Audit authority.
7. The Beneficiary shall transmit electronically to the Commission at least once a year the data on the final recipients referred to in paragraph 3, by using the XML format following a template provided by the Commission.
8. The Beneficiary shall provide the Commission with all necessary information and data required for setting up the Facility Scoreboard and updating it twice a year, as stipulated in Article 26 of Regulation (EU) 2024/1449. This information shall include timely and accurate reports on the progress of the implementation of the Reform Agenda. The Beneficiary shall cooperate fully with the Commission to ensure the Scoreboard is operational by 1 January 2025 and publicly accessible online.
9. The Beneficiary agrees that the Reform Agenda and the request for release of funds shall be made publicly available no later than the first request for the release of funds.

Article 22 Data protection

1. The Beneficiary shall ensure an adequate protection of personal data equivalent to that required by Regulation (EU) 2018/1725 and Regulation (EU) 2016/679. Personal data means any information related to an identified or identifiable natural person. Any operation involving the processing of personal data, such as collection, recording, organisation, storage, adaption or alteration, retrieval, consultation, use, disclosure, erasure or destruction, shall be based on rules and procedures of the Beneficiary and shall only be done as far as is necessary for the implementation of the Facility.
2. In particular, the Beneficiary shall take adequate technical and organisational security measures to protect against the risks inherent to any such operation and the nature of the information about the natural person concerned, in order to:
 - prevent any unauthorised person from gaining access to computer systems performing such operations, and especially unauthorised reading, copying, alteration or removal of storage media, unauthorised data input as well as any unauthorised disclosure, alteration or erasure of stored information;
 - ensure that authorised users of an IT system performing such operations can access only the information corresponding to their access rights;
 - design its organisational structure in such a way that it meets the above requirements.

Article 23 Visibility

1. The Beneficiary shall take the necessary measures to actively acknowledge the origin and ensure the visibility of Union funding, including, where applicable, by displaying the emblem of the Union and an appropriate funding statement that reads ‘funded by the European Union’ or ‘co-funded by the European Union’, in particular when promoting the actions and their results, by providing coherent, effective and proportionate targeted information to multiple audiences, including the media and the public.
2. These visibility, communication, publicity and information measures shall be provided in an accessible format and shall comply with the guidance for EU external actions ‘Communicating and raising EU visibility’, laid down and published by the Commission, in force at the time of the measures.
3. The Beneficiary shall provide a fully-fledged communication and visibility plan no later than the first request for the release of funds, for agreement with the Commission. The Beneficiary should ensure that sufficient resources are dedicated to the communication and visibility plan and that it is duly implemented. The Beneficiary shall include the following information in their communication and visibility plan: objectives; target audiences (including local audiences); communication activities/channels; planned budget; selected key projects; coordination arrangements with the Commission; and monitoring and evaluation.

V5

Article 24 Retention of documents

1. According to Article 11 of this Agreement, the Beneficiary shall retain for five years from the date of completion of an action:
 - a. all documents relevant for the procurement and grant award procedures, contracts, addenda, relevant correspondence and all relevant documents relating to payments and recoveries for investment projects funded through the EWBJF;
 - b. all documents relevant to the implementation of the support in the form of loans, whether channelled directly to the treasuries of the Beneficiary or through the WBIF.
2. The period referred to in paragraph 1 shall be interrupted either in case of legal proceedings, including investigations by OLAF or investigations and prosecutions by the EPPO and audits by ECA or by a duly justified request of the Commission.

TITLE VII MONITORING, REPORTING AND EVALUATION

Article 25 General reporting requirements for the Beneficiaries

1. The Commission and the Beneficiary shall set up a Reform and Growth Facility monitoring committee no later than 6 months after the entry into force of this Agreement.
2. The Reform and Growth Facility monitoring committee shall assess the degree and quality of implementation of all reforms and investments towards meeting the objectives set out in the Reform Agenda and in Regulation (EU) 2024/1449.

To this end, the Beneficiary will put in place regular and systemic monitoring, at both political and technical levels, and reporting arrangements to inform on progress towards the achievement of the planned results, ensuring thereby that the reporting to the Commission is sound and comprehensive.

The monitoring and reporting arrangements will include all of the following elements:

- i. the institutional set-up (including the required coordination arrangements and the approval chain of actors that will ensure the accuracy of the reporting);
- ii. the information to be used and provided and the internal schedule of the availability of this information;
- iii. the quality control processes that govern the collection and analysis of the relevant data (including, where relevant, arrangements for quality assurance on

data collection from downstream partners - including data disaggregation (i.e. by sex, age, rural/urban, etc.); and

- iv. provisions for third party assessment, when relevant. If there are serious weaknesses affecting quality of the information used, the Beneficiary will specify the implications and the mitigating measures envisaged accordingly.

Monitoring and reporting will also need to consider the extent to which relevant reforms and investments take account of the 'leave no one behind' principle and contribute to gender equality and women's empowerment.

In addition, the Beneficiary shall commit to ensuring that such a system is independent and can provide effective accountability and transparency in implementing the Union budget.

3. The monitoring committee shall be composed of representatives of the Commission, the Coordinator and other relevant authorities and bodies of the Beneficiary and, where relevant, bilateral donors, international organisations, international financial institutions and other stakeholders, such as civil society and private sector organisations.
4. A representative of the Commission and the Coordinator shall co-chair the Reform and Growth Facility monitoring committee meetings.
5. The monitoring committee shall meet at least once a year. *Ad hoc* meetings may also be convened at the initiative of the Commission or of the Beneficiary, in particular to discuss specific themes.
6. To ensure effective coordination during the implementation of the Facility, representatives from the Commission, the Coordinator office and from other Beneficiary institutions, shall hold regular meeting at technical level to discuss investments and reforms in the Reform Agenda that may raise specific implementation challenges, and/or any significant risks to the timeline for the completion of any step, notably where that may have implications for the timeline of the associated request for the release of funds.
7. The monitoring data gathered and treated by the Beneficiary will:
 - a. Feed into a semi-annual report on the fulfilment of its Reform Agenda's payment conditions which will accompany all requests for the release of funds. Every report will provide an accurate account of the implementation of the underlying reforms as measured by corresponding indicators (and related baselines and qualitative and quantitative steps).
 - b. Feed into an annual report on the overall progress of the Reform Agenda in terms of achieving the overall and specific objectives of the Facility, in line also with the indicators included in the Reform Agenda, using the template to be provided by the Commission. This will contribute to the Commission's annual monitoring of the Facility, in line with Article 25 of Regulation (EU) 2024/1449. The final annual report will cover the entire implementation period of the Reform Agenda. The annual report shall be submitted together with the Beneficiary's Economic

V5

and Reform Programme, if possible, no later than 1 March of each year. The annual report will also fulfil the reporting requirements laid down in Article 28 of Regulation (EU) 2024/1449.

8. To enable the Commission to monitor the Facility, the Beneficiary will make the necessary arrangements to provide the Commission with full access to the underlying monitoring data.
9. The Commission may undertake additional assessments both through its own staff and/or through independent consultants recruited directly by the Commission for independent monitoring reviews.

Article 26 Language

1. All reports, statements, declarations and accounts related to the preparation or implementation of assistance under the Facility shall be provided to the Commission in the English language.

Article 27 Information in the context of ex-post evaluations of the Reform and Growth Facility by the Commission

1. The Beneficiary shall facilitate the Commission's access to stakeholders and to all relevant information, including the underlying monitoring data, evaluations and/or other studies that the Beneficiary may conduct under the Facility, which are necessary for the Commission to carry out the *ex-post* evaluation referred to in Article 27 of Regulation (EU) 2024/1449 after December 2027 and by December 2031.

TITLE VIII: FINAL PROVISIONS

Article 28 Entry into force

1. Following its signature by the Parties, this Agreement shall enter into force on the date on which the Beneficiary notifies the Commission in writing on the completion of all internal procedures necessary for the entry into force of this Agreement.
2. The Agreement shall remain in force until all measures financed under the Facility, all actions necessary to protect the financial interests of the Union, and all financial obligations stemming from the implementation of this Agreement between the Parties, have been completed.

Article 29 Amendments

1. Any amendment to this Agreement between the Parties shall be made in writing and may take the form of an exchange of letters. Any such amendment will form part of this Agreement.

15

2. Any amendment to this Agreement between the Parties shall come into force on the date on which the Beneficiary notifies the Commission in writing on the completion of all internal procedures necessary for the entry into force of the amendment.
3. Without prejudice to paragraphs 1 and 2 of this Article, the Commission may unilaterally amend any Annex. The Commission shall notify the Beneficiary of any such amendment.

Article 30 Suspension of the Agreement

1. The Agreement may be suspended in the following cases:
 - The Commission may suspend the implementation of this Agreement if the EU or the Beneficiary decides to suspend or cease the EU membership accession process;
 - The Commission may suspend the implementation of this Agreement if the Beneficiary breaches the precondition set out in Article 5(1) of Regulation (EU) 2024/1449, or an obligation under this Agreement and/or under the loan agreement;
 - The Commission may suspend this Agreement if the Beneficiary breaches an obligation relating to respect for human rights, democratic principles and the rule of law, or in serious cases of corruption;
 - This Agreement may be suspended in cases of force majeure. “Force majeure” shall mean any unforeseeable and exceptional situation or event beyond the Parties’ control which prevents either of them from fulfilling any of their obligations, not attributable to error or negligence on their part (or the part of their contractors, agents or employees) and proves insurmountable in spite of all due diligence. Defects in equipment or material or delays in making them available, labour disputes, strikes or financial difficulties cannot be invoked as force majeure. A Party shall not be held in breach of its obligations if it is prevented from fulfilling them by a case of force majeure of which the other Party is duly informed. A Party faced with force majeure shall inform the other Party without delay, stating the nature, probable duration and foreseeable effects of the problem, and take any measure to minimise possible damage. Neither of the Parties shall be held liable for breach of its obligations under this Agreement if it is prevented from fulfilling them by force majeure, provided it takes the measures to minimise any possible damage.
2. The Commission may suspend this Agreement without prior notice.
3. The Commission may take any appropriate precautionary measure before suspension takes place.
4. When the suspension is notified, the consequences for the implementation of the Facility shall be indicated.

VS

5. The Parties shall resume the implementation of this Agreement once the conditions allow with the prior written approval of the Commission. This is without prejudice to any amendments of this Agreement which may be necessary to adapt to the new implementing conditions, or the termination of this Agreement in accordance with Article 31.

Article 31 Termination of the Agreement

1. If the issues which led to the suspension of this Agreement have not been resolved within a maximum period of 180 days, either Party may terminate this Agreement at 30 days' notice.
2. Without prejudice to paragraph 1, if at any time, the Commission believes that the purpose of this Agreement can no longer effectively or appropriately be performed, this Agreement may be terminated by sending 30 days written motivated notice.
3. Without prejudice to Article 28(2), the consequences of such termination on the implementation of the Facility may be analysed, where relevant, and determined on a case-by-case basis.

Article 32 Communication and exchange of information

1. The Commission designates the Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement negotiations, or any future successor Directorate-General, as the interlocutor for the monitoring of the implementation of the Facility and of this Agreement on behalf of the Commission.
2. Any communication in connection with this Agreement shall be made in writing and in the English language. Every communication shall be signed and be supplied as an original document or a scanned original document.
3. Any communication in connection with this Agreement shall be sent to the following addresses:

For the Commission:

European Commission
Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations
For the attention of the Director for the Western Balkans
Rue de la Loi 200 / Wetstraat 200, 1049 Bruxelles/Brussel, Belgium
Email NEAR-D@cc.europa.eu

For the Beneficiary:

Government of the Republic of North Macedonia

Ministry of European Affairs

For the attention of the Minister of European Affairs Mr Orhan Murtezani

Kej Presveta Bogorodica, 3

1000 Skopje

cabinet@sef.gov.mk

Article 33 Governing law and jurisdiction

1. This Agreement and any non-contractual obligations arising from or in connection with it shall be governed by and shall be construed in accordance with European Union law, supplemented where necessary by Luxembourgish law.
2. The Parties undertake to submit any dispute which may arise on the legality, validity, interpretation or performance of this Agreement to the exclusive jurisdiction of the Court of Justice of the European Union in accordance with Article 272 of the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU).
3. Judgements of the Court of Justice of the European Union shall be fully binding on and enforceable by the Parties.
4. The Commission may enforce any judgement in relation with paragraph 3 of this Article obtained from the Court of Justice of the European Union, the Beneficiary, in the courts of the Beneficiary in accordance with the procedures of recognition and enforcement of foreign court decisions set out in the Beneficiary's legislation.
5. The Beneficiary hereby irrevocably and unconditionally waives all immunity to which it is or may become entitled, in respect of itself or its assets, from legal proceedings related to this Agreement, including, without limitation, immunity from suit, judgement or other order, from attachment, arrest or injunction prior to judgement, and from execution and enforcement against its assets, to the extent not prohibited by mandatory law.

Article 34 Arrangements for providing supplementary information

1. The Commission shall have the possibility to request supplementary information from the Beneficiary prior to the next request for the release of funds. Should the Beneficiary fail to meet this deadline, the Commission shall be allowed not to process requests for the release of funds until the information is provided.

VS

Article 35 European Parliament and Council

1. According to Article 11(7) of Regulation (EU) 2024/1449, the Beneficiary agrees that the Commission shall transmit the Reform Agenda to the European Parliament and to the Council.
2. According to respectively Article 9(2) and Article 17(4) of Regulation (EU) 2024/1449, the Beneficiary agrees that the Commission may make available to the European Parliament, upon request, a copy of this Agreement and a copy of the loan agreement.

Article 36 Annexes

The following Annexes form an integral part of this Agreement:

Annex A: Model for the request for release of funds

Annex B: Model for the declaration of assurance

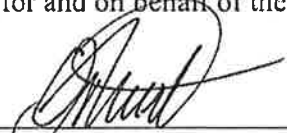
Annex C: Reporting on irregularities

Annex D: Further definitions for the purpose of protecting the EU's financial interests.

Signatures

This Agreement is drawn up in two original copies in the English language.

Signed, for and on behalf of the Beneficiary, in Skopje on 02.12.2024

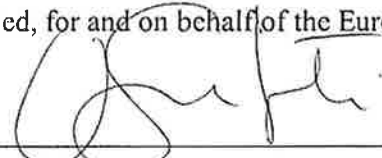
by _____

Mr Orhan Murtezani

Minister for European Affairs of the Republic of North Macedonia

Signed, for and on behalf of the European Union, in Brussels on

22/11/24

by _____

Ms Valentina Superti

Director for the Western Balkans

ANNEX A: MODEL FOR THE REQUEST FOR THE RELEASE OF FUNDS

Place, date

Ambassador x
 EU Delegation/Office to xxx
 XXXXXXXXXXXXX

I declare that, for the implementation of the EU financial assistance to [*Reform and Growth Facility Beneficiary*] under the Facility for the period (QX/YY), based on my own judgement and on the information at my disposal, as well as on the evidence enclosed, the payment conditions set out in the [*Reform and Growth Facility Beneficiary*] Reform Agenda for the following steps have been fulfilled:

Reform	Step	Financial Value
1	1.1	EUR (X)
1	1.2	EUR (X)
		Total

On the basis of the above I request that the amount of EUR (X) is made available, EUR (Y) disbursed directly to the treasury of [*Reform and Growth Facility Beneficiary*], and EUR (Z) to be made available through the Western Balkans Investment Framework (WBIF), of which EUR (A) in the form of loans and EUR (B) in the form of non-repayable support¹⁰¹¹.

I hereby attach an assessment of each step, the required evidence showing the satisfactory fulfilment of the qualitative and quantitative steps set out in the relevant Annex to the Commission implementing decision¹² and other information requested as per Article 14 of the Facility Agreement.

I hereby also declare that measures related to the reforms for which satisfactory fulfilment has been declared previously in prior Commission decisions have not been reversed by [*Reform and Growth Facility Beneficiary*].

¹⁰ Subject to rules laid down in Articles 16 and 17, each instalment shall draw from the indicative financial contributions set out in Article 2 paragraph 2, as follows: a) 28.7% from the non-repayable support and 24.8% from the loan support, in sum 53.5%, to be made available through the Western Balkans Investments Framework (WBIF), and b) 46.5% from the loan support to be channelled directly to the treasury.

¹¹ A condition precedent to the disbursement of the loan to the Treasury, to be channelled to the WBIF, is the submission of the signed contribution arrangement with the WBIF. This signed arrangement must be provided before any loan disbursements are processed.

¹² [reference of CID number, date]

55

(Place and date of issue)

Signature by the Coordinator

(Name, first name, title or function)

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'D. M. D.' or similar, located in the bottom left corner of the page.

US

Annexes:

- 1) For the steps related to the request for the release of funds, a summary of the **results of the checks** ensuring that any measure for the implementation of reforms and investment projects under the Facility has been properly implemented in accordance with all applicable rules, in particular on prevention, detection and correction of irregularities, fraud, corruption and any other illegal activities affecting the financial interests of the Union, including conflicts of interests , as well as the investigation and prosecution of offences affecting the funds provided under the Facility.

Summary of audits provided by relevant authorities, including weaknesses identified and any corrective actions taken.

- 2) **General conditions assessment** *(to be done once per year - in the second quarter (Q2) of each year. In case of major changes, the assessment should be provided together with each request for the release of funds). See ANNEX*

Annex 1 : Macroeconomic report (e.g. IMF and/or ECFIN, Economic Reform Programmes)

Annex 2: The government's Public Financial Management (PFM) progress report including budget transparency and oversight

Annex 3: The government's sector progress report including on institutional advancements (i.e. monitoring and evaluation system)

- 3) **External monitoring mission's report (where available)**

- 4) **Fiche to be used for each step:**

Title of the step	
Baseline	
Deadline of the step	<i>[Month/year]</i>
Actual results	<i>[Provide a detailed analysis of the fulfilment of the step or justification for lack of fulfilment of the step]</i>
Evidence provided	<i>[Provide the specific source of verification certifying the results]</i>
Clear conclusion on the achievement of the step	<i>[fully achieved or not achieved/partially achieved (only relevant at end of grace period)]</i>

5

Guidance on partially achieved quantitative steps

For quantitative steps (i.e. objectively measurable steps) a partial fulfilment rate defined as a level of achievement of less than 100% would warrant a partial release of funds at the end of the applicable grace period following the below parameters:

- ⇒ 0% disbursement for a level of achievement between 0% and 49%;
- ⇒ 50% disbursement for a level of achievement between 50% and 89%;
- ⇒ 100% disbursement for an achievement rate of 90%-100% or above.

Provided that the step is not fulfilled by the deadline, the authorities will resubmit the step for the relevant Commission departments to assess it at the end of the grace period. Partial disbursements will only take place after assessment at the end of the grace period. If the step is partially fulfilled, then the parameters above shall apply in calculating the amount due. If the step has been fulfilled at a level inferior to 50%, then the funds will be withheld in line with the applicable provisions (Article 21 of Regulation (EU) 2024/1449).

For qualitative steps or sub-steps, partial achievement is not possible.

Guidance on evidence to be provided

The evidence accompanying the request for release of funds should:

- *demonstrate satisfactory fulfilment of the step (no need to upload evidence beyond what is required);*
- *have brief but clear and unique file names, clearly referring to the step concerned, and being numbered allowing a unique reference and show a clear indication of its content;*
- *include the relevant identifiers, such as the reference to the Official Journal, the date of publication and articles indicating entry into force (the same format for the reference to legal texts should be used in all cases);*
- *include the identification of the signatory/ies (function, not names) and the authority they represent, any identifying string of numbers and/or characters and the protocol number, if given (for non-legal documents), and bear the registration number (for instance cadastre documents, companies' registry, boat registry etc.) if they figure in any kind of official registry;*
- *be accompanied by a link to the website where the evidence is published (or, in case the document is uploaded to an electronic platform, mention the platform and any reference number that permits access to it);*
- *be presented in a clear and organised way, containing clear cross-references to the requirement the evidence is supposed to prove;*
- *provide reasonable assurance that the constitutive elements of the step have been met - for this purpose, the evidence provided should be primary and direct evidence demonstrating the fulfilment of the relevant requirement; self-declarations are not acceptable.*

Satisfactory fulfilment of each step should be justified by providing official evidence and documentation. This should include as a minimum:

US

- *a summary document providing a clear assessment on how the quantitative or qualitative steps (including all the constitutive elements) were satisfactorily fulfilled in line with the provisions set out in the description of the step as provided in the Reform Agenda and accompanying Annex I;*
- *for steps requiring the entry into force of a legislative act: a copy of the publication in the Official Journal of the respective legislative act;*
- *for steps requiring the adoption of a strategy/ action plan/ roadmap/ any other public act that is not considered a legal act: a copy of the act formally adopting the strategy and a link to the website where the strategy can be accessed;*
- *for steps requiring the issuance of a report that is not published: a copy of the internal or external report, as endorsed by the instance responsible (e.g. Minister, Head of Office, management body ...);*
- *for steps that require a certain infrastructure/system/service to become operational: certificates of completion signed by the contractor and the competent authority in accordance with national legislation demonstrating the system has been set up and is operational, accompanied by the proof that it will be put in use (e.g. access of Beneficiaries to new agencies);*
- *if measuring the level of achievement of a step requires referring to official statistical data: clear mention of the official statistical sources;*
- *any other relevant document deemed to be relevant for the legally formal justification of the satisfactory fulfilment of the quantitative or qualitative step in line with the provisions of the Reform Agenda and Reform Agenda annex.*

Prospects of achieving the steps required for the next release of funds

- *This section will provide an assessment of the prospects of fulfilling the steps for the next release of funds, based on the progress recorded above.*

ANNEX B: MODEL FOR THE DECLARATION OF ASSURANCE

I, the undersigned, [First name, Surname], in my capacity as Coordinator

Declare that, for the implementation of the Union financial assistance to [*Reform and Growth Facility Beneficiary*] under the Facility for the period XX/YY, based on my own judgement and on the information at my disposal, in particular the results from the national control and audit systems described in the Reform Agenda:

1. The funds were used for their intended purpose as defined in Article 1(1) of the Facility and Loan Agreements between the Commission and [*Reform and Growth Facility Beneficiary*].
2. The information submitted with the request for the release of funds is complete, accurate and reliable; duly justifying that the qualitative and quantitative steps have been satisfactorily fulfilled and that the audit trail demonstrating the achievement of these steps is in place.
3. The control systems in place give the necessary assurances that the financing provided has been used in accordance with all applicable rules, in particular on the prevention, detection and correction of fraud, corruption, conflicts of interests and irregularities.
4. The arrangements in place give the necessary assurance that the financing provided has not resulted in double funding from the Facility and other Union programmes or instruments, as well as other donors.

A summary of the national audits carried out in relation to § 1 to 4 above, with an analysis of the related weaknesses found and the corrective actions taken or planned, complements this declaration of assurance. [In the accompanying summary of the audits, no breaches in terms of fraud, corruption or conflicts of interests have been detected.] [In the accompanying summary of the audits, the following breaches in terms of fraud, corruption or conflicts of interests have been detected: (*identify and specify remedial action taken*)]

I confirm that the irregularities identified during final audit or control reports for the implementation of the Reform Agenda have been appropriately corrected and recovered from final recipients or are in the course of being corrected and recovered. Where necessary, deficiencies in the control system highlighted in those reports were adequately followed up or are in the process of being followed up, notably for the following required remedial actions: (if appropriate indicate which remedial actions are still ongoing, at the date of signing the declaration).

Finally, I confirm that I am not aware of any undisclosed reputational matter related to the implementation of the programme.

(Place and date of issue)

VS

Signature

(Surname, first name, title or function)

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Amal', located in the bottom right corner of the page.

ANNEX C: REPORTING ON IRREGULARITIES

Clause 1 Definition

For the purposes of the reporting on irregularities, including fraud, the definitions laid down in Annex D, on the protection of the financial interest of the Union, shall apply.

Clause 2 Reporting on irregularities

- (1) The Beneficiary shall report any irregularities, including suspected fraud, fraud, corruption and other illegal activities, which have been the subject of a primary administrative or judicial finding without delay to the Commission and keep the latter informed of the progress of administrative and legal proceedings.

Irregularities for an amount lower than EUR 300 in EU contribution shall not be reported. This provision shall not apply to irregularities that give rise to the initiation of administrative or judicial proceedings at national level in order to establish the presence of fraud or other criminal offences.

In that report the Beneficiary shall in all cases provide the following details:

- a) The name and the number of the programme/action concerned;
- b) the identity of the natural and legal persons involved or of any other participating entities and their role;
- c) the identification of the region or area where the operation has been carried out, using the appropriate information;
- d) the provision(s) which have been infringed;
- e) the date and source of the first piece of information leading to suspicion that an irregularity has been committed;
- f) the nature of, aims of, and material conducts and practices used in committing the irregularity;
- g) where appropriate, whether the practice gives rise to a suspicion of fraud;
- h) the manner in which the irregularity was discovered;
- i) where appropriate, the Member States and/or third countries involved;
- j) the period during which, or the moment at which, the irregularity was committed;
- k) the date on which the primary administrative or judicial finding on the irregularity was established;

15

- l) the total amount of eligible expenditure specified by Union contribution, the Beneficiary's contribution and private contribution;
 - m) the expenditure affected by the irregularity specified by Union contribution and the Beneficiary's contribution;
 - n) the amount which would have been unduly paid had the irregularity not been identified according to Union contribution and the Beneficiary's contribution;
 - o) the nature of the irregular expenditure;
 - p) the suspension of payments, where applicable, and the possibility of recovery;
 - q) where applicable, the reasons for any abandonment of recovery procedures;
 - r) where applicable, the complete OLAF/EPPO case number.
- (2) Where some of the information referred to in paragraph 1, and in particular information on the practices used in committing the irregularity and the manner in which it was discovered, is not available or needs to be rectified, the Beneficiary shall supply the missing or correct information to the Commission without delay.
- (3) If the relevant national legal provisions provide for the confidentiality of investigations, communication of the information shall be subject to the authorisation of the competent tribunal or court.

Clause 3 Information on penalties

- (1) The Beneficiary shall provide the Commission without delay, with reference to any previous report made according to Clause 2, with details concerning the initiation, conclusion or abandonment of any procedures for imposing administrative or criminal penalties related to the reported irregularities as well as of the outcome of such procedures.
- a. With regard to irregularities for which penalties have been imposed, the Beneficiary shall also indicate:
 - b. whether the penalties are of an administrative or a criminal nature;
 - c. whether the penalties result from a breach of Union or the Beneficiary's law;
 - d. the provisions in which the penalties are laid down;
 - e. whether fraud was established.
- (2) At the written request of the Commission, the Beneficiary shall provide additional information on a specific irregularity or a group of irregularities.

Clause 4 Electronic reporting via the Irregularity Management System (IMS)

VS

The information referred to in Clauses 2 and 3 shall be sent in the English language, by electronic means, using the Irregularity Management System (IMS) set up by the Commission for this purpose.

Clause 5 Use of information

The Commission may use any information of a general or operational nature communicated by the Facility Beneficiaries under these provisions to perform risk analyses, also using information technology support, and may, on the basis of the information obtained, produce reports and develop systems serving to identify risks more effectively. OLAF, ECA and the EPPO may use the information as per their mandates.

Clause 6 Use of the euro

The euro shall be used as the currency for the reporting of irregularities. [If applicable: The Beneficiary shall convert the amounts of expenditure incurred in its own currency into euro. Those amounts shall be converted into euro using the monthly accounting exchange rate of the Commission in the month during which the expenditure was registered. The exchange rate shall be published electronically by the Commission each month.

Where the amounts relate to expenditure registered in the accounts of the Beneficiary's authorities during a period of more than 1 month, the exchange rate in the month during which expenditure was last registered may be used. Where the expenditure has not been registered in the accounts of the Beneficiary's authority, the most recent accounting exchange rate published electronically by the Commission shall be used.]

Clause 7 Protection of personal data

- (1) Reform and Growth Facility Beneficiaries and the Commission shall take all necessary measures to prevent any unauthorised disclosure of, or access to, the information referred to in Clauses 2 and 3.

The information referred to in Clauses 2 and 3 may not be sent to persons other than those in the Beneficiary or within the Union's institutions, agencies, offices and bodies whose duties require that they have access to it, unless the Beneficiary supplying such information has expressly so agreed.

- (2) Any personal data included in the information referred to in Clauses 2 and 3 shall be processed only for the purpose specified in those provisions.

NS

ANNEX D: FURTHER DEFINITIONS FOR THE PURPOSE OF PROTECTING THE EU'S FINANCIAL INTERESTS

For the purpose of protecting the financial interests of the Union, the following definitions apply:

'Error' means non-deliberate clerical and technical errors committed by the Beneficiary's authorities or a recipient of assistance under the Facility.

'Irregularity' means any infringement of a provision of applicable rules and contracts resulting from an act or an omission by an economic operator or the Beneficiary's authorities, which has, or would have, the effect of prejudicing the general budget of the Union by charging an unjustified item of expenditure to the general budget.

'Economic operator' means any natural or legal person, including a public entity or a group of such persons, who offers to supply products, execute works or provide services or supply immovable property.

'Systemic irregularity' means any irregularity that may be of a recurring nature, with a high probability of occurrence in similar types of operations, which result from a serious deficiency in the effective functioning of the management and control systems, including a failure to establish adequate procedures in accordance with applicable rules.

'Fraud in respect of expenditure' means any intentional act or omission relating to:

- the use or presentation of false, incorrect or incomplete statements or documents, which has as its effect the misappropriation or wrongful retention of funds from the general budget of the Union or budgets managed by, or on behalf of, the European Union;
- non-disclosure of information in violation of a specific obligation with the same effect;
- the misapplication of such funds for purposes other than those for which they were originally granted.

'Suspected fraud' means an irregularity giving rise to the initiation of administrative or judicial proceedings at national level in order to establish the presence of intentional behaviour, in particular fraud, as referred to above.

'Active corruption' means the intentional action of a person, who promises, offers or gives, directly or through an intermediary, an advantage of any kind whatsoever to a public official for themselves or for a third party for them to act or to refrain from acting in

accordance with their duty or in the exercise of their functions in a way that damages or is likely to damage the financial interests of the Union.

'Passive corruption' means the intentional action of a public official, who, directly or through an intermediary, requests or receives advantages of any kind whatsoever, for himself or a third party, or accepts a promise of such advantage, to act or to refrain from acting in accordance with their duty or in the exercise of their functions in a way that damages or is likely to damage the financial interests of the Union.

'Conflict of interests', in line with Article 61 of the Financial Regulation, means that the impartial and objective exercise of the functions of a person involved in the implementation of financial support under the Facility is compromised for reasons involving family, emotional life, political or national affinity, economic interest or any other direct or indirect personal interest. A conflict of interests includes situations that may objectively be perceived as a conflict of interests.

'Primary administrative, or judicial finding' means a first written assessment by a competent authority, either administrative or judicial, concluding on the basis of specific facts that an irregularity has been committed. This is without prejudice to the possibility that this conclusion may subsequently have to be revised or withdrawn as a result of developments in the course of the administrative or judicial procedure.

The definitions listed in this Article shall not be construed as introducing new types of crime to the Beneficiary's Penal Code or changes thereto.

СПОГОДБА ЗА ИНСТРУМЕНТ

ПОМЕЃУ

ЕВРОПСКАТА УНИЈА

претставувана од Комисијата

И

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

претставувана од Владата на Северна Македонија

ЗА

**ПОСЕБНИ АРАНЖМАНИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА
ПОДДРШКАТА ОД УНИЈАТА ЗА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ВО СОГЛАСНОСТ СО
ИНСТРУМЕНТОТ ЗА РЕФОРМИ И РАСТ**

СОДРЖИНА

НАСЛОВ I: ОПШТИ ОДРЕДБИ.....	6
Член 1	Толкување и дефиниции..... 6
Член 2	Предмет и опсег на Спогодбата..... 8
Член 3	Општи начела за поддршка од Унијата во рамките на Инструментот..... 9
Член 4	Рестриктивни мерки на ЕУ..... 11
Член 5	Национален координатор на Инструментот за реформи и раст..... 12
НАСЛОВ II: ПРАВИЛА ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ.....	14
Член 6	Предуслови, општи услови и услови за плаќање за поддршка од Унијата во рамките на Инструментот..... 14
НАСЛОВ III: ДАНОЦИ И ПОДОБНОСТ.....	15
Член 7	Даноци, царини и давачки..... 15
НАСЛОВ IV: ЗАШТИТА НА ФИНАНСИСКИТЕ ИНТЕРЕСИ НА УНИЈАТА.....	17
Член 9	Системи за внатрешна контрола и обврски за борба против лошото управување со средствата..... 17
Член 10	Служба за координација на борбата против измами..... 20
Член 11	Структура на ЕУ за борба против измама и соработката на корисникот со истата..... 20
Член 12	Права на институциите, телата, канцелариите и агенциите на Унијата да го следат спроведувањето на Инструментот, да истражуваат и да добијат пристап..... 22
НАСЛОВ V: ОСЛОБОДУВАЊЕ НА ФИНАНСИРАЊЕ, ВРАЌАЊЕ И ИЗВРШУВАЊЕ.....	25
Член 13	Претфинансирање..... 25
Член 14	Правила за ослободување на средствата..... 25
Член 15	Распределба на плаќања..... 28
Член 16	Исплата на поддршка за заем..... 28
Член 17	Правила за задржување, намалување и прераспределба на средствата пред ослободување на средствата..... 29
Член 18	Правила за намалување, враќање и спроведување по ослободувањето на средствата..... 29
Член 19	Неповратна поддршка насочена преку Инвестициската рамка за Западен Балкан..... 31
Член 20	Поддршка за заем насочена преку Инвестициската рамка за Западен Балкан..... 31
НАСЛОВ VI: ТРАНСПАРЕНТНОСТ, ЗАШТИТА НА ПОДАТОЦИ И ВИДЛИВОСТ.....	32
Член 21	Собирање податоци и транспарентност..... 32
Член 22	Заштита на податоци..... 33
Член 23	Видливост..... 34
Член 24	Задржување на документи..... 34
НАСЛОВ VII СЛЕДЕЊЕ, ИЗВЕСТУВАЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ.....	35
Член 25	Општи барања за известување за корисниците..... 35

Член 26	Јазик.....	37
Член 27	Информации во контекст на екс-пост оценувања на Инструментот за реформи и раст од Комисијата	37
НАСЛОВ VIII: ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ.....		37
Член 28	Влегување во сила	37
Член 29	Измени	37
Член 32	Комуникација и размена на информации.....	39
Член 33	Применливо право и јурисдикција	40
Член 34	Аранжмани за обезбедување дополнителни информации.....	40
Член 35	Европски парламент и Совет.....	41
Член 36	Анекси	41
АНЕКС А: МОДЕЛ ЗА БАРАЊЕТО ЗА ОСЛОБОДУВАЊЕ НА СРЕДСТВАТА		42
АНЕКС Б: МОДЕЛ ЗА ИЗЈАВАТА ЗА ГАРАНЦИЈА.....		47
АНЕКС В: ПРИЈАВУВАЊЕ НА НЕПРАВИЛНОСТИ		49
АНЕКС Г: ДОПОЛНИТЕЛНИ ДЕФИНИЦИИ ЗА ЦЕЛИТЕ НА ЗАШТИТА НА ФИНАНСИСКИТЕ ИНТЕРЕСИ НА ЕУ		52

Европската Унија претставувана од Европската комисија, во понатамошниот текст „Комисијата“,

од една страна,

и Република Северна Македонија, претставувана од Владата на Северна Македонија, во понатамошниот текст „корисникот“

од друга страна,

и заедно, заеднички наречени „страните“,

СО ОГЛЕД НА ТОА ШТО

- (1) Регулативата (ЕУ) 2024/1449 на Европскиот парламент и на Советот го воспостави „Инструментот за реформи и раст за Западен Балкан“ („Инструментот“)¹ за поддршка на процесот на проширување преку забрзување на усогласувањето со правото на Унијата, забрзување на регионалната економска интеграција како и социо-економска конвергенција со ЕУ.
- (2) Во согласност со член 11 од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, корисникот на 11 октомври, 2024 година достави до Комисијата Реформска агенда за времетраењето на Инструментот, која обезбедува сеопфатна рамка за постигнување на целите на Инструментот и која се заснова на структурните реформи, дел од најновата програма за економски реформи и поврзаните заеднички политички насоки договорени на економскиот и финансискиот дијалог во мај 2023 година, нејзината стратегија за раст онаму каде што е применливо, рамката на политиката за проширување и Економскиот и инвестицискиот план за Западен Балкан. Реформската агенда, исто така, ги утврдува областите за инвестирање.
- (3) Во согласност со член 13 од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, конечниот датум на спроведување од 31 декември 2027 година утврден во Реформската агенда за исполнување на условите за плаќање поврзани со конечниот сет мерки треба да го вклучи времето потребно за Комисијата да го оцени успешното исполнување на засегнатите услови за плаќање и да ги донесе следните одлуки за ослободување. Според тоа, и како што е пропишано со член 13(1), точка (i) од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, корисникот треба да ги спроведе договорените квалитативни и квантитативни чекори најдоцна до 31 август 2027 година и да поднесе соодветно оправдано барање за ослободување на средствата во однос на исполнетите услови за плаќање поврзани со овие квантитативни и квалитативни чекори без одлагање, а најдоцна до 30 септември 2027 година.

¹ Регулатива (ЕУ) 2024/1449 на Европскиот парламент и на Советот од 14 мај 2024 година за воспоставување на Инструментот за реформи и раст за Западен Балкан, Сл. весник L, 2024/1449, 24.5.2024 година, стр. 1.

- (4) Во согласност со член 14 од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, Комисијата ја оцени релевантноста, сеопфатноста и соодветноста на Реформската агенда.
- (5) Реформската агенда треба да биде одобрена со Одлуката за спроведување на Комисијата.
- (6) Во согласност со член 19 од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, со цел да се максимизира моќта на финансиската поддршка од Унијата за привлекување дополнителни инвестиции и да се обезбеди контрола на Унијата врз расходите, инфраструктурните инвестиции кои ја поддржуваат Реформската агенда треба да се спроведат преку Инвестициската рамка за Западен Балкан („ИРЗБ“) и Европскиот заеднички фонд за Западен Балкан формиран во рамките на ИРЗБ за примање придонеси од донатори („ЕЗФЗБ“) во согласност со правилата на фондот („Општите услови за заеднички фонд“). Комисијата поднесува релевантни инвестициски проекти или програмски предлози до Оперативниот одбор на ИРЗБ за негово мислење само по исполнување на релевантните услови и донесувањето на одлуката на Комисијата наведена во член 21(3) од Регулативата (ЕУ) 2024/1449. Во согласност со член 9 од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, Комисијата треба да склучи спогодба за инструмент („Спогодбата за инструмент“) со корисникот која ги утврдува начелата на финансиската соработка помеѓу Комисијата и корисникот и обврските и условите што треба да ги исполни корисникот за ослободување на финансирањето на Инструментот.
- (7) Имајќи предвид дека во рамките на Инструментот, поддршката спроведена преку ИРЗБ има за цел да финансира инвестициски проекти со долг период на реализација, оправдано е да се предвиди период на реализација од 204 месеци, што е пропорционално на рокот на траење на инвестициските проекти.
- (8) Во согласност со член 9 од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, Спогодбата за инструмент треба да претставува рамковна спогодба со која се утврдуваат конкретни аранжмани за спроведувањето на поддршката од Унијата во рамките на Инструментот, пренесувајќи ги релевантните одредби од Регулативата (ЕУ) 2024/1449 во билатерални права и обврски за Комисијата и корисникот. Таа, исто така, треба да претставува спогодба за финансирање во рамките на значењето на член 114(2) од Регулативата (ЕУ, Евроатом) 2024/2509² („Финансиската регулатива“) во однос на износот на неповратната поддршка во рамките на Инструментот.
- (9) Неопходно е да се осигури спроведување на правилата за соработка за заштита на финансиските интереси на Унијата утврдени со член 223(5)(в) и член 129 од Финансиската регулатива.
- (10) Спогодбата за инструментот не е во спротивност со обврската да се пријави до Европското јавно обвинителство (ЕППО) секое криминално однесување во

² Регулатива (ЕУ, Евроатом) 2024/2509 на Европскиот парламент и на Советот од 23 септември 2024 година за финансиските правила што се применуваат на општиот буџет на Унијата, Сл. весник L 239, 26.9.2024 година.

однос на кое би можело да ја врши својата надлежност во согласност со член 24 од Регулативата (ЕУ) 2017/1939 на Советот³, како и протоколот на известувања помеѓу Комисијата и ОЛАФ и помеѓу Комисијата и ЕППО дефинирани во Административните аранжмани помеѓу Европската комисија и ОЛАФ (С(2018)7705 од 21 ноември 2018 година) и работниот аранжман меѓу ОЛАФ и ЕППО од 5 јули 2021 година, и Спогодбата од 18 јуни 2021 година помеѓу Европската комисија и ЕППО.

- (11) Во рамките на рестриктивните мерки на Унијата, донесени врз основа на член 29 од ДЕУ и член 215 од ДФЕУ, никакви средства или економски ресурси не треба да се стават на располагање, директно или индиректно, на или во корист на одредени правни лица, субјекти или тела. Дополнително, секторските рестриктивни мерки забрануваат, меѓу другото, одредени трансакции со трети земји кои подлежат на санкции, забранувајќи финансирање и финансиска помош поврзани со забранети стоки и услуги, забранувајќи јавни договори или договори за концесии со, и поддршка според, програмите на Унијата во корист на лица во одредени трети земји кои подлежат на санкции. Затоа, со Спогодбата за инструмент треба да се утврди обврска за корисникот да се осигури дека финансирањето во рамките на Инструментот не се обезбедува во спротивност со кои било од рестриктивните мерки на Унијата.

СЕ ДОГОВОРИЈА КАКО ШТО СЛЕДУВА:

НАСЛОВ I: ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1 Толкување и дефиниции

1. Термините употребени во оваа спогодба го имаат истото значење како што е дефинирано и им е припишано во Регулативата (ЕУ) 2024/1449.
2. Упатувањата на оваа спогодба се наменети како упатувања на таквата спогодба како што е изменета, дополнета или заменета.
3. „Рестриктивни мерки на Унијата“ се рестриктивни мерки донесени од Унијата во согласност со член 29 од Договорот за Европската Унија (ДЕУ) или член 215 од Договорот за функционирање на Европската Унија (ДФЕУ).
4. „ИРЗБ“ е Инвестициска рамка за Западен Балкан (ИРЗБ), заедничка иницијатива на ЕУ, партнерски финансиски организации, билатерални донатори и корисници, чија цел е да се зајакне хармонизацијата и соработката во инвестициите за социо-економскиот развој на регионот и да придонесе за

³

Регулатива (ЕУ) 2017/1939 на Советот од 12 октомври 2017 година за спроведување на засилена соработка за основање на Европското јавно обвинителство („ЕППО“), Сл. весник L 283, 31.10.2017 година, стр. 1.

Европската перспектива на Западен Балкан, како што е наведено во член 12 од Регулативата (ЕУ) 2021/1529⁴.

5. **„Европски заеднички фонд за Западен Балкан (ЕЗФЗБ)“** е заеднички фонд основан според Инвестициската рамка за Западен Балкан (ИРЗБ) за примање придонеси од донатори, во согласност со Општите услови последен пат одобрени со Одлуката С(2023)4806 на Комисијата од 19 јули 2023 година⁵.
6. **„Аранжман за придонес“** е писмена спогодба склучена помеѓу водечкиот донатор и ЕЗФЗБ која го одредува износот на кој се обврзал водечкиот донатор кон ЕЗФЗБ, валутата на таквиот придонес, начинот на кој ќе се вршат исплатите кон сметката на Фондот и може да содржи други административни прашања што може да се бараат и се дозволени со Општите услови, а ќе бидат поткрепени во образецот приложен во Анекс А кон Општите услови, како што е применливо. Аранжманот за придонес, исто така, служи како придржување кон Општите услови.
7. **„Управувачи со фондови“** се Европската банка за обнова и развој (ЕБОР) и Европската инвестициска банка (ЕИБ), управувачи со ЕЗФЗБ.
8. **„Националниот координатор на инструментот за реформи и раст“** („Координаторот“) е посредник на корисникот со Комисијата за севкупното спроведување на Инструментот.
9. **„Партнерски финансиски организации“** се меѓународни финансиски институции и национални банки за развој кои спроведуваат социо-економски инвестиции во Западен Балкан во рамките на ИРЗБ.
10. **„Барање за ослободување на средствата“** е барање на корисникот, во форма на Анекс А, за ослободување на ратите.
11. **„Лице кое подлежи на рестриктивни мерки“** е кој било субјект, поединец или група поединци назначени од Унијата како предмет на рестриктивни мерки на Унијата⁶.
12. Дополнително, со цел заштита на финансиските интереси на Унијата, се применуваат дефинициите во Анекс Г.

⁴ Регулатива (ЕУ) 2021/1529 на Европскиот парламент и на Советот од 15 септември 2021 година за воспоставување на Инструментот за претпристапна помош (ИПА III), Сл. весник L 330, 20.9.2021 година, стр. 1.

⁵ Одлука С(2023)4806 на Комисијата за изменување на Одлуката С(2016)3610 на Комисијата последна верзија во однос на одобрувањето на Општите услови на Европскиот заеднички фонд за Западен Балкан, 19.7.2023 година.

⁶ www.sanctionsmap.eu. Листа на санкции е ИТ-алатка за идентификување на режимите на санкции. Санкциите произлегуваат од правните акти објавени во Службениот весник на Европската Унија (Сл. весник). Во случај на несовпаѓање помеѓу објавените правни акти и ажурирањата на веб-страницата, преовладува верзијата на Сл. весник.

ЧЛЕН 2 ПРЕДМЕТ И ОПСЕГ НА СПОГОДБАТА

1. Во согласност со член 9 од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, оваа спогодба ги утврдува начелата на финансиската соработка помеѓу Комисијата и корисникот според Регулативата (ЕУ) 2024/1449. Таа поставува, меѓу другите елементи, детални одредби во врска со:
 - управувањето, контролата, надзорот, следењето, оценувањето, известувањето и ревизијата на средствата во рамките на Инструментот; како и
 - мерките за ефикасно спречување, откривање, корекција и известување за неправилности, измами, корупција и други незаконски активности кои влијаат на финансиските интереси на Унијата, вклучително и судир на интереси, како и да се овозможи нивна ефикасна интеграција и кривично гонење, од надлежните тела на Унија и/или националните тела.
2. Оваа спогодба, исто така, претставува спогодба за финансирање во рамките на значењето на член 114(2) од Финансиската регулатива во однос на износот на неповратната поддршка во став 3 од овој член.
3. Во согласност со Одлуката за спроведување С(2024)7375 на Комисијата од 23 октомври, 2024 година, со која се одобрува Реформската агенда за корисникот, Унијата става на располагање вкупен финансиски придонес до 215.342.394 ЕУР како неповратна поддршка и вкупен финансиски придонес до 535.012.159 ЕУР како поддршка за заемот, кои ќе бидат ослободени по позитивната оценка за задоволително исполнување од корисникот на условите за плаќање утврдени во Реформската агенда.
4. Овој износ може да се измени во согласност со условите утврдени во член 17 од оваа спогодба.
5. Како што е наведено во дел 2 од Реформската агенда, конечниот датум на спроведување од 31 декември 2027 година за исполнување на условите за плаќање поврзани со конечниот сет мерки го вклучува времето потребно за Комисијата да го оцени успешното исполнување на засегнатите услови за плаќање и да ги донесе следните одлуки за ослободување. Според тоа, корисникот треба да ги спроведе договорените квалитативни и квантитативни чекори најдоцна до 31 август 2027 година и да поднесе соодветно оправдано барање за ослободување на средствата во однос на исполнетите услови за плаќање поврзани со овие квантитативни и квалитативни чекори без одлагање, а најдоцна до 30 септември 2027 година.
6. Износите утврдени во став 3 од овој член може да се зголемат како резултат на прераспределба на средствата меѓу корисниците на Инструментот во согласност со член 17 од оваа спогодба и под услов Комисијата да ја измени одлуката за спроведување, измена на оваа спогодба, и склучување нова спогодба за заем за секој дополнителен износ на заем.

7. Во согласност со член 21(6) од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, секој износ во форма на неповратна поддршка што одговара на условите за плаќање што не се исполнети до 31 декември 2028 година не му се должи на корисникот и се откажува.
8. Времетраењето на периодот на спроведување на оваа спогодба е 204 месеци од нејзиното влегување во сила.
9. Во согласност со член 9(2) од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, оваа спогодба се дополнува со Спогодба за заем.
10. Финансирањето му се доделува на корисникот во форма на неповратна поддршка и поддршка за заем само откако оваа спогодба и важечката Спогодба за заем ќе влезат во сила.
11. Финансирањето за неповратна поддршка се спроведува под индиректно управување со доверени субјекти и постепено се обезбедува преку придонеси ушлатени во ЕЗФЗБ во согласност со условите на аранжманите за придонес склучени помеѓу Комисијата и управувачите со фондовите (како што е наведено во член 20 од оваа спогодба).

Член 3 Општи начела за поддршка од Унијата во рамките на Инструментот

1. Поддршката од Унијата во рамките на Инструментот се обезбедува во согласност со рамката на политиката за проширување и се земаат предвид Комуникацијата на Комисијата за политиката за проширување на ЕУ и извештаите вклучени во годишниот пакет на Комисијата за проширување, како и релевантните резолуции на Европскиот парламент, релевантни комуникации од Комисијата и нивните придружни документи, вклучително, каде што е применливо, за владеењето на правото, човековите права, работните документи на службите на Комисијата и заедничките комуникации од Комисијата и високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика.
2. Во согласност со член 4 од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, следните начела се применуваат за поддршката од Унијата во рамките на Инструментот за реформи и раст:
 - а. Соработката според Инструментот се заснова на потребите и ги промовира начелата за развојна ефективност, имено сопственоста на развојните приоритети од корисникот, фокус на јасна условеност и видливи резултати, инклузивни партнерства, транспарентност и заемна одговорност. Таа соработка се заснова на ефективна и ефикасна распределба и употреба на ресурсите.
 - б. Обезбедувањето на макрофинансиска помош нема да спаѓа во опсегот на Инструментот за реформи и раст.

- в. Поддршката од Инструментот е дополнителна и комплементарна на поддршката обезбедена во рамките на другите програми и инструменти на Унијата. Активностите што се подобни за финансирање според Регулативата (ЕУ) 2024/1449 може да добијат поддршка од други програми и инструменти на Унијата, под услов таквата поддршка да не ги покрива истите расходи и да се обезбеди соодветен надзор и буџетска контрола. Комисијата осигурува комплементарност и синергија помеѓу Инструментот и другите програми и инструменти на Унијата, како и да се избегне дуплирање на помошта и двојно финансирање. Не постои преклопување помеѓу поддршката обезбедена според Регулативата (ЕУ) 2024/1449 и Регулативата (ЕУ) 2021/1529⁷.
- г. Активностите во рамките на Инструментот ги вклучуваат и промовираат демократијата, човековите права и родовата еднаквост, прогресивно усогласувајќи ги политиките на корисникот со социјалните, климатските и еколошките стандарди на Унијата. Тие ги вклучуваат ублажувањето и приспособувањето на климатските промени, каде што е релевантно, намалување на ризикот од катастрофи, заштита на животната средина и зачувување на биолошката разновидност, вклучително и преку оцени на влијанието врз животната средина, онаму каде што е соодветно. Активностите, исто така, го поддржуваат напредокот кон Целите за одржлив развој, промовирајќи интегрирани акции кои можат да создадат заеднички придобивки и на кохерентен начин да исполнат повеќе цели. Тие активности избегнуваат блокирани средства и се водат од начелата „не прави значителна штета“ и „не оставај никого зад себе“, како и од пристапот за вклучување на одржливоста што го поддржува Европскиот зелен договор.
- д. Корисникот и Комисијата осигуруваат дека родовата еднаквост, вклучувањето на родовите аспекти во главните политики и интеграцијата на родовата перспектива се земаат предвид и се промовираат во текот на спроведувањето на Реформската агенда и спроведувањето на Инструментот. Корисникот и Комисијата преземаат соодветни чекори за да спречат каква било дискриминација врз основа на пол, расно или етничко потекло, религија или верување, попреченост, возраст или сексуална ориентација.
- ѓ. Инструментот не поддржува активности или мерки кои се некомпатибилни со енергетските и климатските планови на корисникот, нивниот Национално определен придонес според Договорот од Париз и амбициите да се постигне климатска неутралност најдоцна до 2050 година. Нема да поддржува ниту активности кои промовираат инвестиции во фосилни

горива или кои предизвикуваат значителни негативни ефекти врз животната средина, климата или биолошката разновидност.

- е. Во согласност со начелото на инклузивно партнерство, Комисијата се стреми да обезбеди, како што е соодветно, демократска контрола во форма на консултации од Владата на корисникот со нејзиниот соодветен парламент, како и со релевантните засегнати страни, вклучително и локалните и регионалните органи, социјалните партнери и граѓанското општество, вклучително и ранливите групи, сите малцинства и заедници, како што е релевантно, за да им се овозможи да учествуваат во проектирањето и спроведувањето на активностите што се подобни за финансирање во рамките на Инструментот и во поврзаните процеси на следење, контрола и оценување, како што е релевантно. Тие консултации се обидуваат да го претстават плурализмот на општеството на корисникот.
- ж. Корисникот објавува ажурирани податоци за крајните приматели кои добиваат средства од Унијата за спроведувањето на реформите и инвестициите во рамките на овој инструмент, како што е опишано во член 21 од оваа спогодба.

Член 4 Рестриктивни мерки на ЕУ

1. Страните осигуруваат дека нема да бидат ставени на располагање средства или економски ресурси, директно или индиректно, на или во корист на, лице кое подлежи на рестриктивни мерки.
2. Корисникот осигурува дека ниту една трансакција за која е потврдено „совпаѓање“ во списокот на санкции на ЕУ нема да има директна или индиректна корист од финансирањето на ЕУ. Корисникот се обврзува да ја обезбеди оваа обврска:
 - со проверка на совпаѓањата во списокот на санкции на Унијата, пред да започне и пред да изврши плаќања според релевантните договори, за секој изведувач, корисник на грант и краен примател со кои корисникот или партнерските финансиски организации на ИРЗБ во име на корисникот, имаат или се очекува да имаат директна договорна врска, за да се оцени дали тој примател е лице кое подлежи на рестриктивни мерки;
 - со проверка или преку други соодветни средства (кои може да вклучуваат *експост* верификација) со пристап заснован на ризик, дека ниту едно физичко или правно лице, субјект или тело кое индиректно би добило финансирање од Унијата е лице кое подлежи на рестриктивни мерки.
3. Дополнително, страните осигуруваат дека при обезбедување на финансирањето во рамките на Инструментот не се прекршува ниту една друга рестриктивна мерка донесена од Унијата.
4. Во случај кога корисникот оценува дека кој било од примателите (директни или индиректни) на финансирањето на ЕУ е или станал лице кое подлежи на рестриктивни мерки споменато во став 1, или дека финансирањето ги прекршува

рестриктивните мерки споменати во став 3, корисникот веднаш ја информира Комисијата.

5. Без да е во спротивност со обврската од став 3, доколку Комисијата оцени дека користењето на финансиската помош на Унијата во рамките на Инструментот резултира или резултирало со прекршување на рестриктивните мерки на Унијата, таа го информира корисникот, а соодветните износи стануваат неподобни според Инструментот. За таа цел може да се спроведе контрадикторна постапка доколку прекршокот не е отстранет од корисникот. Ова не е во спротивност со какви било права што може да ги има Комисијата со цел да ја суспендира или прекине по други основи акцијата засегната од таквото прекршување, да го врати секое финансирање од ЕУ обезбедено од Комисијата или да ја суспендира или раскине оваа спогодба.
6. Оваа клаузула не е во спротивност со исклучоците или отстапувањата утврдени во рестриктивните мерки на Унијата.
7. Корисникот ги воведува обврските утврдени во ставовите 1 и 3 од овој член за сите корисници на средства платени за мерките за спроведување на реформите и инвестициските проекти вклучени во Реформската агенда или на сите други физички лица или субјекти вклучени во нивното спроведување. Тие обврски изречно ги овластуваат – во рамките на нивните соодветни надлежности – Комисијата, ОЛАФ, ЕЦА и ЕППО да ги остварат своите права како што е предвидено во член 12 од оваа спогодба.

Член 5 НАЦИОНАЛЕН КООРДИНАТОР НА ИНСТРУМЕНТОТ ЗА РЕФОРМИ И РАСТ

1. Корисникот назначува координатор кој ќе биде посредник со Комисијата за севкупно спроведување на Инструментот.
2. Координаторот е висок претставник на Владата или централната власт на корисникот, со соодветни овластувања да дејствува во име на Владата и да ја координира работата на сите релевантни министерства и институции вклучени во спроведувањето на Инструментот.
3. Координаторот
 - осигурува севкупна координација, навремено спроведување, известување и следење на помошта за корисникот, вклучително и координација во рамки на администрацијата, како и со другите донатори, како што е релевантно, во согласност со целите утврдени во Регулативата (ЕУ) 2024/1449.
 - координира редовен политички дијалог на високо ниво со Комисијата.
 - осигурува тесна врска помеѓу користењето на средствата од Инструментот и општиот процес на пристапување.
 - осигурува дека помошта добиена во рамките на Инструментот е комплементарна со помошта добиена според Регулативата (ЕУ) 2021/1529 и со која било друга надворешна помош што ја прима корисникот.

- е одговорен за подготовка и поднесување на барањата за ослободување на средствата во рамките на Инструментот, за осигурување на нивната веродостојност и за потпишување на изјавата за гаранција.
- ги потпишува или валидира барањата за плаќање според Спогодбата за заем.
- има (i) административен капацитет во однос на човечки ресурси (број на персонал и профили), институционално искуство и стручност, и (ii) мандат и овластување за извршување на сите релевантни задачи, вклучително и одговорности за известување и следење.
- е одговорен за координација со релевантниот орган во однос на обезбедување гаранција за задоволително исполнување на релевантните квалитативни и квантитативни чекори идентификувани за спроведување на Реформската агенда, и дека со средствата се управувало во согласност со сите важечки правила, особено правилата за избегнување на судир на интереси, спречување измами, корупција и двојно финансирање.
- ја управува и насочува работата на придонесот на корисникот во Комитетот за следење наведен во член 25 од оваа спогодба.
- осигурува дека Комисијата без одлагање добива копии од аранжманите за придонес потпишани од корисникот со управувачите со фондовите и доказ за исплата кон ЕЗФЗБ (како што е наведено во член 20 од оваа спогодба).
- е одговорен за координација на посредниците со Комисијата, Европската канцеларија за борба против измами (ОЛАФ), Европското јавно обвинителство (ЕППО), секој дејствувајќи во рамките на нивните соодветни надлежности, како и органите на корисникот за севкупното спроведување на Инструментот. Координаторот обезбедува Комисијата, ОЛАФ, Европскиот суд на ревизори и ЕППО да може слободно да ги остваруваат своите права и да имаат целосен пристап за остварување на нивните надлежности. Во случајот на ОЛАФ, таквите права, меѓу другото, го вклучуваат правото на спроведување истраги, вклучително проверки и инспекции на самото место, во рамките на нејзиното овластување, а во случајот на ЕППО, правата утврдени во важечките договори за меѓусебна правна помош во кривичната материја.
- е одговорен за координирање на напорите за да се обезбеди дека средствата во рамките на Инструментот за нивната предвидена намена се користат во согласност со начелата на добро финансиско управување, транспарентност, еднаков третман, недискриминација и пропорционалност;
- е одговорен за координација на субјектите на корисникот кои мора да обезбедат правилно управување со средствата во рамките на Инструментот, особено во согласност со правилата на корисникот надолнети со стандардите и правилата за ревизија на Унијата и ОЕЦД за спречување, откривање и корекција на измама, корупција и какви било други незаконски активности, како и судир на интереси и неправилности кои влијаат на финансиските интереси на Унијата.

- осигурува собирање, пристап до и пренос во електронски формат на податоци за физички и правни лица кои добиваат средства за спроведување на мерките во рамките на Инструментот, во согласност со член 22 и 23(2)(г) од Регулацијата (ЕУ) 2024/1449.
- е одговорен за обезбедување следење на воспоставувањето и операционализацијата на системите за внатрешна контрола наведени во член 9 од оваа спогодба.
- е одговорен за одржување на соодветни постапки за изготвување на изјавата за гаранција и резимето на ревизиите и контролите извршени на национално ниво. Ова вклучува:
 - ефективна постапка за изготвување на изјавата за гаранција во согласност со моделот во Анекс Б, документирање на резимето на ревизиите и контролите и чување на основните информации за ревизорската трага; и
 - ефективни постапки за да се осигури дека сите случаи на неправилности, измами, корупција и судир на интереси кои влијаат на финансиските интереси на Унијата се соодветно пријавени и коригирани преку поврати.
- одржува ефективен систем за складирање на сите информации и документи потребни за целите на ревизорската трага на спроведувањето на квалитативните и квантитативните чекори.
- обезбедува дека се исполнети соодветните мерки, вклучително и постапки за проверка дали се исполнети релевантните квалитативни и квантитативни чекори идентификувани за спроведување на Реформската агенда и дали се почитувани начелата на стабилно финансиско управување. Ова вклучува:
 - соодветни средства за органите на кои им е доверено спроведувањето на Реформската агенда да проверат дали се исполнети релевантните квалитативни и квантитативни чекори (на пр. прегледи на документација, проверки на самото место); и
 - соодветни средства за тие органи да проверат дека нема неправилности, измами, корупција или други незаконски активности, вклучително и судир на интереси кои влијаат на финансиските интереси на Унијата, и двојно финансирање (на пр. прегледи на документација, проверки на самото место).

НАСЛОВ II: ПРАВИЛА ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ

Член 6 ПРЕДУСЛОВИ, ОПШТИ УСЛОВИ И УСЛОВИ ЗА ПЛАЌАЊЕ ЗА ПОДДРШКА ОД УНИЈАТА ВО РАМКИТЕ НА ИНСТРУМЕНТОТ

1. Во согласност со член 5(1) од Регулацијата (ЕУ) 2024/1449, финансирањето во рамките на овој инструмент е предмет на исполнување од страна на корисникот, на предуслови, општи услови и услови за плаќање, кои ќе бидат исполнети за

секое ослободување на средствата, освен за претфинансирање каде што се применуваат само предусловите и општите услови.

2. Предуслови за поддршката во рамките на Инструментот се оние наведени во член 5(1) од Регулативата (ЕУ) 2024/1449.
3. Во согласност со член 12(3) од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, општите услови за поддршка во рамките на Инструментот се макрофинансиска стабилност, добро управување со јавните финансии, транспарентност и надзор над буџетот.
4. Условите за плаќање за поддршка во рамките на Инструментот се утврдени во Реформската агенда. Кога Реформската агенда, вклучително и релевантните услови за плаќање, повеќе не е остварлива од корисникот, делумно или целосно, поради објективни околности, корисникот може да предложи изменета Реформска агенда. Во тој случај, корисникот може да поднесе образложено барање до Комисијата да ја измени одлуката за спроведување на Комисијата со која се одобрува Реформската агенда наведена во член 15(1) од Регулативата (ЕУ) 2024/1449.

НАСЛОВ III: ДАНОЦИ И ПОДОБНОСТ

Член 7 ДАНОЦИ, ЦАРИНИ И ДАВАЧКИ

1. Финансирањето од Унијата не генерира или активира наплата на посебни даноци, царини или давачки. Член 28 од Рамковната спогодба за финансиско партнерство за спроведување на финансиската помош на Унијата во рамките на ИПА III се применува за овој инструмент.
2. Овој член не е во спротивност со привилегиите и имунитетите на субјектите кои ги спроведуваат средствата на Инструментот под индиректно управување, како и за која било спогодба што овие субјекти ја имаат склучено или може да ја склучат со корисникот во однос на даноците, царините и давачките.

Член 8 Правила за подобност

1. Учеството во постапките за набавки и доделување грантови за активности финансирани во рамките на Инструментот е отворено за меѓународни и регионални организации, како и за сите физички лица кои се државјани на, или правни лица ефективно основани во:
 - а. земјите членки на Европската Унија, корисниците, земјите кандидати и договорните страни на Договорот за Европската економска област;
 - б. земји кои обезбедуваат ниво на поддршка за корисниците на овој инструмент споредливо со она што го дава Унијата, земајќи ја предвид големината на нивната економија, и за кои Комисијата воспоставува реципрочен пристап до надворешна помош кај корисниците на овој инструмент.
2. Реципрочниот пристап наведен во став 1(б) може да се одобри за ограничен период од најмалку една година, кога корисникот им одобрува подобност под еднакви

услови на субјекти од Унијата и од земји кои се подобни во рамките на Инструментот. Комисијата одлучува за реципрочниот пристап по консултации со корисникот.

3. Сите набавки и материјали финансирани и набавени од корисникот во рамките на овој инструмент потекнуваат од која било земја наведена во став 1(а) и (б), освен ако тие набавки и материјали не можат да се набават под разумни услови во која било од тие земји. Дополнително, се применуваат правилата за ограничувања утврдени во став 6.
4. Правилата за подобност според овој член не се применуваат и не создаваат ограничувања во однос на државјанството за физички лица вработени или на друг начин законски договорени од подобен изведувач или, каде што е применливо, подизведувач, освен кога ограничувањата во однос на државјанството се засноваат на правилата предвидени во став 6.
5. За активностите кои се заеднички кофинансирани од субјект или спроведени под директно или индиректно управување со субјекти наведени во член 62(1), точка (в) од Финансиската регулатива, се применуваат и правилата што важат за тие субјекти. Ова не е во спротивност со ограничувањата од став 6 од овој член, кои соодветно ќе се одразат во спогодбите склучени со тие субјекти.
6. Правилата за подобност и правилата за потекло на набавките и материјалите во ставовите 1 и 3 и правилата во однос на државјанството на физичките лица како што е наведено во став 4 може да се ограничат во однос на државјанството, географската локација или природата на правните субјекти кои учествуваат во постапките за доделување, како и во однос на географското потекло на набавките и материјалите, каде што:
 - а. таквите ограничувања се потребни поради специфичната природа или целите на активноста или конкретната постапка за доделување или кога тие ограничувања се неопходни за ефективно спроведување на активноста;
 - б. активноста или специфичните постапки за доделување влијаат на безбедноста или јавниот ред, особено во однос на стратешките средства и интересите на Унијата, на земјите членки или на корисникот, вклучително и безбедноста, отпорноста и заштитата на интегритетот на дигиталната инфраструктура, вклучително и 5Г мрежната инфраструктура, комуникациските и информациските системи и поврзаните синџири на снабдување.
7. Подносителите на барање и кандидати од земји кои не ги исполнуваат условите може да бидат прифатени како подобни во случаи на итност или кога услугите се недостапни на пазарите на засегнатите земји или територии, или во други соодветно поткрепени случаи каде што примената на правилата за подобност би ја оневозможила или крајно би ја отежнала реализацијата на некоја активност.

НАСЛОВ IV: ЗАШТИТА НА ФИНАНСИСКИТЕ ИНТЕРЕСИ НА УНИЈАТА

ЧЛЕН 9 СИСТЕМИ ЗА ВНАТРЕШНА КОНТРОЛА И ОБВРСКИ ЗА БОРБА ПРОТИВ ЛОШОТО УПРАВУВАЊЕ СО СРЕДСТВОТА

1. Во согласност со член 23 од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, корисникот осигурува воспоставување ефективен и ефикасен систем за внатрешна контрола, применувајќи ги меѓународно признаените начела за внатрешна контрола⁸ и обезбедувајќи брзо враќање на неправилно исплатените или неправилно искористените износи. Корисникот може да се потпре на своите редовни национални системи за управување со буџетот за да го спроведе Инструментот.
2. Како приоритетно прашање, во текот на првите години од спроведувањето на Инструментот, органите на корисникот ги преземаат сите соодветни мерки за заштита на финансиските интереси на Унијата и понатамошно подобрување на ефикасноста и ефективноста на системите за внатрешна контрола за усогласување со *правото* на Унијата (во согласност со критериумите за реформа на јавната администрација, управување со јавните финансии и поглавјата за пристапни преговори: 8 Политика за конкуренција, 23 Правосудство и фундаментални права, 24 Правда, слобода и безбедност и 32 Финансиска контрола). Ова вклучува соодветни механизми за заштита на укажувачите, како и соодветни механизми и мерки за ефективно спречување, откривање и корекција на неправилности, измами, корупција и други незаконски активности кои влијаат на финансиските интереси на Унијата, вклучително и судир на интереси, како и зајакнување на борбата против перење пари, организиран криминал, злоупотреба на јавни средства, финансирање тероризам, избегнување данок, даночна измама или даночно затајување и други незаконски активности кои влијаат на средствата обезбедени во рамките на Инструментот, за да се осигури дека нема двојно финансирање од Инструментот и другите програми на Унијата и дека износите кои се неправилно исплатени или неправилно користени може да се вратат.
3. Корисникот осигурува пристап за Комисијата или нејзините претставници до сите институции и документи потребни за извршување на каква било ревизија, верификација и проверки на самото место.
4. Како дел од оваа одговорност, корисникот
 - а. постига значаен напредок кон воспоставување цврста правна рамка за борба против измамата и корупцијата, вклучително и случаи на корупција на високо ниво.

⁸ Упатување на начелото за внатрешна контрола на COSO – Интегрирана рамка, како што се применува од Комисијата: [C\(2017\) 2373 последна верзија](#).

- б. дополнително ги подобрува ефикасноста и ефективноста на системите за контрола, притоа применувајќи ги меѓународно признаените начела за внатрешна контрола.
- в. воспоставува соодветни механизми за заштита на укажувачите во согласност со режимот за заштита од Директивата (ЕУ) 2019/1937⁹, каде што е применливо, или со еквивалентен режим на заштита според правото на корисникот.
- г. одржува соодветни механизми и презема соодветни мерки за ефикасно спречување, откривање и корекција на неправилности, измами, корупција или какви било други незаконски активности кои влијаат на финансиските интереси на Унијата, вклучително и судир на интереси, како и зајакнување на борбата против перење пари, организиран криминал, злоупотреба на јавни средства, финансирање тероризам, избегнување данок, даночна измама или даночно затајување и други незаконски активности кои влијаат на средствата обезбедени во рамките на Инструментот.
- д. презема соодветни мерки за да им овозможи на надлежните органи на корисникот да истражуваат и гонат кривични дела кои влијаат на финансиските интереси на Унијата.
- ѓ. открива и избегнува двојно финансирање.
- е. редовно проверува дали обезбеденото финансирање е правилно искористено и во согласност со сите важечки правила, особено за задоволително исполнување на релевантните квалитативни и квантитативни чекори идентификувани за спроведување на Реформската агенда и за спречување, откривање и корекција на измами, корупција или каква било друга незаконска активност, како и судир на интереси и неправилности кои влијаат на финансиските интереси на Унијата.
- ж. обезбедува брзо враќање на неправилно исплатените или неправилно искористените износи.
- з. осигурува дека Комисијата, ОЛАФ, ЕЦА и ЕППО, претставувани од нивните соодветни агенти или овластени стручни лица, имаат пристап до податоците наведени во член 21, во согласност со начелата за заштита на податоците на Унијата и со важечките правила за заштита на податоците.
- с. обезбедува соодветни придружни документи кои докажуваат, особено, дека спроведувањето на Реформската агенда е во согласност со обврските од оваа спогодба и дека се спроведени квалитативните и квантитативните чекори од Реформската агенда, одобрени со Одлуката за спроведување на Комисијата, доколку тоа е потребно во контекст на контролите или

⁹

Директива (ЕУ) 2019/1937 на Европскиот парламент и на Советот од 23 октомври 2019 година за заштита на лицата кои пријавиле прекршување на правото на Унијата, Сл. весник L 305, 26.11.2019 година, стр.17.

ревизиите опишани во член 12 од оваа спогодба. Овие документи треба да се чуваат до крајот на 2033 година за ревизорски цели.

Во согласност со член 133 од Финансиската регулатива, корисникот ги чува записите и документите кои се однесуваат на ревизии, жалби, судски спорови и извршување на побарувања во врска со нивните законски обврски или кои се однесуваат на истрагите на ОЛАФ и ги чува таквите записи и документи до завршувањето на тие ревизии, жалби, судски спорови и побарувања или истраги. За записите и документите кои се однесуваат на истрагите на ОЛАФ, обврската за чување се применува откако тие истраги ќе бидат доставени до примачот.

Во согласност со член 133 од Финансиската регулатива, корисникот ги чува записите и документите или во форма на оригинали, или заверени копии на оригиналите, или на општо прифатени носители на податоци, вклучително и електронски верзии на оригинални документи или документи кои постојат само во електронска верзија. Кога постојат електронски верзии, нема да се бараат оригинали доколку таквите документи ги исполнуваат важечките законски барања за да се сметаат за еквивалентни на оригиналите и да се веродостојни за ревизорски цели.

5. Сите промени во системите за внатрешна контрола на корисникот, како што е опишано во Реформската агенда, ѝ се соопштуваат на Комисијата без одлагање.
6. Комисијата во доволна мера се уверува дека условите за плаќање наведени во Реформската агенда се задоволително исполнети како што е наведено во соодветното барање за ослободување на средствата. Комисијата може да бара дополнителни информации и да врши ревизии (верификации) или проверки на самото место, кои може да се вршат на основа на ризик.
7. Корисникот ја зајакнува борбата против измамата, корупцијата и другите незаконски активности кои влијаат на финансиските интереси на Унијата во текот на спроведувањето на Инструментот. Навременото спроведување на релевантните реформи во рамките на Реформската агенда е од клучно значење за постигнување на оваа цел. Дополнително, корисникот осигурува неговите органи да се обврзат да ги подобрат понатамошните внатрешни постапки за спречување и/или испитување случаи на измама, корупција, перење пари, финансирање тероризам, избегнување на плаќање данок, даночна измама или даночно затајување и други незаконски активности кои влијаат на финансиската интересите на Унијата.
8. На барање, корисникот ќе ѝ ги стави на располагање на Комисијата сите барани информации, за да го следи усогласувањето со обврските на корисникот според овој член.

Член 10 СЛУЖБА ЗА КООРДИНАЦИЈА НА БОРБАТА ПРОТИВ ИЗМАМИ

1. Корисникот ја користи независната служба за координација на борбата против измами формирана во рамките на ИПА III, или во нејзино отсуство, се потпира на еквивалентни структури за да ја олесни ефективната соработка и размената на информации, вклучително и информации од оперативна природа, со ОЛАФ. Оваа служба особено:
 - а. ја поддржува соработката помеѓу администрацијата на корисникот и органите на обвинителството и ОЛАФ;
 - б. води кон креирање/спроведување на национална стратегија за заштита на финансиските интереси на Унијата, на која ѝ претходи процена на ризикот;
 - в. придонесува за идентификување на можните слабости во системите на корисникот за управување со фондовите на Унијата, вклучително и финансиската помош во рамките на овој инструмент;
 - г. обезбедува совети за прашања поврзани со борба против измами, како и обука на персоналот, вклучително и за спречување и откривање измами;
 - д. споделува информации за неправилности, измами, корупција и какви било други незаконски активности кои влијаат на финансиските интереси на Унијата, вклучително и судир на интереси, со ОЛАФ.
 - ѓ. обезбедува исполнување на сите обврски од Регулацијата (ЕЗ, Евроатом) бр. 883/2013 на Европскиот парламент и на Советот, Регулацијата (Евроатом, ЕЗ) бр. 2988/1995 на Советот и Регулацијата (ЕЗ, Евроатом) бр. 2185/1996 на Советот.
2. Службата за координација на борбата против измами на корисникот одговорна за ефикасно спречување и откривање на неправилности, измами, корупција и други незаконски активности кои влијаат на финансиските интереси на Унијата, вклучително и судир на интереси, подготвува и одобрува методологија, во согласност со член 9 од оваа спогодба, за тоа како сомнителните случаи ќе се третираат внатрешно, како корисникот ќе ги пријави до Комисијата, во согласност со моделот даден во Анекс Б и како ќе го следи нивното отстранување.
3. Координаторот мора да обезбеди координација со службата за координација на борбата против измами, притоа почитувајќи ја нејзината независност.

Член 11 СТРУКТУРА НА ЕУ ЗА БОРБА ПРОТИВ ИЗМАМА И СОРАБОТКАТА НА КОРИСНИКОТ СО ИСТАТА

1. Надлежните органи на корисникот имаат блиска соработка со Комисијата, ОЛАФ, Европскиот суд на ревизори и ЕППО - во рамките на соодветните надлежности на секое тело - за спречување, откривање и корекција на

неправилности, измами, корупција и какви било други незаконски активности кои влијаат на финансиските интереси на Унијата, вклучително и судирот на интереси, како и истрагата и гонењето на прекршоци кои влијаат на средствата обезбедени во рамките на Инструментот. Онаму каде што е соодветно, корисникот ги користи механизмите за поддршка обезбедени од Европавда.

2. Секое лице или субјект, вклучително и националните органи, кои спроведуваат фондови на Унијата во рамките на Инструментот имаат обврска, без одлагање, да ги известат Комисијата и ОЛАФ за какви било информации во врска со можни случаи на неправилност, измама, корупција и други незаконски активности кои влијаат на финансиските интереси на Унијата, вклучително и судир на интереси, како и ЕППО за какво било криминално однесување кое влијае на средствата во рамките на Инструментот кое може да биде во негова надлежност. За таа цел, пожелно е да користи единствена влезна точка обезбедена од Комисијата. Секое лице кое ќе ги известат Комисијата, ОЛАФ или ЕППО за таквите информации треба да биде заштитено од каква било форма на одмазда, во согласност со режимот на заштита од Директивата (ЕУ) 2019/1937, каде што е применливо, или со еквивалентен режим на заштита според правото на корисникот. Националната служба за координација на борбата против измами ќе поднесе извештај до Комисијата и ОЛАФ за спроведувањето на оваа обврска во случаи кога таа известила за информации што се релевантни според овој став, или кога координирала, поддржала или помагала други лица или субјекти во такво известување.
3. Националните органи на корисникот, во согласност со барањата наведени во Анекс В, ја известуваат Комисијата без одлагање за неправилности, измами, корупција и други незаконски активности, кои биле предмет на примарен административен или судски наод, без оглед на тоа дали според став 2 од овој член биле известени ОЛАФ или ЕППО. Тие, исто така, ја информираат Комисијата за напредокот на административните и правните постапки. За таа цел, органите на корисникот го користат Системот за управување со неправилности (ИМС) воспоставен од Комисијата.
4. Корисникот осигурува ефикасна истрага и постапување со сомнителни случаи на неправилности, измами, корупција и какви било други незаконски активности кои влијаат на финансиските интереси на Унијата, вклучително и судир на интереси, и ја користи, онаму каде што е соодветно, поддршката од Европавда.
5. Корисникот, вклучително и носителите на одлуки и персоналот одговорен за спроведување на акциите во рамките на Инструментот, воспоставува постапки и ги презема сите мерки на претпазливост за да спречи и елиминира какви било судири на интереси, особено осигурувајќи дека носителите на одлуки и засегнатиот персонал се воздржуваат од постапување со засегнатиот предмет.
6. Покрај контролите според член 12 од оваа спогодба, Комисијата може да ги остварува своите права како што е предвидено во член 129(1) од Финансиската регулатива и може да врши верификации, прегледи, проверки и ревизии за спроведување на Реформската агенда во врска со:

- а) преземените мерки и нивното ефективно спроведување со цел спречување, откривање, истрага и корекција и пријавување на измама, корупција и која било друга незаконска активност што влијае на финансиските интереси на Унијата, судир на интереси и неправилности, вклучително и ефективна истрага и гонење на прекршоци кои влијаат на средства обезбедени во рамките на Инструментот.
- б) информациите и оправданоста за задоволително исполнување на квалитативните и квантитативните чекори во барањето за ослободување на средствата.

Ваквите верификации, прегледи, проверки и ревизии може да се вршат за време на спроведувањето на Реформската агенда и, со исклучок на истрагите на ОЛАФ и истрагите и гонењата на ЕППО, до пет години почнувајќи од датумот на конечното ослободување на средствата и може да го опфатат информацискиот систем што ги користи корисникот за собирање и обезбедување податоци што се користат за да се оправда завршувањето на квалитативните и квантитативните чекори идентификувани во врска со спроведувањето на Реформската агенда. Овие постапки формално се известуваат до корисникот. Доколку е потребно, на Комисијата може да ѝ помагаат независни стручни лица или надворешни компании за ревизија.

7. Непочитувањето на обврските наведени во овој член и во член 12, вклучително и непријавување на неправилности или несоработка за прашањата за борбата против измама со Комисијата, ОЛАФ, ЕЦА и ЕППО, претставува случај на сериозно прекршување на обврските од оваа спогодба и затоа може да доведе до намалување на финансискиот придонес или враќање на сите или дел од исплатите направени од него како што е предвидено во член 18(1) од оваа спогодба.

Член 12 ПРАВА НА ИНСТИТУЦИИТЕ, ТЕЛАТА, КАНЦЕЛАРИИТЕ И АГЕНЦИИТЕ НА УНИЈАТА ДА ГО СЛЕДАТ СПРОВЕДУВАЊЕТО НА ИНСТРУМЕНТОТ, ДА ИСТРАЖУВААТ И ДА ДОБИЈАТ ПРИСТАП

1. Агентите на Комисијата, ОЛАФ, Европскиот суд на ревизори и ЕППО, во рамките на нивните соодветни овластувања, имаат право да вршат какви било истражни или ревизорски дејства, вклучително и технички, финансиски и системски проверки или ревизии, кои може да ги сметаат за неопходни за да се следи спроведувањето на Реформската агенда. Ова вклучува посети на локации и простории каде што активностите финансирани од Инструментот се, ќе бидат или биле спроведени или управувани.
2. Под истите услови наведени во став 1 од овој член и член 9(4) од оваа спогодба, корисникот осигурува дека агентите или претставниците на Комисијата, ОЛАФ, ЕЦА и ЕППО можат, секој постапувајќи во рамките на нивните соодветни надлежности, да вршат увид и собирање на целата релевантна документација,

- дигитални податоци, средства и сметки кои се однесуваат на ставки финансирани според оваа спогодба и да им помагаат да ги извршуваат своите задачи поврзани со Инструментот.
3. Кога средствата во приватна сопственост, кои не се во сопственост на инспекцискиот орган, се користат за работни цели, тие средства може да бидат предмет на инспекција од ОЛАФ. ОЛАФ ги подложува таквите средства на инспекција само под истите услови и до истиот степен до кој на националните контролни органи им е дозволено да ги истражуваат средствата во приватна сопственост и кога ОЛАФ има разумни основи да се сомнева дека нивната содржина може да биде релевантна за истрагата.
 4. За да се осигури ефикасна заштита на финансиските интереси на Унијата, Комисијата, ОЛАФ и ЕППО можат да ги спроведуваат сите релевантни истражни дејствија во рамките на нивните соодветни надлежности, а особено, во случајот на ОЛАФ, на проверки и инспекции на самото место. Овие проверки и инспекции се подготвуваат и спроведуваат во тесна соработка со корисникот, кој навремено ќе биде известен за предметот, целта и законската основа на проверките и инспекциите, за да може да ја обезбеди сета потребна помош. Корисникот идентификува служба со овластувања за спроведување на законот, која ќе ѝ помогне на ОЛАФ во спроведувањето истраги во согласност со Регулацијата (ЕУ, Евроатом) бр. 883/2013 и Регулацијата (ЕЗ, Евроатом) бр. 2185/1996 на барање на ОЛАФ и соработува со ЕППО во вршењето на своите надлежности.
 5. Кога лице или субјект што е предмет на инспекција се спротивставува на проверка, истрага или инспекција на самото место, корисникот, постапувајќи во согласност со националните закони и правила, им ја обезбедува на Комисијата, ОЛАФ и ЕППО неопходната помош за да им овозможи да ја извршуваат својата должност при спроведување на проверка или инспекции на самото место.
 6. Следниве тела можат да ги остварат своите права предвидени во член 129(1) од Финансиската регулатива за да вршат прегледи, проверки, ревизии и истраги, во рамките на нивните соодветни овластувања:
 - ОЛАФ според Регулацијата бр. 883/2013 и бр. 2185/1996;
 - ЕППО според Регулацијата 2017/1939; и
 - Европскиот суд на ревизори (ЕЦА) според член 287 од Договорот за функционирање на Европската Унија (ДФЕУ) и член 263 од Финансиската регулатива.
 7. Комисијата може да ги преземе мерките што ги смета за неопходни, вклучително, во случаи на измама, корупција, судир на интереси или сериозно прекршување на обврските од оваа спогодба, да го намали финансискиот придонес и да ги врати сите или дел од исплатите направени од неа, како што е предвидено во член 17 и 18 од оваа спогодба.
 8. Дополнително, Комисијата или нејзините претставници имаат право во секое време да вршат верификации, ревизии или проверки на самото место на системите за внатрешна контрола на корисникот во секое време во согласност со внатрешно признаените стандарди. Комисијата или нејзините претставници

вршат системски преглед на системите за внатрешна контрола на корисникот најдоцна до 2025 година. Добиениот ревизорски извештај содржи препораки до корисникот за подобрување на неговите системи за внатрешна контрола. Кога верификацијата, ревизиите или проверките на самото место резултираат со наоди, Комисијата или нејзините назначени претставници изготвуваат нацрт-извештај кој ги содржи привремените наоди. Комисијата или нејзините назначени претставници формално го известуваат за нацрт-извештајот и го повикуваат корисникот да даде забелешки. Земајќи ги предвид овие забелешки, Комисијата или нејзините претставници ќе издадат конечен извештај во кој ќе бидат поставени конечните препораки. Корисникот подготвува акциски план за спроведување на секоја препорака или дава оправдување зошто не го сторил тоа. Корисникот го доставува акцискиот план и, доколку е релевантно, какво било оправдување, на одобрување до Комисијата во рок од 2 месеци од приемот на конечниот извештај.

9. Корисникот им овозможува на агентите или претставниците на Комисијата, ОЛАФ, ЕЦА и ЕППО, и нивните овластени претставници, во рамките на нивните соодветни надлежности и во согласност со нивната важечка правна рамка, пристап до локациите и просториите во кои се спроведуваат инвестициите и реформите финансирани според оваа спогодба, и до податоците како што е наведено во член 9(4) од оваа спогодба.

Корисникот, исто така, им дава на Комисијата, ОЛАФ, ЕЦА и ЕППО целосен и директен пристап до базата на податоци формирана според член 21(5) од оваа спогодба и до сите други национални бази на податоци, каде што е релевантно, за извршување на нивното овластување. По образложение барање, корисникот им доставува на ОЛАФ и ЕППО информации за банкарски сметки релевантни за нивните истраги и, онаму каде што е строго неопходно за истрага, информации за банкарски трансакции. Пристапот, во рамките на нивните соодветни надлежности, од овластени претставници на Комисијата, ОЛАФ, ЕЦА и ЕППО се овозможува под услови на строга доверливост во однос на трети страни, без да е во спротивност со обврските од јавното право на кои тие подлежат.

10. Надлежните органи на корисникот ги обработуваат, без одлагање, барањата за заемна правна помош и барањата за екстрадиција издадени од ЕППО и надлежните органи на земјите членки во врска со кривичните дела кои влијаат на средствата издадени според Регулацијата (ЕУ) 2024/1449. Тие постапуваат на тој начин во согласност со релевантните инструменти за меѓународна соработка во кривичната материја, особено Европската конвенција за заемна помош во кривичната материја и нејзините дополнителни протоколи.
11. Контролите и ревизиите опишани погоре се однесуваат на сите приматели и подизведувачи кои добиле помош во рамките на Инструментот, без разлика дали се наведени или не во договорот или спогодбата за доделување на средства. Ваквите контроли и ревизии се применуваат и за документи и податоци за националниот придонес, доколку ги има, од корисникот.

НАСЛОВ V: ОСЛОБОДУВАЊЕ НА ФИНАНСИРАЊЕ, ВРАЌАЊЕ И ИЗВРШУВАЊЕ

Член 13 Претфинансирање

1. По доставувањето на Реформската агенда до Комисијата, корисникот побарува ослободување на претфинансирање до 7 % од вкупниот износ предвиден со овој инструмент како што е наведено во член 2(3) од оваа спогодба.
2. Комисијата може да го ослободи бараното претфинансирање по влегувањето во сила на оваа спогодба и на Спогодбата за заем од член 2(9) од оваа спогодба. Средствата се ослободуваат под услов да се исполнат предусловите и општите услови наведени во член 6 од оваа спогодба.
3. За неповратна поддршка, ослободеното претфинансирање според став 1 ќе се порамнува со одземање на процент од секоја рата. Овој процент се пресметува како однос на преостанатото непорамнето претфинансирање со преостанатиот износ доделен за неповратна поддршка. Одбивањето ќе продолжи сè додека претфинансирањето не биде целосно порамнето. Износите на претфинансирање кои не се порамнети до 31 декември 2027 година доспеваат и се плаќаат веднаш. Комисијата има право да ги пребива таквите износи со секое побарување што корисникот го има во однос на Унијата.
4. На барање на корисникот во неговото барање за ослободување на средствата, од секоја рата може да се одземат дополнителни износи со цел претходно да се порамни претфинансирањето.
5. Секое непорамнето претфинансирање се враќа или пребива по раскинувањето на оваа спогодба.
6. Спогодбата за заем наведена во член 2(9) од оваа спогодба ги утврдува конкретните правила поврзани со плаќањето и порамнувањето на претфинансирањето на поддршката за заемот.

Член 14 Правила за ослободување на средствата

1. Плаќањата на неповратната финансиска поддршка и на заемот на корисникот според овој член се вршат во согласност со буџетските резервации и подложно на расположливото финансирање. Плаќањата се вршат на рати. Рата може да се исплати во една или повеќе транши.
2. Со исклучок на претфинансирањето, корисникот поднесува двапати годишно соодветно оправдано барање за ослободување на средствата користејќи го образецот даден во Анекс А кон оваа спогодба.
3. Во секое барање за ослободување на средствата се известува за условите за плаќање поврзани со квантитативните и квалитативните чекори утврдени во Реформската агенда кои се планирани да се спроведат до крајот на претходниот шестмесечен период според индикативен распоред вклучен во Реформската

агенда. Овие шестмесечни периоди ќе завршат на 30 јуни и 31 декември секоја година, почнувајќи од 31 декември 2024 година, со исклучок на последниот сет услови за плаќање кои се планирани да се спроведат до 31 август 2027 година и за кои корисникот поднесува барање за ослободување на средствата најдоцна до 30 септември 2027 година.

4. Со секое барање за ослободување на средствата доставено до Комисијата, корисникот ги доставува потребните докази кои покажуваат задоволително исполнување на квалитативните и квантитативните чекори наведени во соодветниот анекс кон одлуката за спроведување на Комисијата.
5. Неизвестувањето во рок од 15 дена по истекот на шестмесечните периоди наведени во став 3 од овој член за спроведувањето на квантитативните и квалитативните чекори според индикативен распоред вклучен во Реформската агенда ќе резултира со автоматско отпочнување на важечкиот грејс-период. Комисијата ќе ја ослободи соодветната поддршка, доколку е оправдано, кога ќе ја ослободи поддршката што одговара на следните шестмесечни периоди.
6. Комисијата ќе го спроведе оценувањето според член 21(2) од Регулативата (ЕУ) 2024/1449 врз основа на информациите обезбедени од корисникот во согласност со став 4 од овој член. Задоволителното исполнување на квалитативните и квантитативните чекори претпоставува дека мерките поврзани со чекорите за кои корисникот постигнал задоволително исполнување, не се уназадени од корисникот. На Комисијата може да ѝ помагаат експерти.
7. Како дел од оценувањето, Комисијата ќе го следи навременото спроведување од корисникот, на секоја препорака издадена по ревизијата наведена во член 12(8) од оваа спогодба. Дополнително, Комисијата може да побара дополнителни информации и/или да спроведе проверки и контроли на самото место за да го потврди завршувањето на квалитативните и квантитативните чекори, вклучително и за неуназадувањето на квалитативните и квантитативните чекори кои претходно биле исполнети.
8. Со позитивна оценка дека корисникот ги исполнува условите за плаќање, предусловите и општите услови, како што е наведено во член 6 од оваа спогодба, Комисијата донесува одлука со која се одобрува ослободување на средствата за износ што одговара на тие услови. Одлуките за ослободување за ослободувањето на поддршката за заем ќе се донесат најдоцна до 31 декември 2027 година.
9. Одлуката на Комисијата со која се одобрува ова ослободување на средствата го одредува условот за износот на средствата што ќе се стават на располагање како поддршка од Унијата.
 - а) Неповратната поддршка ќе се исплати на ЕЗФЗБ, во согласност со член 19 од оваа спогодба.
 - б) Поддршката за заемот ќе се исплати на трезорската сметка на корисникот, вклучително и износот на заемот што треба да се стави на располагање преку ИРЗБ, во согласност со член 20 од оваа спогодба.

10. За секое барање за ослободување на средствата според оваа спогодба, освен барањето за претфинансирање, корисникот ги доставува следните документи:
- Потпишано барање за ослободување на средствата користејќи го образецот даден во Анекс А кон оваа спогодба, вклучително изјава дека не се уназадени мерките спроведени за да се исполнат чекорите поврзани со истата реформа кои претходно се успешно оценети од Комисијата и се исполнети во одлуките за претходно ослободување.
 - Извештај за секој исполнет чекор во соодветното барање за ослободување на средствата што покажува дека чекорот е исполнет, поткрепен со официјални докази во таа насока.
 - Потпишана Изјава за гаранција користејќи го образецот даден во Анекс Б кон оваа спогодба, со што се потврдува дека: (i) информациите доставени со барањето за ослободување на средствата се целосни, точни и веродостојни; (ii) системите за управување и контрола ја даваат неопходната гаранција дека обезбеденото финансирање е искористено во согласност со важечките правила, особено за спречување, откривање и корекција на измами, корупција, судир на интереси и неправилности; и (iii) направени се соодветни аранжмани за да се избегне двојно финансирање од Инструментот и другите програми и инструменти на Унијата, како и од други донатори.
 - Резиме на ревизии обезбедени од релевантните органи, вклучително и идентификуваните слабости и преземените корективни дејства.
 - За чекорите поврзани со барањето за ослободување на средствата, резиме на резултатите од проверките со кои се осигурува дека секоја мерка за спроведување на реформите и инвестициските проекти во рамките на Инструментот е соодветно спроведена.
11. Корисникот обезбедува соодветна документација за да го оправда барањето за ослободување на средствата за секој поединечен чекор и според изворите на верификација наведени во Анекс I кон Реформската агенда. Ова треба да вклучува најмалку:
- збиен документ кој соодветно оправдува на кој начин квантитативните или квалитативните чекори (вклучително и сите конститутивни елементи) биле задоволително исполнети;
 - *за чекори кои бараат влегување во сила на законодавен акт*: копија од објавувањето на соодветниот законодавен акт во службениот весник на корисникот;
 - *за чекори кои бараат донесување на стратегија/акциски план/патоказ/кој било друг јавен акт што не се смета за правен акт*: копија од донесениот акт и линк до веб-страницата каде што може да се пристапи до стратегијата;

- за чекори кои бараат издавање на извештај кој не е објавен: копија од внатрешниот или надворешниот извештај;
- за чекори за кои е потребно одреден систем да стане оперативен: потврди за комплетирање на работите потпишани од изведувачот и надлежниот орган во согласност со националното законодавство со кои се докажува дека системот е воспоставен и оперативен;
- секој друг релевантен документ за кој се смета дека е релевантен за да го оправда задоволителното исполнување на квантитативниот или квалитативниот чекор како што е наведено во Реформската агенда.

Комисијата може да побара дополнителни докази каде што смета дека е потребно.

12. Доколку е релевантно, корисникот во барањето за ослободување на средствата наведува доколку некои квалитативни и квантитативни чекори добиле поддршка и финансирање, вклучително и соодветен износ, од други програми и инструменти на Унијата или други донаторски програми, и ги објаснува аранжманите што се воспоставени со цел да се избегне двојно финансирање.

Член 15 РАСПРЕДЕЛБА НА ПЛАЌАЊА

1. Во согласност со правилата утврдени во член 14, корисникот, кога ги испраќа до Комисијата барањата за ослободување на средствата според оваа спогодба и барањата за исплата според Спогодбата за заем, ја почитува следната распределба во однос на максималните финансиски придонеси утврдени во член 2(3) од оваа спогодба:
 - а. 28,7 % од неповратната поддршка и 24,8 % од поддршката за заемот, во износ од 53,5 %, да бидат достапни преку Инвестициската рамка за Западен Балкан (ИРЗБ), и
 - б. 46,5 % од поддршката за заемот да се стави на располагање директно на трезорот на корисникот.
2. Комисијата не е обврзана со распределбата на плаќањата наведена во став 1 од овој член и може во секое време, со писмено известување на корисникот пред следното планирано барање за ослободување на средствата, да примени поинаква распределба за плаќање.

Член 16 Исплата на поддршка за заем

1. Без да е во спротивност со членовите 13, 14 и 15 од оваа спогодба, исплатата на поддршката за заемот ги следи правилата утврдени во Спогодбата за заем.

ЧЛЕН 17 ПРАВИЛА ЗА ЗАДРЖУВАЊЕ, НАМАЛУВАЊЕ И ПРЕРАСПРЕДЕЛБА НА СРЕДСТВАТА ПРЕД ОСЛОБОДУВАЊЕ НА СРЕДСТВАТА

1. Кога, по барање за ослободување на средствата и подложно на правилата во член 14 од оваа спогодба, Комисијата дава негативна оценка за целосно или делумно исполнување на какви било услови според индикативниот распоред, ослободувањето на средствата поврзани со таквите услови е целосно или делумно задржано. Задржаните износи се ослободуваат само кога корисникот соодветно ќе оправда, како дел од последователното барање за ослободување на средствата, дека ги презел потребните мерки за да обезбеди задоволително исполнување на соодветните услови.
2. Доколку се исполнети условите за плаќање, исплатата на соодветните задржани средства може да се изврши во текот на следниот период за ослободување на средствата и до 24 месеци за условите за плаќање во првата година и 12 месеци за условите за плаќање што доспеваат во следните години како што е наведено во временската рамка утврдена во Реформската агенда.
3. Доколку Комисијата заклучи дека корисникот не ги презел потребните мерки во рок од 12 месеци од првичната негативна оценка од став 2 од овој член, Комисијата ќе го намали износот на неповратната финансиска поддршка и на заемот сразмерно на делот што одговара на соодветните услови за плаќање. Во текот на првата година од спроведувањето се применува рок од 24 месеци, сметано од првичната негативна оценка од став 2 од овој член.
4. Кога квалитативен и квантитативен чекор што бил оценет како задоволително исполнет во претходна рата за плаќање е уназаден или подоцна е утврдено дека не бил спроведен, Комисијата може да го намали износот на последователна исплата за соодветен износ, во согласност со член 21(2) и (5) од Регулацијата (ЕУ) 2024/1449. Соодветно се применува став 5 од овој член.
5. Комисијата може да го повика корисникот да ги презентира своите забелешки во рок од 2 месеци во случаи кога Комисијата одлучила да го намали износот на исплатите на средствата во согласност со ставовите 3 или 4 од овој член.
6. Без да е во спротивност со ставовите 2 и 3 од овој член и одредбите од Спогодбата за заем, сите износи поврзани со условите за плаќање што не се исполнети до 31 декември 2028 година нема да бидат исплатени на корисникот. Комисијата може да одлучи секој износ намален според став 3 од овој член да го прераспреди меѓу другите корисници на Инструментот.

ЧЛЕН 18 ПРАВИЛА ЗА НАМАЛУВАЊЕ, ВРАЌАЊЕ И СПРОВЕДУВАЊЕ ПО ОСЛОБОДУВАЊЕТО НА СРЕДСТВАТА

1. Комисијата може да го намали износот на финансиската поддршка што е достапен во рамките на Инструментот, и да го врати од корисникот, вклучително и со пребивање на кој било износ потрошен за постигнување на целите на

Инструментот, со барање предвремена отплата на заемот во согласност со Спогодбата за заем, и со барање од корисникот да ѝ врати на Комисијата износ еквивалентен на износот на неповратна финансиска поддршка што веќе ја има преземено Комисијата за ЕЗФЗБ:

- a. ако неправилно се исплатени средства;
 - b. во идентификувани случаи или сериозна загриженост за неправилности, измами, корупција и судир на интереси кои ги засегаат финансиските интереси на Унијата, а кои не се коригирани од корисникот, во согласност со член 23(3) од Регулативата (ЕУ) 2024/1449;
 - v. во случај на сериозно прекршување на која било обврска што произлегува од оваа спогодба или од Спогодбата за заем, вклучително и врз основа на извештаите на ревизорските органи на корисникот или информациите обезбедени од ОЛАФ или од извештаите на Судот на ревизори;
 - г. уназадување на квалитативните и/или квантитативните чекори според Реформската агенда или во случаите кога ќе се утврди дека, по извршеното плаќање, чекорите не биле задоволително исполнети.
2. Уназадувањето на квалитативните и/или квантитативните чекори во рамките на реформите дизајнирани да ги решат недостатоците во системот на корисникот за ефикасно спречување, откривање и корекција на неправилности, измами, корупција, вклучително и корупција на високо ниво и судир на интереси во согласност со член 13(1) од Регулативата (ЕУ) 2024/1449, вклучително и оние што Комисијата ги оцени како комплементарни за тој систем според поглавјата од преговорите наведени во вториот потстав од член 24(1) од таа регулатива може да резултира со сериозно прекршување на обврската во рамките на значењето на точка (в) од став 2.
3. Кога одлучува за износот што е предмет на намалување, или износот што треба да се врати предвреме, Комисијата го почитува начелото на пропорционалност и ја зема предвид сериозноста на неправилноста, измамата, корупцијата или судирот на интереси кои влијаат на финансиските интереси на Унијата, или за прекршување на обврска. Пред да се изврши намалувањето или да се побара предвремена отплата, корисникот ќе биде повикан да ги презентира своите забелешки во рок од 2 месеци.
4. Судот на правдата на Европската Унија има ексклузивна надлежност да ја разгледува законитоста на одлуката на Комисијата наведена во став 1 и да го суспендира нејзиното извршување. Меѓутоа, судовите на корисникот имаат надлежност по жалбите во однос на неправилно спроведување на извршувањето. Во овој контекст, судовите на корисникот ги упатуваат прашањата за толкувањето на оваа спогодба и правото на ЕУ на одлучување до Судот на правдата.
5. Институциите и телата на Европската Унија вклучени во спроведувањето на Инструментот или во контролите врз таа програма, имаат право да

комуницираат директно, вклучително и преку системи за електронска размена, со кое било физичко лице кое живее или кое било правно лице основано на територија на корисникот и прима финансирање поврзано со Инструментот, како и секоја трета страна вклучена во спроведувањето на Инструментот што живее или е основана на територија на корисникот. Таквите лица, субјекти и страни можат директно да ги достават до институциите и телата на Европската Унија сите релевантни информации и документација што се бара да ги достават врз основа на договорите или спогодбите склучени за спроведување на Инструментот.

Член 19 Неповратна поддршка насочена преку Инвестициската рамка за Западен Балкан

1. Без да е во спротивност со другите одредби наведени во оваа спогодба, средствата од Инструментот во форма на неповратна поддршка, кои се насочуваат преку ИРЗБ, подлежат на одредбите наведени во овој член.
2. Врз основа на позитивна оценка на барањето за ослободување на средствата според член 14, и по позитивното мислење на Оперативниот одбор на ИРЗБ наведен во член 35(8) од Регулацијата (ЕУ) 2021/947 за релевантни предлози за инвестициски проекти, Комисијата ќе ги распредели ослободените средства на избрани инвестициски проекти преку склучување аранжмани за придонес со управувачите со фондовите. Таквиот аранжман за придонеси ќе биде потпишан од Комисијата откако ќе го добие доказот за потпис на аранжманот за еквивалентен придонес помеѓу ЕЗФЗБ и засегнатиот корисник. Комисијата ќе ги пренесе овие средства во транши на ЕЗФЗБ по поднесување на барања за плаќање од управувачите со фондовите.
3. Износите што остануваат во ЕЗФЗБ на крајот од спроведувањето на последниот инвестициски проект поддржан во рамките на Инструментот ќе бидат префрлени на Комисијата во согласност со правилата на ЕЗФЗБ.

Член 20 Поддршка за заем насочена преку Инвестициската рамка за Западен Балкан

1. Без да е во спротивност со другите одредби наведени во оваа спогодба, средствата од Инструментот во форма на поддршка за заем, кои треба да се насочуваат преку ИРЗБ, подлежат на одредбите наведени во овој член.
2. Пред секое исплатување на поддршката за заемот до трезорот на корисникот што последователно ќе се насочува преку ИРЗБ, корисникот ќе склучи аранжмани за придонеси со управувачите со фондовите за соодветните износи објавени во согласност со член 14(9)(б) од оваа спогодба, кои треба да бидат распределени

како кофинансирање на инвестиции позитивно оценети од Оперативниот одбор на ИРЗБ, како што е наведено во член 19(2).

3. Корисникот ѝ доставува на Комисијата копии од соодветните аранжмани за придонеси, како и какви било промени во нив, без одлагање. По приемот на овие известувања, Комисијата ги исплатува соодветните износи на заемот директно во трезорите на Корисниците. Корисниците ги префрлаат овие средства во транши на ЕЗФЗБ по поднесување на барања за плаќање од управувачите со фондовите и, без одлагање, ќе ѝ достават на Комисијата доказ за секое плаќање според секој договор со управувачите со фондовите.
4. Секој износ вратен на ЕЗФЗБ останува достапен на корисникот во согласност со правилата на ЕЗФЗБ.
5. Износите кои остануваат неискористени на крајот од спроведувањето на последниот инвестициски проект поддржан во рамките на Инструментот ќе бидат префрлени на корисникот во согласност со правилата на ЕЗФЗБ.
6. Во случај избраниот инвестициски проект да биде откажан, или корисникот не го достави доказот за уплатата на ЕЗФЗБ од став 3 од овој член, Комисијата го задржува правото да побара предвремена отплата на соодветниот износ на заемот во согласност со Спогодбата за заем.

НАСЛОВ VI: ТРАНСПАРЕНТНОСТ, ЗАШТИТА НА ПОДАТОЦИ И ВИДЛИВОСТ

Член 21 Собирање податоци и транспарентност

1. Корисникот се обврзува на транспарентност и отчетност во спроведувањето на Инструментот.
2. Корисникот осигурува собирање и пристап на Комисијата застапувана од нејзините агенти или овластени стручни лица, до соодветни податоци за лица и субјекти кои добиваат финансирање во согласност со став 3 од овој член, вклучително и информации за вистинска сопственост во рамките на значењето на член 3(6) од Директивата (ЕУ) 2015/849.
3. Корисникот објавува ажурирани податоци за крајните приматели кои добиваат износи на финансирање што надминуваат еквивалент од 50.000 ЕУР кумулативно во период од 4 години, за спроведување на реформите и инвестициите наведени во Инструментот.
4. Корисникот ги ажурира податоците од став 3 најмалку еднаш годишно.
5. За крајните приматели од став 3 од овој член, следните информации се објавуваат во машински читлив формат на веб-страница, по редослед на вкупните примени средства:
 - Во случај на правно лице, целосното правно име на примателот и идентификацискиот број за ДДВ или даночниот идентификациски број,

каде што е достапен, или друг единствен идентификатор утврден со законодавството што се применува за правното лице.

- Во случај на физичко лице, името и презимето на примателот.
 - Износот што го добил примателот и реформите и инвестициите во рамките на Реформската агенда на кои овој износ придонесува за нивно спроведување.
6. Информациите од став 3 од овој член не се објавуваат каде што ризиците од откривање ги загрозуваат правата и слободите на засегнатите крајни приматели или сериозно им наштетуваат на нивните трговски интереси. Меѓутоа, таквите информации им се достапни на Комисијата и на релевантниот орган за ревизија.
 7. Корисникот ѝ ги доставува електронски на Комисијата најмалку еднаш годишно податоците за крајните приматели наведени во став 3, со користење на XML-формат според образец обезбеден од Комисијата.
 8. Корисникот ѝ ги доставува на Комисијата сите потребни информации и податоци потребни за утврдување на преглед на резултати и негово ажурирање двапати годишно, како што е наведено во член 26 од Регулотивата (ЕУ) 2024/1449. Овие информации вклучуваат навремени и точни извештаи за напредокот во спроведувањето на Реформската агенда. Корисникот целосно соработува со Комисијата за да обезбеди прегледот на резултати да биде оперативен до 1 јануари 2025 година и јавно достапен на интернет.
 9. Корисникот се согласува Реформската агенда и барањето за ослободување на средствата да бидат јавно достапни најдоцна до првото барање за ослободување на средствата.

Член 22 Заштита на податоци

1. Корисникот обезбедува соодветна заштита на личните податоци еквивалентна на онаа што се бара со Регулотивата (ЕУ) 2018/1725 и Регулотивата (ЕУ) 2016/679. Под лични податоци се подразбираат какви било информации поврзани со идентификувано или физичко лице кое може да се идентификува. Секоја операција која вклучува обработка на лични податоци, како што се собирање, снимање, организација, складирање, приспособување или менување, пронаоѓање, консултации, употреба, откривање, бришење или уништување, се заснова на правила и постапки на корисникот и се врши само колку што е потребно за спроведување на Инструментот.
2. Особено, корисникот презема соодветни технички и организациски безбедносни мерки за заштита од ризиците својствени за секоја таква операција и природата на информациите за односното физичко лице, со цел да:
 - спречи секое неовластено лице да добие пристап до компјутерските системи кои вршат такви операции, а особено неовластено читање, копирање, менување или отстранување на медиум за складирање, неовластено внесување податоци, како и какво било неовластено откривање, менување или бришење на зачуваните информации;

- осигури дека овластените корисници на ИТ-систем што вршат такви операции можат да пристапат само до информациите што одговараат на нивните права за пристап;
- ја дизајнира својата организациска структура на таков начин што ќе ги исполнува горенаведените барања.

Член 23 Видливост

1. Корисникот ги презема неопходните мерки за активно да го признае потеклото и да обезбеди видливост на финансирањето на Унијата, вклучително, каде што е применливо, со прикажување на амблемот на Унијата и соодветна изјава за финансирање што гласи „финансирано од Европската Унија“ или „кофинансирано од Европската Унија“, особено кога се промовираат акциите и нивните резултати, преку обезбедување кохерентни, ефективни и пропорционални насочени информации за пошироката јавност, вклучително медиумите и јавноста.
2. Овие мерки за видливост, комуникација, публицитет и информации се обезбедуваат во пристапен формат и се во согласност со упатствата за надворешните активности на ЕУ „Комуницирање и подигање на видливоста на ЕУ“, утврдено и објавено од Комисијата, кои се во сила во времето на донесување на мерките.
3. Корисникот обезбедува целосен план за комуникација и видливост најдоцна до првото барање за ослободување на средствата, за договор со Комисијата. Корисникот треба да осигури дека доволно ресурси се посветени на планот за комуникација и видливост и дека тој е соодветно спроведен. Корисникот ги вклучува следните информации во планот за комуникација и видливост: цели; целна јавност (вклучително и локалната јавност); комуникациски активности/каналы; планираниот буџет; избрани клучни проекти; аранжмани за координација со Комисијата; и следење и оценување.

Член 24 Задржување на документи

1. Според член 11 од оваа спогодба, корисникот ги задржува пет години од датумот на завршување на акцијата:
 - а. сите документи релевантни за постапките за набавки и доделување на грантови, договори, додатоци, релевантна кореспонденција и сите релевантни документи кои се однесуваат на плаќања и поврати за инвестициски проекти финансирани преку ЕЗФЗБ;
 - б. сите документи релевантни за спроведување на поддршката во форма на заеми, без разлика дали се насочувани директно во трезорите на корисникот или преку ИРЗБ.

2. Периодот наведен во став 1 се прекинува или во случај на правни постапки, вклучително истраги од ОЛАФ или истраги и гонење од ЕППО и ревизии од ЕЦА или со соодветно оправдано барање на Комисијата.

НАСЛОВ VII СЛЕДЕЊЕ, ИЗВЕСТУВАЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ

Член 25 Општи барања за известување за корисниците

1. Комисијата и корисникот формираат Комитет за следење на Инструментот за реформи и раст најдоцна 6 месеци по влегувањето во сила на оваа спогодба.
2. Комитетот за следење на Инструментот за реформи и раст ги оценува степенот и квалитетот на спроведувањето на сите реформи и инвестиции во насока на исполнување на целите утврдени во Реформската агенда и во Регулативата (ЕУ) 2024/1449.

За таа цел, корисникот ќе воспостави редовно и системско следење, и на политичко и на техничко ниво, и аранжмани за известување за да информира за напредокот кон постигнување на планираните резултати, обезбедувајќи со тоа дека известувањето до Комисијата е солидно и сеопфатно.

Аранжманите за следење и известување ќе ги вклучуваат сите од следниве елементи:

- i. институционалната поставеност (вклучително потребните аранжмани за координација и синџирот на одобрување на учесници кои ќе обезбедат точност на известувањето);
- ii. информациите што треба да се користат и да се обезбедат и внатрешниот распоред за достапноста на овие информации;
- iii. процесите на контрола на квалитетот што го регулираат собирањето и анализата на релевантните податоци (вклучително, онаму каде што е релевантно, аранжмани за обезбедување квалитет за собирање податоци од партнери од понизок ранг - вклучително расчленување на податоците (т.е. по пол, возраст, рурално/урбано, итн.); и
- iv. одредби за оцена од трета страна, кога е релевантно. Доколку има сериозни слабости кои влијаат на квалитетот на користените информации, корисникот ќе ги наведе импликациите и соодветно предвидените мерки за ублажување.

Следењето и известувањето, исто така, ќе треба да го земат предвид степенот до кој релевантните реформи и инвестиции го земаат предвид начелото „никој да не биде запоставен“ и придонесуваат за родовата еднаквост и зајакнувањето на жените.

Дополнително, корисникот се обврзува да осигури дека таквиот систем е независен и може да обезбеди ефективна одговорност и транспарентност во спроведувањето на буџетот на Унијата.

3. Комитетот за следење се составува од претставници на Комисијата, координаторот и други релевантни органи и тела на корисникот и, онаму каде што е релевантно, билатерални донатори, меѓународни организации, меѓународни финансиски институции и други засегнати страни, како што се граѓанското општество и организациите од приватниот сектор.
4. Претставник на Комисијата и координаторот копретседаваат со состаноците на комитетот за следење на Инструментот за реформи и раст.
5. Комитетот за следење се состанува најмалку еднаш годишно. *Ад хок* состаноци може да се свикаат и на иницијатива на Комисијата или на корисникот, особено за да се разговара за конкретни теми.
6. За да се осигури ефикасна координација за време на спроведувањето на Инструментот, претставници од Комисијата, од канцеларијата на координаторот и од другите институции на корисници, одржуваат редовни состаноци на техничко ниво за да разговараат за инвестициите и реформите во Реформската агенда кои можат да покренат конкретни предизвици за спроведување, и/или какви било значајни ризици за временската рамка за завршување на кој било чекор, особено кога тоа може да има импликации за временската рамка на поврзаното барање за ослободување на средствата.
7. Податоците од следењето собрани и обработени од корисникот ќе:
 - а. Влезат во полугодишен извештај за исполнувањето на условите за плаќање на Реформската агенда што ќе ги придружува сите барања за ослободување на средствата. Секој извештај ќе обезбеди точна сметка за спроведувањето на основните реформи мерени со соодветните индикатори (и сродните почетни вредности и квалитативни и квантитативни чекори).
 - б. Влезат во годишен извештај за севкупниот напредок на Реформската агенда во однос на постигнувањето на севкупните и специфичните цели на Инструментот, во согласност и со индикаторите вклучени во Реформската агенда, користејќи го образецот што ќе го обезбеди Комисијата. Ова ќе придонесе за годишното следење на Инструментот од страна на Комисијата, во согласност со член 25 од Регулативата (ЕУ) 2024/1449. Конечниот годишен извештај ќе го опфати целиот период на спроведување на Реформската агенда. Годишниот извештај се доставува заедно со Економската и реформската програма на корисникот, доколку е можно, најдоцна до 1 март секоја година. Годишниот извештај ќе ги исполни и барањата за известување утврдени во член 28 од Регулативата (ЕУ) 2024/1449.

8. За да ѝ се овозможи на Комисијата да го надгледува Инструментот, корисникот ќе ги направи потребните аранжмани за да ѝ обезбеди на Комисијата целосен пристап до основните податоци од следењето.
9. Комисијата може да спроведе дополнителни оценки и преку свој персонал и/или преку независни консултанти ангажирани директно од Комисијата за независни прегледи за следење.

Член 26 Јазик

1. Сите извештаи, изјави, декларации и сметки поврзани со подготовката или спроведувањето на помошта во рамките на Инструментот ѝ се доставуваат на Комисијата на англиски јазик.

Член 27 ИНФОРМАЦИИ ВО КОНТЕКСТ НА ЕКС-ПОСТ ОЦЕНУВАЊА НА ИНСТРУМЕНТОТ ЗА РЕФОРМИ И РАСТ ОД КОМИСИЈАТА

1. Корисникот ќе го олесни пристапот на Комисијата до засегнатите страни и до сите релевантни информации, вклучително и основните податоци од следењето, оценувањата и/или другите студии што корисникот може да ги спроведе во рамките на Инструментот, а кои се неопходни за Комисијата да го спроведе *екс пост* оценувањето како што е наведено во член 27 од Регулативата (ЕУ) 2024/1449 по декември 2027 година и до декември 2031 година.

НАСЛОВ VIII: ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 28 ВЛЕГУВАЊЕ ВО СИЛА

1. Оваа спогодба, по нејзиното потпишување од страните, влегува во сила на датумот на кој корисникот писмено ќе ја извести Комисијата за завршување на сите внатрешни постапки потребни за влегување во сила на оваа спогодба.
2. Спогодбата останува во сила сè додека не се завршат сите мерки финансирани во рамките на Инструментот, сите дејства неопходни за заштита на финансиските интереси на Унијата и сите финансиски обврски кои произлегуваат од спроведувањето на оваа спогодба меѓу страните.

Член 29 ИЗМЕНИ

1. Секоја измена на оваа спогодба меѓу страните се прави во писмена форма и може да биде во форма на размена на писма. Секоја таква измена ќе биде дел од оваа спогодба.

2. Секоја измена на оваа спогодба меѓу страните влегува во сила на датумот на кој корисникот писмено ќе ја извести Комисијата за завршување на сите внатрешни постапки неопходни за влегување во сила на измената.
3. Без да е во спротивност со ставовите 1 и 2 од овој член, Комисијата може еднострано да го измени секој анекс. Комисијата го известува корисникот за секоја таква измена.

Член 30 Суспендирање на Спогодбата

1. Спогодбата може да биде суспендирана во следниве случаи:
 - Комисијата може да го суспендира спроведувањето на оваа спогодба за финансирање доколку ЕУ или корисникот одлучи да го суспендира или прекине процесот на пристапување во ЕУ;
 - Комисијата може да го суспендира спроведувањето на оваа спогодба доколку корисникот го прекрши предусловот утврден во член 5(1) од Регулацијата (ЕУ) 2024/1449, или обврската од оваа спогодба и/или од Спогодбата за заем;
 - Комисијата може да ја суспендира оваа спогодба доколку корисникот ја прекрши обврската во врска со почитувањето на човековите права, демократските начела и владеењето на правото или во сериозни случаи на корупција;
 - Оваа спогодба може да биде суспендирана во случаи на *виша сила*. „*Виша сила*“ е секоја непредвидлива и исклучителна ситуација или настан надвор од контролата на страните што ги спречува која било од нив да исполни некоја од нивните обврски, што не се припишува на грешка или небрежност од нивна страна (или на дел од нивните изведувачи, агенти или вработени) и се покажува несовладлива и покрај сета должна грижа. Дефектите во опремата или материјалот или доцнењето со нивното ставање на располагање, работните спорови, штрајковите или финансиските тешкотии не можат да се наведат како *виша сила*. Страната не се смета дека ги прекршила своите обврски доколку е спречена да ги исполни поради случај на *виша сила* за кој другата страна е соодветно информирана. Страната која се соочува со *виша сила* ја информира другата страна без одлагање, наведувајќи ја природата, веројатното времетраење и предвидливите последици од проблемот и ги презема сите мерки за намалување на можната штета. Ниту една од страните не е одговорна за прекршување на своите обврски од оваа спогодба доколку е спречена да ги исполни поради *виша сила*, под услов да преземе мерки за да се намали секоја можна штета.
2. Комисијата може да ја суспендира оваа спогодба без претходно известување.
3. Комисијата може да преземе какви било соодветни мерки на претпазливост пред да се изврши суспензијата.
4. Кога ќе се соопшти суспензијата, се наведуваат последиците за спроведувањето на Инструментот.

5. Страните продолжуваат со спроведувањето на оваа спогодба штом дозволуваат условите, со претходно писмено одобрение од Комисијата. Ова не е во спротивност со какви било измени на оваа спогодба што може да бидат неопходни за да се приспособи на новите услови за спроведување, или раскинување на оваа спогодба во согласност со член 31.

Член 31 Раскинување на Спогодбата

1. Доколку прашањата што довеле до суспензија на оваа спогодба за финансирање не се решени во рок од максимум 180 дена, која било од страните може да ја раскине оваа спогодба со претходно известување од 30 дена.
2. Без да е во спротивност со став 1, доколку во кое било време, Комисијата смета дека целта на оваа спогодба повеќе не може ефективно или соодветно да се исполни, оваа спогодба може да биде раскината со испраќање писмено известување во рок од 30 дена.
3. Без да е во спротивност со член 28(2), последиците од таквото раскинување врз спроведувањето на Инструментот може да се анализираат, онаму каде што е релевантно, и да се утврдуваат за секој случај одделно.

Член 32 КОМУНИКАЦИЈА И РАЗМЕНА НА ИНФОРМАЦИИ

1. Комисијата го назначува Генералниот директорат за соседство и преговори за проширување, или кој било иден наследник на Генералниот директорат, како посредник за следење на спроведувањето на Инструментот и на оваа спогодба во име на Комисијата.
2. Секоја комуникација во врска со оваа спогодба се врши во писмена форма и на англиски јазик. Секоја комуникација се потпишува и се доставува како оригинален документ или скениран оригинален документ.
3. Секоја комуникација во врска со оваа спогодба се испраќа на следните адреси:

За Комисијата:

Европска комисија

Генерален директорат за соседство и преговори за проширување

Упатено до Директорот за Западен Балкан

Rue de la Loi 200 / Wetstraat 200, 1049 Bruxelles/Brussel, Белгија

E-пошта NEAR-D@ec.europa.eu

За корисникот:

Влада на Република Северна Македонија

Министерство за европски прашања

Упатено до Министерот за европски прашања г. Орхан Муртезани

Кеј Пресвета Богородица 3

1000 Скопје

cabinet@sep.gov.mk

ЧЛЕН 33 ПРИМЕНЛИВО ПРАВО И ЈУРИСДИКЦИЈА

1. Оваа спогодба и сите обврски надвор од спогодбата кои произлегуваат од или во врска со неа се регулираат и толкуваат во согласност со правото на Европската Унија, дополнето каде што е потребно со луксембуршкото право.
2. Страните се обврзуваат секој спор што може да произлезе во однос на законитоста, валидноста, толкувањето или извршувањето на оваа спогодба да го покренат до ексклузивна јурисдикција на Судот на правдата на Европската Унија во согласност со член 272 од Договорот за функционирање на Европската Унија (ДФЕУ).
3. Пресудите на Судот на правдата на Европската Унија се целосно обврзувачки и извршни од страните.
4. Комисијата може да ја изврши секоја пресуда во врска со став 3 од овој член добиена од Судот на правдата на Европската Унија, корисникот, во судовите на корисникот во согласност со постапките за признавање и извршување на одлуките на странски суд утврдени во законодавството на корисникот.
5. Корисникот неотповикливо и безусловно се откажува од кој било имунитет на кој има или може да добие право, во однос на себе или на своите средства, од правни постапки поврзани со оваа спогодба, вклучително, без ограничување, имунитет од тужба, пресуда или друг налог, од заплена, апсење или забрана пред пресудата, и од спроведување и извршување против неговите средства, до степен што не е забранет со задолжителното право.

Член 34 Аранжмани за обезбедување дополнителни информации

1. Комисијата има можност да побара дополнителни информации од корисникот пред следното барање за ослободување на средствата. Доколку корисникот не го испочитува овој рок, на Комисијата ќе ѝ се дозволи да не ги обработува барањата за ослободување на средствата додека не се обезбедат информациите.

ЧЛЕН 35 ЕВРОПСКИ ПАРЛАМЕНТ И СОВЕТ

1. Во согласност со член 11(7) од Регулацијата (ЕУ) 2024/1449, корисникот се согласува Комисијата да ја достави Реформската агенда до Европскиот парламент и до Советот.
2. Во согласност со член 9(2) и член 17(4) од Регулацијата (ЕУ) 2024/1449, корисникот се согласува дека Комисијата може да му стави на располагање на Европскиот парламент, на барање, копија од оваа спогодба и копија од Спогодбата за заем.

ЧЛЕН 36 АНЕКСИ

Следниве анекси се составен дел на оваа спогодба:

Анекс А: Модел за барањето за ослободување на средствата

Анекс Б: Модел за изјавата за гаранција

Анекс В: Пријавување за неправилности

Анекс Г: Дополнителни дефиниции за заштита на финансиските интереси на ЕУ.

Потписи

Оваа спогодба е составен од две оригинални копии на англиски јазик.

Потпишана, за и во име на корисникот, во Скопје, на 2.12.2024 година

од _____

г. Орхан Муртезани

Министер за европски прашања на Република Северна Македонија

Потпишана, за и во име на Европската Унија, во Брисел, на 22.11.2024 година

од _____

г-ѓа Валентина Суперти

Директор за Западен Балкан

АНЕКС А: МОДЕЛ ЗА БАРАЊЕТО ЗА ОСЛОБОДУВАЊЕ НА СРЕДСТВАТА

Место, датум

Амбасадор х

Делегација/Канцеларија на ЕУ во ххх

Хxxxxxxxxxxxxx

Изјавувам дека, за спроведувањето на финансиската помош на ЕУ за [корисник на *Инструментот за реформи и раст*] во рамките на Инструментот за периодот (QX/YU), врз основа на мојата сопствена оценка и на информациите со кои располагаам, како и на приложените докази, исполнети се условите за плаќање наведени во Реформската агенда [корисник на *Инструментот за реформи и раст*] за следните чекори:

Реформа	Чекор	Финансиска вредност
1	1.1	ЕУР (X)
1	1.2	ЕУР (X)
		Вкупно

Врз основа на горенаведеното, барам износот од ЕУР (X) да биде достапен, ЕУР (Y) директно да се исплати во трезорот на [корисник на *Инструментот за реформи и раст*], а ЕУР (Z) да биде достапен преку Инвестициската рамка за Западен Балкан (ИРЗБ), од кои ЕУР (A) во форма на заеми и ЕУР (B) во форма на неповратна поддршка¹⁰¹¹.

Приложувам оценка на секој чекор, потребните докази кои покажуваат задоволително исполнување на квалитативните и квантитативните чекори наведени во

¹⁰ Во согласност со правилата утврдени во членовите 16 и 17, секоја рата се вади од индикативните финансиски придонеси наведени во член 2 став 2, како што следува: а) 28,7 % од неповратната поддршка и 24,8 % од поддршката за заемот, во износ од 53,5 %, што ќе биде ставена на располагање преку Инвестициската рамка за Западен Балкан (ИРЗБ) и б) 46,5 % од поддршката за заемот директно да се насочува во трезорот.

¹¹ Претходен услов за исплата на заемот до Трезорот, кој треба да се насочува до ИРЗБ, е поднесувањето на потпишаниот аранжман за придонеси со ИРЗБ. Овој потпишан аранжман мора да се обезбеди пред да се обработат какви било исплати на заемот.

соодветниот анекс кон одлуката за спроведување на Комисијата¹² и други информации што се бараат според член 14 од Спогодбата за Инструментот.

Исто така, изјавувам дека мерките поврзани со реформите за кои претходно беше прогласено задоволително исполнување во претходните одлуки на Комисијата, не се уназадени од [*корисник на Инструментот за реформи и раст*].

(Место и датум на издавање)

Потпис на координаторот

(Име, презиме, звање или функција)

¹² [упатување на СИД-број, датум]

Анекси:

- 1) За чекорите поврзани со барањето за ослободување на средствата, резиме на **резултатите од проверките** со кои се обезбедува дека секоја мерка за спроведување на реформите и инвестициските проекти во рамките на Инструментот е соодветно спроведена во согласност со сите важечки правила, особено за спречување, откривање и корекција на неправилности, измами, корупција и какви било други незаконски активности кои влијаат на финансиските интереси на Унијата, вклучително и судир на интереси, како и истрага и гонење на прекршоци кои влијаат на средствата обезбедени во рамките на Инструментот.

Резиме на ревизии обезбедени од релевантните органи, вклучително и идентификуваните слабости и преземените корективни дејства.

- 2) **Оценување на општите услови** (да се врши еднаш годишно - во вториот квартал (К2) од секоја година. Во случај на големи промени, оценувањето треба да се обезбеди заедно со секое барање за ослободување на средствата). Види АНЕКС

Анекс 1: Макроекономски извештај (на пр. ММФ и/или ЕКФИН, програми за економски реформи)

Анекс 2: Извештајот за напредокот на Владата за управувањето со јавните финансии (УЈФ), вклучително буџетската транспарентност и надзор

Анекс 3: Извештајот за напредокот во владините сектори, вклучително и за институционалниот напредок (т.е. систем за следење и оценување)

- 3) **Извештај на мисијата за надворешно следење (каде што е достапно)**

- 4) **Фише што ќе се користи за секој чекор:**

Наслов на чекорот	
Почетна вредност	
Краен рок на чекорот	[Месец/година]
Реални резултати	[Да се обезбеди детална анализа за исполнувањето на чекорот или оправдување за неисполнување на чекорот]
Обезбедени докази	[Да се наведе конкретниот извор на верификација што ги потврдува резултатите]
Јасен заклучок за постигнувањето на чекорот	[Целосно постигнат или не е постигнат/делумно постигнат (релевантно само на крајот на грејс-периодот)]

Упатство за делумно постигнати квантитативни чекори

За квантитативни чекори (т.е. објективно мерливи чекори) стапка на делумно исполнување дефинирана како ниво на постигнување помало од 100 % ќе гарантира делумно ослободување на средствата на крајот од применливиот грејс-период по долунаведените параметри:

- ⇒ 0 % исплата за ниво на постигнување помеѓу 0 % и 49 %;
- ⇒ 50 % исплата за ниво на постигнување помеѓу 50 % и 89 %;
- ⇒ 100 % исплата за стапка на постигнување од 90 %-100 % или повеќе.

Под услов чекорот да не биде исполнет пред крајниот рок, органите повторно ќе го поднесат чекорот до соодветните оддели на Комисијата за да го оценат на крајот од грејс-периодот. Делумните исплати ќе се вршат само по оцената на крајот на грејс-периодот. Доколку чекорот е делумно исполнет, тогаш горенаведените параметри се применуваат при пресметување на износот што треба да се исплати. Доколку чекорот е исполнет на ниво пониско од 50 %, тогаш средствата се задржуваат во согласност со важечките одредби (член 21 од Регулацијата (ЕУ) 2024/1449).

За квалитативни чекори или потчекори, делумно постигнување не е можно.

Упатство за обезбедување на доказите

Доказите што го придружуваат барањето за ослободување средства треба да:

- покажат задоволително исполнување на чекорот (нема потреба да се прикачуваат докази надвор од она што е потребно);
- имаат кратки, но јасни и уникатни имиња на датотека, кои јасно се однесуваат на засегнатиот чекор и се нумерирани, при што дозволуваат единствено упатување и покажуваат јасна индикација за нејзината содржина;
- вклучуваат релевантни идентификатори, како што се повикувањето на Службениот весник, датумот на објавување и членовите што укажуваат на влегување во сила (истиот формат за упатување на законските текстови треба да се користи во сите случаи);
- вклучуваат идентификација на потписникот/ците (функција, не имиња) и органот што тие го претставуваат, која било идентификациска низа од броеви и/или знаци и бројот на протоколот, доколку е даден (за документи кои не се правни), и да го носат регистарскиот број (на пример, катастарски документи, трговски регистар, регистар на бродови итн.) доколку фигурираат во каков било вид на официјален регистар;
- бидат придружени со линк до веб-страницата каде што се објавени доказите (или, во случај документот да е поставен на електронска платформа, да ја наведат платформата и секој референтен број што дозволува пристап до неа);
- бидат претставени на јасен и организиран начин, со јасни вкратени упатувања на барањето што доказите треба да го потврдат;
- обезбедат разумно уверување дека се исполнети конститутивните елементи на чекорот – за таа цел, обезбедените докази треба да бидат примарен и директен

доказ што го покажува исполнувањето на релевантното барање; не се прифатливи лични изјави.

Задоволително исполнување на секој чекор треба да се оправда со обезбедување на официјални докази и документација. Ова треба да вклучува најмалку:

- збиен документ кој обезбедува јасна оцена за тоа како квантитативните или квалитативните чекори (вклучително сите конститутивни елементи) биле задоволително исполнети во согласност со одредбите наведени во описот на чекорот како што е предвидено во Реформската агенда и придружниот Анекс I;
- за чекори кои бараат влегување во сила на законодавен акт: копија од објавувањето во службениот весник на соодветниот законодавен акт;
- за чекори кои бараат донесување на стратегија/акциски план/патоказ/кој било друг јавен акт што не се смета за правен акт: копија од актот со кој формално се донесува стратегијата и линк до веб-страницата каде што може да се пристапи до стратегијата;
- за чекори кои бараат издавање на извештај кој не е објавен: копија од внатрешниот или надворешниот извештај, како што е одобрено од надлежната инстанца (на пр. Министер, раководител на канцеларија, орган на управување ...);
- за чекори кои бараат одредена инфраструктура/систем/услуга да стане оперативна: потврди за комплетирање на работите потпишани од изведувачот и надлежниот орган во согласност со националното законодавство со кои се докажува дека системот е воспоставен и оперативен, придружен со доказ дека ќе биде ставен во употреба (на пр. пристап на Корисниците до нови агенции);
- ако за мерење на нивото на постигнатиот чекор е потребно упатување на официјални статистички податоци: јасно наведување на официјалните статистички извори;
- кој било друг релевантен документ за кој се смета дека е релевантен за правно формално оправдување на задоволително исполнување на квантитативниот или квалитативниот чекор во согласност со одредбите од Реформската агенда и Анексот кон Реформската агенда.

Изгледи за постигнување на чекорите потребни за следното ослободување на средствата

- Овој дел ќе даде оцена на изгледите за исполнување на чекорите за следното ослободување на средствата, врз основа на напредокот евидентиран погоре.

АНЕКС Б: МОДЕЛ ЗА ИЗЈАВАТА ЗА ГАРАНЦИЈА

Јас, долупотпишаниот, [име, презиме], во својство на координатор

Изјавувам дека, за спроведувањето на финансиската помош на Унијата за [корисник на Инструментот за реформи и раст] во рамките на Инструментот за периодот XX/YY, врз основа на мојата сопствена оценка и на информациите со кои располагаам, особено резултатите од националната контрола и ревизорските системи опишани во Реформската агенда:

1. Средствата беа искористени за нивната намена како што е дефинирано во член 1(1) од Спогодбите за инструментот и за заем помеѓу Комисијата и [корисник на Инструментот за реформи и раст].
2. Информациите доставени со барањето за ослободување на средствата се целосни, точни и веродостојни; соодветно потврдувајќи дека квалитативните и квантитативните чекори се задоволително исполнети и дека ревизорската трага што го покажува постигнувањето на овие чекори е воспоставена.
3. Поставените системи за контрола ги даваат потребните гаранции дека обезбеденото финансирање е искористено во согласност со сите важечки правила, особено за спречување, откривање и корекција на измами, корупција, судир на интереси и неправилности.
4. Воспоставените аранжмани ги обезбедуваат неопходните гаранции дека обезбеденото финансирање не резултирало со двојно финансирање од Инструментот и од други програми или инструменти на Унијата, како и од други донатори.

Резиме на националните ревизии спроведени во врска со од § 1 до 4 погоре, со анализа на поврзаните слабости и преземените или планираните корективни дејства, ја надополнува оваа изјава за гаранција. [Во придружното резиме на ревизиите, не се откриени прекршувања во однос на измама, корупција или судир на интереси.] [Во придружното резиме на ревизиите, откриени се следните прекршувања во однос на измама, корупција или судир на интереси: (да се идентификуваат и да се наведат преземените корективни дејства)]

Потврдувам дека неправилностите идентификувани при конечните ревизорски или контролни извештаи за спроведување на Реформската агенда се соодветно коригирани и вратени од крајните приматели или се во тек на коригирање и враќање. Онаму каде што е потребно, недостатоците во контролниот систем нагласени во тие извештаи беа соодветно следени или се во процес на следење, особено за следните потребни корективни дејства: (доколку е соодветно, да се наведе кои корективни дејства сè уште се во тек, на датумот на потпишување на декларацијата).

Конечно, потврдувам дека не сум запознаен со какво било необелоденето прашање за угледот во однос на спроведувањето на програмата.

(Место и датум на издавање)

Потпис

(Презиме, име, звање или функција)

АНЕКС В: ПРИЈАВУВАЊЕ НА НЕПРАВИЛНОСТИ

Клаузула 1 Дефиниција

За целите на известувањето за неправилности, вклучително и измама, се применуваат дефинициите наведени во Анекс Г, за заштита на финансискиот интерес на Унијата.

Клаузула 2 Пријавување на неправилности

- (1) Корисникот, без одлагање, до Комисијата пријавува какви било неправилности, вклучително и сомневања за измами, измами, корупција и други незаконски активности, кои биле предмет на примарно административен или судски наод и ја информира за напредокот на административните и правните постапки.

Не се пријавуваат неправилности за износ помал од 300 ЕУР во придонесот на ЕУ. Оваа одредба не се применува за неправилности што доведуваат до поведување административни или судски постапки на национално ниво со цел да се утврди присуство на измама или други кривични дела.

Во тој извештај, корисникот во сите случаи ги дава следните детали:

- а) името и бројот на засегнатата програма/акција;
- б) идентитетот на вклучените физички и правни лица или на кои било други субјекти учесници и нивната улога;
- в) идентификацијата на регионот или областа каде што е извршена операцијата, користејќи соодветни информации;
- г) одредбите кои се прекршени;
- д) датумот и изворот на првата информација што доведува до сомневање дека е сторена неправилност;
- ѓ) природата, целите и материјалните постапувања и практики што се користат при извршување на неправилноста;
- е) каде што е соодветно, дали практиката предизвикува сомневање за измама;
- ж) начинот на кој е откриена неправилноста;
- з) каде што е соодветно, вклучените земји членки и/или трети земји;
- с) периодот во кој или моментот во кој е направена неправилноста;
- и) датумот на кој е утврден примарниот административен или судски наод за неправилноста;
- ј) вкупниот износ на подобни расходи наведен со придонесот на Унијата, придонесот на корисникот и приватниот придонес;

- к) расходите погодени од неправилноста наведена со придонесот на Унијата и придонесот на корисникот;
 - л) износот што би бил неоправдано платен доколку не била идентификувана неправилноста според придонесот на Унијата и придонесот на корисникот;
 - љ) природата на неправилниот расход;
 - м) суспензијата на плаќањата, каде што е применливо, и можноста за враќање на средствата;
 - н) каде што е применливо, причините за секое отстапување од постапките за враќање на средствата;
 - њ) каде што е применливо, целосниот број на ОЛАФ/ЕППО-предметот.
- (2) Кога некои од информациите наведени во став 1, а особено информациите за практиките користени при извршувањето на неправилноста и начинот на кој е откриена, не се достапни или треба да се коригираат, корисникот ѝ ги доставуваат информациите што недостасуваат или точните информации на Комисијата без одлагање.
- (3) Доколку релевантните национални законски одредби предвидуваат доверливост на истрагите, соопштувањето на информациите е предмет на овластување на надлежниот трибунал или суд.

Клаузула 3 Информации за казните

- (1) Корисникот ѝ доставува на Комисијата без одлагање, во врска со кој било претходен извештај направен според клаузула 2, детали во однос на започнувањето, завршувањето или напуштањето на какви било постапки за изрекување административни или кривични казни поврзани со пријавените неправилности, како и со исходот на таквите постапки.
- Во однос на неправилностите за кои се изречени казни, корисникот исто така наведува:
- а. дали казните се од административна или кривична природа;
 - б. дали казните произлегуваат од прекршување на правото на Унијата или правото на корисникот;
 - в. одредбите во кои се пропишани казните;
 - г. дали е утврдена измама.
- (2) На писмено барање на Комисијата, корисникот обезбедува дополнителни информации за конкретна неправилност или група неправилности.

Клаузула 4 Електронско известување преку системот за управување со неправилности (ИМС)

Информациите наведени во клаузулите 2 и 3 се испраќаат на англиски јазик, по електронски пат, користејќи го Системот за управување со неправилности (ИМС) воспоставен од Комисијата за оваа намена.

Клаузула 5 Употреба на информации

Комисијата може да користи какви било информации од општа или оперативна природа, доставени од Корисниците на Инструментот според овие одредби, со цел да изврши анализа на ризик, исто така користејќи поддршка од информатичката технологија, и може, врз основа на добиените информации, да изготвува извештаи и да развие системи за поефикасно да се идентификуваат ризиците. ОЈАФ, ЕЦА и ЕППО може да ги користат информациите според нивните овластувања.

Клаузула 6 Употреба на еврото

Еврото се користи како валута за пријавување на неправилности. [Ако е применливо: корисникот ги претвора износите на расходите направени во сопствена валута во евра. Тие износи се претвораат во евра со помош на месечниот сметководствен девизен курс на Комисијата во месецот во кој е регистриран расходот. Девизниот курс Комисијата го објавува по електронски пат секој месец.

Кога износите се однесуваат на расходи евидентирани на сметките на органите на корисникот во период подолг од 1 месец, може да се користи девизниот курс во месецот во кој последен пат е евидентиран расходот. Кога расходите не се евидентирани на сметките на органот на корисникот, се користи најновиот сметководствен курс објавен по електронски пат од Комисијата.]

Клаузула 7 Заштита на лични податоци

- (1) Корисниците на Инструментот за реформи и раст и Комисијата ги преземаат сите неопходни мерки за да спречат какво било неовластено откривање или пристап до информациите наведени во клаузулите 2 и 3.

Информациите наведени во клаузулите 2 и 3 не смеат да се испраќаат до други лица освен оние во корисникот или во институциите, агенциите, канцелариите и телата на Унијата чии должности налагаат да имаат пристап до нив, освен ако корисникот што ги дава таквите информации изречно се согласил.

- (2) Сите лични податоци вклучени во информациите од клаузулите 2 и 3 се обработуваат само за целта наведена во тие одредби.

АНЕКС Г: ДОПОЛНИТЕЛНИ ДЕФИНИЦИИ ЗА ЦЕЛИТЕ НА ЗАШТИТА НА ФИНАНСИСКИТЕ ИНТЕРЕСИ НА ЕУ

За целите на заштита на финансиските интереси на Унијата, се применуваат следните дефиниции:

„Грешка“ е ненамерни службени и технички грешки направени од органите на корисникот или од примателот на помош во рамките на Инструментот.

„Неправилност“ е секое прекршување на одредба од важечките правила и договори кои произлегуваат од дело или пропуст од економски оператор или органите на корисникот, што има, или би можело да има штетно влијание врз општиот буџет на Унијата со наплата на неоправдана расходна ставка на општиот буџет.

„Економски оператор“ е секое физичко или правно лице, вклучително и јавен субјект или група такви лица, кое нуди снабдување производи, изведување работи или давање услуги или снабдување со недвижен имот.

„Системска неправилност“ е секоја неправилност која може да биде од повторлива природа, со голема веројатност да се појави во слични видови операции, што произлегува од сериозен недостаток во ефективно функционирање на системите за управување и контрола, вклучително и неуспех да се воспостават соодветни постапки во согласност со важечките правила.

„Измама во однос на расходите“ е секое намерно дело или пропуст во врска со:

- употреба или прикажување лажни, неточни или нецелосни изјави или документи, што има ефект на незаконско присвојување или неправилно задржување на средства од општиот буџет на Унијата или буџети управувани од, или во име на, Европската Унија;
- неоткривање информации, при што се крши одредена обврска со ист ефект;
- погрешна примена на таквите средства за цели различни од оние за кои тие првично биле доделени.

„Сомневање за измама“ е неправилност што доведува до поведување административна или судска постапка на национално ниво со цел да се утврди присуството на намерно однесување, особено измама, како што е наведено погоре.

„Активна корупција“ е намерно делување на лице кое директно или преку посредник, ветува, нуди или дава корист од каков било вид на јавен службеник, за него или за трето лице, за да делува или да се воздржува од делување во согласност со неговите обврски или да ги врши неговите надлежности на начин што ги оштетува или е веројатно да ги оштети финансиските интереси на Унијата.

„Пасивна корупција“ е намерно делување на јавен службеник, кој директно или преку посредник, бара или прима корист од каков било вид, за себе или за трето лице, или прифаќа ветување на таква корист, со цел да делува или да се воздржи од делување во согласност со своите обврски или да ги врши неговите надлежности на начин што ќе ги оштети или веројатно ќе ги оштети финансиските интереси на Унијата.

„Судир на интереси“, во согласност со член 61 од Финансиската регулатива, подразбира дека непристрасното и објективно вршење на функциите на лице вклучено во спроведувањето на финансиската поддршка во рамките на Инструментот е компромитирано од причини кои вклучуваат семеен, емоционален живот, политички или национален афинитет, економски интерес или кој било друг директен или индиректен личен интерес. Судир на интереси вклучува ситуации кои објективно може да се сфатат како судир на интереси.

„Примарен административен или судски наод“ е прва писмена оценка од надлежен орган, било административен или судски, заклучувајќи врз основа на конкретни факти дека е сторена неправилност. Ова не е во спротивност со можноста овој заклучок последователно да треба да се ревидира или повлече како резултат на развојот на настаните во текот на административната или судската постапка.

Дефинициите наведени во овој член не се толкуваат како воведување нови видови кривични дела во Кривичниот законик на Корисникот, ниту негови измени.

Член 3

Министерството за европски прашања се определува како надлежен орган на државната управа што ќе се грижи за извршување на Спогодбата од членот 1 од овој закон.

Член 4

Овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ НА ПРЕДЛОГОТ НА ЗАКОН

А. Уставна основа за донесување на законот

Уставната основа за донесување на законот што се предлага е содржана во член 68 став 1 алинеја 6 од Уставот на Република Северна Македонија според кој, Собранието на Република Северна Македонија со закон ги ратификува меѓународните договори на Република Северна Македонија.

Б. Причини поради кои се предлага ратификацијата

Спогодбата за Инструмент помеѓу Европската Унија претставувана од Комисијата и Република Северна Македонија претставувана од Владата на Северна Македонија за посебни аранжмани за спроведување на поддршка од Унијата за Република Северна Македонија во согласност со Инструментот за реформи и раст е потпишана во Брисел на 22 ноември 2024 година и во Скопје на 2 декември 2024 година. Предметната спогодба во име на Владата на Република Северна Македонија ја потпишал Министерот за европски прашања, Г-н Орхан Муртезани, по неговото назначување за национален координатор за предметниот Инструмент.

Спогодбата претставува правна рамка согласно која ќе се реализира дополнителната финансиска помош која Европската комисија ја доделува на Република Северна Македонија. Спогодбата ги утврдува правните правила и начела на финансиската соработка помеѓу Европската комисија и Владата на Северна Македонија и обврските и условите што земјата корисник треба да ги исполни за ослободување на финансирањето преку Инструментот за реформи и раст.

И покрај обемната поддршка која за државите од ЈИЕ во регионот на Западен Балкан се обезбедуваат во рамки на Инструментот за претпристапна помош III за период 2024-2027 година. Европската комисија заради дополнително забрзување на реформските процеси во контекст на пристапувањето во ЕУ и поттикнување на економска конвергенција на корисниците од Западен Балкан со Европската Унија го формулирала и објавила новиот план за раст на Западен Балкан на 08.11.2023 година.

Планот за раст на Западен Балкан се заснова на четири столба:

- Побрза економска интеграција и единствен европски пазар
- Регионална економска интеграција како и поддршка за побрза економска интеграција
- Забрзана реформска агенда
- Финансирање помош преку Инструментот за реформа и раст

Во согласност со стратешките определби дефинирани во планот за раст на Европската Комисија, со Регулативата (Уредба) (ЕУ) 2024/1449 на Европскиот парламент и на Советот на ЕУ од 14 мај 2024 година бил воспоставен „Инструментот за реформи и раст за Западен Балкан“ заради поддршка на процесот на проширување преку забрзување на усогласувањето со правото на ЕУ, забрзување на регионалната економска интеграција како и социо-економска конвергенција со Унијата.

Вкупниот износ на поддршката на Унијата на Регионот на Западен Балкан во рамките на финансискиот инструмент за реформи и раст изнесува шест милијарди евра, од кои две милијарди евра ќе бидат доделени во форма на бесповратна поддршка (грант) додека останатите 4 милијарди евра е предвидени да бидат доделени во форма на заеми или кредитити. Помошта во рамките на овој Инструмент ќе биде комплементарна на поддршката која регионот ја добива во рамките на ИПА III (2024-2027) и Програмите на Европската Унија. Во анексот на Регулативата (ЕУ) 2024/1449 е

дефиниран начинот на распоредување на расположливите средства на корисниците.

Износот на помош за секој корисник на овој Инструмент ќе биде утврден според посебна методологија за пресметка.

Во согласност со оваа методологија за Република Северна Македонија ќе и бидат ставени на располагање 750,4 милиони евра за период 2024-2027 поделени во транши, при што првата транша од 51,5 милиони се очекува да се добие кон крајот на оваа година.

Постапката за повлекување на средства од Инструментот подразбира секој од корисниците да упати барање за исплата на поддршката до Европската Комисија согласно договорената динамика. Европската комисија при донесување на секоја поединечна одлука за исплата ќе цени дали се исполнети општите и посебните услови за исполнетост на реформските мерки за конкретен период и врз таа основа ќе се врши исплатата. Општите услови се однесуваат на спроведувањето на фундаменталните реформи, владеење на правото, почитување на основните човекови права и слободи додека посебните услови се формулирани во рамки на Реформската агенда.

Реформската агенда 2024-2027 на Република Северна Македонија содржи мерки групирани во повеќе реформски области. Истата била усвоена од Владата на 27 август 2024 година и доставена до Европската Комисија на 6 септември 2024 година. По што била донесена Имплементирачката Одлука на Европската комисија (2024) 7375 на 23 октомври 2024 година за одобрување на Реформските Агенди и повеќегодишниот план за работа во рамките на Инструментот за реформи и раст на Западен Балкан (согласно член 15 од Регулативата 2024/1449).

По усвојувањето на реформските агенди во уредба била предвидена обврската за потпишување на Спогодбата за Инструмент помеѓу Европската Унија претставувана од Комисијата и Република Северна Македонија претставувана од Владата на Северна Македонија за посебни аранжмани за спроведување на поддршка од Унијата за Република Северна Македонија во согласност со Инструментот за реформи и раст.

Оваа Спогодба претставува правна основа и ги утврдува правните правила на финансиската соработка помеѓу Европската комисија и Владата на Северна Македонија за реализација на поддршката преку дефинирање и воспоставување на неопходни механизми кои се однесуваат на правилата за имплементирање, финансиска контрола, вредување, известување и ревизија на поддршката на Унијата во рамките на Инструментот за реформи и раст.

Покрај оваа Спогодба ќе биде склучен и Договорот за заем помеѓу Европската Унија и Република Северна Македонија (договор за реализација на делот на заемот од Инструментот). Двата договори се комплементарни. Согласно член 9 од Регулативата 2024/1449, нивното стапување во сила е предуслов за ослободување на финансиските средства од Инструментот, и последователно, за спроведување на Реформската Агенда. Овие два договори ги утврдуваат обврските на Владата и условите за користење на финансиските средства (согласно Договорите) врз основа на спроведените реформи и чекори од Реформската агенда. Подеталното регулирање на спроведувањето на основните документи се врши со соодветни акти кои се наведени подолу во листата на документи за спроведување на Инструментот за раст и развој.

Со оглед на првата природа на Спогодбата за Инструментот за реформи и раст, која како меѓународен договор претставува права основа за користење на помошта обезбедена од ЕУ истата е неопходно да се ратификува од Собранието на Република Северна Македонија со цел да стапи во сила.

В. Оценка за тоа дали бара донесување на нови или измена на важечките закони

Спогодбата која се предлага да се ратификува не бара донесување на нови или измена на важечките закони.

Г. Оценка за потребата од ангажирање финансиски средства од Буџетот на Република Северна Македонија за ратификација

За спроведување на Спогодбата не се потребни дополнителни средства од Буџетот на Република Северна Македонија.